tevhid

CEMÂZİYE'L AHİR 1443

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | OCAK '22 | YIL: 11 | SAYI: 110 | FİYATI: 20₺ | ISSN: 2148-4635

İSA'NIN (AS) İLAHLAŞTIRILMA SÜRECİ

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04 ·

Kıblegâh

Namaz vakitlerini gösteren, kıble pusulası, Kur'ân-ı Kerim okuma ve dinleme özelliği, günlük yapılacak zikirler bölümü, haftalık hedef çizelgesi oluşturma imkânı ve daha birçok faydalı içeriğiyle Kıblegâh uygulamamız yayında.

ANDROID APP ON Google play

Download on the App Store

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 2022 yılının ilk sayısıyla karşınızda olmanın sevincini yaşıyoruz.

Halis Bayancuk Hocamız, bu sayımızda hakikatte putperest bir kutlama olup zamanla Hristiyanlıkla özdeşleşen ve muvahhid Müslimler için hiçbir anlam ifade etmeyen yılbaşına farklı bir açıdan bakıyor ve İsa'nın (as) ilahlaştırılması olgusuna odaklanıyor. Tüm süreci incelikli ayrıntılarıyla birlikte işlerken İslam dininin de karşı karşıya olduğu bu tehlikeye dikkat çekiyor.

Özcan Yıldırım, bu sayımızda Kâf Suresi'nin 12 ila 15. ayetlerini tefsir ediyor ve "Geçmişten ibret alınamaması hususunda davetçilere düşen nedir?" sorusuna, "Geçmişin geçmediğini, hâlâ yaşanılıyor olduğunu güncel bir şekilde anlatmak ve -en önemlisi- nasıl mücadele edildiğini bizzat göstermektir.", cevabını veriyor.

Enes Yelgün, Uhud Savaşı'nın kaybedilmesinin nedenlerini irdeliyor, çıkarmamız gereken dersleri ele alıyor.

Enes Doğan, Sünnetin İslam'daki yeri üzerine kaleme aldığı yazı silsilesinde Sünnet olmadan Kur'ân'ın nasıl yanlış anlaşılabileceğine dair örnekler zikrediyor.

Emre Acar, "Müminler kardeştir." şiarını anlatıyor, hususen de kardeşlerimize karşı iyi niyet beslemek üzerinde duruyor.

Ömer Akduman, helaller ve haramlar konusunu izah ediyor ve şüpheliler hakkında dikkatli olmamız gerektiğini hatırlatıyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını bizlere perde perde sunmaya devam ediyor ve bu sayımızda insanlar tarafından önemsenmeyen, kıymet gösterilmeyen, ama Allah katındaki değeriyle öne çıkan Zahir ibni Haram El-Eşcai'yi (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, Dava ve Adamlık Davası başlıklı yazısında bu kavramların uğradığı anlam kaymalarına değiniyor ve gerçek bir dava adamını nasıl tanıyabileceğimizi açıklıyor.

Mahi, bir odada iki kişi varsa gerçekten o odada iki kişi mi vardır, şeklindeki ilginç sorusuyla yazısına giriş yapıyor ve her birimize "gerçek biz"i, aslında kim olduğumuzu sorgulatıyor.

Dr. Gözde Tercuman, Nöromotor Gelişim yazılarının yedinci bölümünde iki üç yaş aralığındaki çocukların gösterdiği nöromotorsal gelişim seviyelerini belirtiyor.

Konuk yazarımız Betül Şenyıldız, bu defa Müslim beylere sesleniyor ve Nebevi saadete erişmek için paylarına düşenin neler olduğunu hatırlatıyor.

Osman Sadıkoğlu, Türkçe bilmeyen Kürt kardeşlerimiz için Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde bu ay 103-111. ayetleri tercüme ediyor.

Her sayımızda farklı bir kitap önerdiğimiz köşemizde bu ay, Prof. Dr. Aiz El-Karni'nin "Üzülme" isimli kitabını tanıtıyor, Rabbimizden bizleri faydalandırmasını diliyoruz.

2022 yılının ilk sayısı olan Ocak sayımızın başta Müslimler olmak üzere tüm insanlara faydalı olması duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Ocak 2022 | Cemâziye'l Ahir 1443
Yıl: 11 | Sayı: 110 | Fiyat: 20₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

İSA'NIN (AS) İLAHLAŞTIRILMA SÜRECİ

Her dilde zaman içinde gelişmiş mecazi kullanımlar vardır. O dili kullananlar, mecaz ile hakikati rahatlıkla ayırt edebilirler. Hristiyanlar mecazi kullanımları hakikat olarak algılayınca İsa'yı ilahlaştırma sürecine girdiler. Bunların başında baba ve oğul kelimelerinin kullanımı gelir. Yahudi geleneğinde bir şeyin üstünlüğünü ifade etmek için baba, yakınlığı ve seçkinliği ifade etmek için de oğul kelimesi kullanılırdı. Tevrat'ta aynı kullanım sıkça yer almasına rağmen Yahudiler, bu ifadeden yola çıkarak kimseye ilahlık isnat etmediler. Aynı gelenekten gelen Hristiyanlar ise bu mecazi ifadelerden yola çıkarak İsa'yı ilahlaştırdılar.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Yüce Allah her birinize af ve afiyet ihsan etsin. Sizi sevdiği ve razı olduğu kullardan kılsın. Sizleri maddi ve manevi hastalıklardan korusun. Yüce Allah'a hamdolsun, ben iyiyim.

Miladi takvime göre 1 Ocak 2022 yılındayız. Biz Müslim ve muvahhidler için hiçbir anlam ifade etmeyen yılbaşına başka bir açıdan bakacağız. İsa'nın (as) ilahlaştırılma sürecine odaklanacak, sebepleri ele alacak ve dersler çıkarmaya çalışacağız. Gerçekte putperest bir kutlama olup zamanla Hristiyanlıkla özdeşleşen yılbaşı özelindeki hasbihâlimizde, İsa'nın (as) ilahlaştırılması konusunu işlerken bize kaynaklık edecek bir ayet ve bir hadis vardır:

"Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin? Dedi ki: 'Seni tenzih ederim! Hakkım olmayan bir şeyi söylemem (doğru) olmaz. Şayet söylemiş olsam elbette sen bunu bilirdin. (Çünkü) sen, bende olanı bilirsin, bense sende olanı bilmem. Şüphesiz ki sen, gaybı bilensin. Ben onlara, bana emrettiğin: 'Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.' (buyruğu) dışında hiçbir şey söylemedim. Aralarında olduğum süre içinde (onların yaptıklarına) şahittim. Beni kendi katına aldığında (artık onların ne söylediğini ve ne yaptığını bilmem mümkün değildir). Sen onların üzerinde gözetleyicisin. Sen her şeyin üzerinde şahit olansın.' "[1]

Ayet göstermiştir ki İsa (as), vefatından sonra ilah edinilmiştir. Ve yine göstermiştir ki bu ilahlaştırma onun bilgisi dışında ve ona rağmen gerçekleşmiştir. Kur'ân'ın işaret ettiği bilgilerin peşine düşmek, o konuda derinleşmek (tefekkuh etmek) ve dersler çıkarmak bir ibadettir. Biz de ilahlaştırma sürecini anlamaya çalışacağız.

Ebu Saîd El-Hudrî'den (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

" 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir kelerin deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.'

1. 5/Mâide, 116-117

Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudiler ile Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

Allah Resûlü de (sav), 'Başka kim olacak?' dedi."[2]

Allah Resûlü'nün (sav) sözü göstermiştir ki İslam ümmeti adım adım Hristiyan ve Yahudilere uyacak, yoldan sapacaktır. Onların izinden gitmemek için onları ve nasıl saptıklarını bilmek, bir zorunluluktur.

Yazıda şöyle bir usul izleyeceğiz: Önce Hristiyanların İsa'yı (as) ilahlaştırma sebebini ele alacak, İncillerden ve onların tarihinden deliller aktaracağız. Sonra o sebebin İslam ümmetindeki izdüşümlerine işaret edeceğiz. Böylece tarihimizdeki hem Allah Resûlü (sav) öncesindeki[3] hem de ondan sonraki sapmalara dikkat çekeceğiz. Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

1. İsa Peygamber'in Ayetleri/Mucizeleri

Hristiyanların İsa'yı (as) ilahlaştırma sebeplerinden biri; onun mucizelerini/ayetlerini yanlış yorumlamalarıdır. Örneğin onlar İsa'nın (as) babasız doğmuş olmasını, onun ilah olmasına delil almışlardır.[4] Yüce Allah onların bu yaklaşımını şöyle çürütmüştür:

"Şüphesiz İsa'nın Allah yanındaki durumu, Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı. Sonra ona: 'Ol!' dedi, o da oluverdi. Hak Rabbindendir. Sakın şüphecilerden olma."[5]

Âdem (as) hem annesiz hem de babasız vücuda gelmiştir. Şayet bu durum, birine uluhiyet isnat etmeyi gerektiriyorsa öncelikli olarak Âdem'i (as) ilah edinmeleri gerekirdi. Âl-i İmran Suresi'nin 59. ayeti bir yönüyle İsa'nın (as) yaratılışına ışık tutarken diğer yönüyle de Hristiyan kıyasının batıllığına işaret etmiştir.

İsa'nın (as) -Allah'ın izniyle- ölüleri diriltmesi ve hastaları tedavi etmesi de Hristiyanlar için itikadi bir fitneye dönüşmüştür. Yüce Allah'ın azamet ve kudretine delil olan ayetleri İsa (as) ile ilişkilendirince Allah'ın (cc) değil, onun yücelik ve azametine delil kabul etmiş, "Bunları ancak bir ilah yapabilir." sonucuna ulaşmışlardır. Kur'ân-ı Kerim, kullandığı titiz dil ve ısrarlı vurgularla bu hatayı şöyle düzeltmiştir:

"İsrailoğullarına resûl olarak (gelecek ve diyecek ki): 'Gerçekten ben size **Rabbinizden bir ayetle geldim.** Size çamurdan kuş sureti yapacağım, ona üfleyeceğim. **Allah'ın izniyle** kuşa dönüşecek. Kör ve alaca hastalarını **Allah'ın izniyle** hastalıklarından kurtaracak, ölüleri dirilteceğim. Evlerinizde yediğiniz ve zahire olarak depoladıklarınızı size haber vereceğim. Şayet müminseniz hiç **şüphesiz bunda, sizin için (ibret alınacak) ayet vardır.**' "[6]

İsa'yı ilahlaştırma sürecinde bazen Kitab'ın lafzını, bazen de anlamını tahrif ettiler. Örnek olması açısından Aramicedeki "rabbi" kelimesine bakabiliriz. Bir insana öğretmen, üstad, hoca denmek istendiğinde kullanılan rabbi kelimesi, Kur'ân'da da ribbi ve Rabbani ifadesiyle, adanmışlar ve din bilginleri için kullanılır. İlk nesil Hristiyanlar İsa'ya "hocam, üstadım, öğretmenim" anlamında "rabbi" derlerdi. Sonra bu kelimeyi Yunancaya "kyrios" olarak çevirdiler. Kyrios ise "rabbim/ilahım/tanrım" anlamında kullanılan bir kelime. Böylece bir resûl ve eğitici olan İsa, bir rab/ilah olan İsa'ya dönüştü...

Gösterdiği ayetlerin "Allah'tan bir ayet" ve "O'nun izniyle" gerçekleştiğine dair yapılan tekrarlı vurgu, resûllerin ayetleriyle/mucizeleriyle şirke düşmeye engel olmak içindir. İlginçtir; bu dilin benzeri İncil'de de vardır. Ancak bu, Hristiyanların şirke düşmesine engel olamamıştır.[7]

"İsa, **Rabbin gücü sayesinde** hastaları iyileştiriyordu."[8]

"Ben **cinleri Tanrı'nın eliyle kovuyorsam** Tanrı'nın egemenliği üzerinize gelmiş demektir."[9]

Yine ellerindeki İnciller İsa'nın (as) dilinden, sahte mesih ve peygamberlerin de harikalar gösterebileceğini,[10] İsa'dan (as) her ayet/mucize istendiğinde gösteremeyeceğini[11] açıklamıştır. Ancak bu açık ifadeler, İsa'yı (as) ilah edinmelerine engel olamamıştır.[12]

İsa'nın (as) yaratılışındaki olağanüstülük ve onun Yüce Allah'ın varlığına ve birliğine dair gösterdiği ayetler/mucizeler Hristiyanlar için fitne olduğu gibi İslam ümmeti için de fitne olmuştur. İslam ümmetine mensup bir grup önce Allah Resûlü'nün (sav) yaratılış ve yaratılış gayesine dair hadis uydurmuş, sonra da onu beşer üstü göstermeye çalışmışlardır:

"Şayet sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım."[13]

2. Buhari, 7320; Müslim, 2669
3. Bizler Âdem'den (as) Nebimiz Muhammed'e (sav) dek tek bir ümmetiz ve adımız İslam'dır. Hristiyanlık ise İslam tarihindeki, dolayısıyla bizim tarihimizdeki bir sapmadır.
4. bk. El-Mesîh ve't Teslîs, Dr. Muhammed Vasfî, s. 77 vd.
5. 3/Âl-i İmran, 59-60
6. 3/Âl-i İmran, 49
7. Hristiyanların ayet/mucizeleri nasıl yorumladığına dair bk. Hristiyanlığın Temelleri, John R.W. Stoot, s. 37-39
8. Luka, 5/17
9. Luka, 11/20
10. Matta, 24/24
11. Matta, 12/38-40; Markos, 6/5
12. bk. El-Mesîh ve't Teslîs, Dr. Muhammed Vasfî, s. 78-80
13. bk. El-Fevâidu'l Mecmûa, Eş-Şevkânî, s. 326; Mevdûât, Mollâ Aliyyu'l Kârî, s. 288; Keşfu'l Hafâ, El-Aclûnî, 2123

Hristiyanlar her şeyin İsa (as) için ve onun vasıtasıyla yaratıldığını iddia etmişti.[14] İslam mistikleri de her şeyin Allah Resûlü (sav) için yaratıldığı yalanını uydurdular. Daha da ileri gidip her şeyin ondan yaratıldığını iddia ettiler:

"O, kabrinde bir hayatla diridir.

Tüm canlılar onun hayatıyla hayattadır.

...

Dünya ve ahiret senin kerimendendir.

Levh-i Mahfuz ve onu yazan kalem senin ilmindendir."

Oysa Allah Resûlü (sav), herhangi bir şeyin kendisi için yaratılması şöyle dursun, kendisiyle veya yakınlarıyla ilişkilendirilmesine dahi karşı çıkmıştır:

Muğire ibni Şu'be'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü Dönemi'nde, oğlu İbrahim'in öldüğü gün Güneş tutulmuştu. Bunun üzerine insanlar, 'Güneş, İbrahim öldüğü için tutuldu.' demeye başladılar.

Allah Resûlü (sav) ise onların bu sözünü duyunca şöyle buyurdu: 'Güneş ve Ay, hiç kimsenin ne ölümü ne de hayatı dolayısıyla tutulur. Siz Güneş'in ve Ay'ın tutulduğunu görürseniz namaz kılın ve Allah'a dua edin.' "[15]

Bir başka aşırılık örneği her şeyin onun (sav) nurundan yaratıldığını iddia eden Hakikat-i Muhammediye/Nur-u Muhammedî teorisidir:

"İslam mutasavvıfları, Hristiyanlara bir rekabet olarak Nur-u Muhammediye hikâyesini uydurmuşlardır. Bu hikâye tasavvuf kitaplarının pek çoğunda bulunmaktadır. Şöyle ki; miladi dokuzuncu ve onuncu yüzyıllarda, milyonlarca Hristiyan, İsa'ya (as) Allah diye taparken; Müslümanların, Muhammed'i (sav), Âdemîler (insanlar) sırasında tutmuş olması bu iki şahsiyete gösterilen sevgi ve saygı derecesinde bir denksizlik doğurabilirdi. Dolayısıyla İslam mutasavvıfları, iki resûlün arasındaki bu farkı kaldıracak bir nazariyye kabul ettiler: Muhammed (sav) insan olmakla beraber onda hilkatten önce yaratılmış bir nübüvvet nuru vardır. Âdem'de (as) parlayan bu nur, kendi evlad ve ahfadına geçerek nihayet Muhammed'de (sav) karar kılmıştır. Bu esasa göre Muhammed (sav) bütün insanlardan önce yaratılmış ve bütün peygamberlerden sonra gönderilmiştir. O, Allah'ın yarattıklarının ilki ve Allah elçilerinin sonuncusudur. Âdem, Nuh, İbrahim, Musa ve İsa'dan önce yaratılmış olan Nur-u Muhammedî'nin mertebesine erişmiş hiçbir peygamber yoktur."[16]

2. Mecazi İfadeleri Saptırmak

Her dilde zaman içinde gelişmiş mecazi kullanımlar vardır. O dili kullananlar, mecaz ile hakikati rahatlıkla ayırt edebilirler. Hristiyanlar mecazi kullanımları hakikat olarak algılayınca İsa'yı (as) ilahlaştırma sürecine girdiler.[17] Bunların başında baba ve oğul kelimelerinin kullanımı gelir. Yahudi geleneğinde bir şeyin üstünlüğünü ifade etmek için baba, yakınlığı ve seçkinliği ifade etmek için de oğul kelimesi kullanılırdı. Tevrat'ta aynı kullanım sıkça yer almasına rağmen Yahudiler, bu ifadeden yola çıkarak kimseye ilahlık isnat etmediler. Aynı gelenekten gelen Hristiyanlar ise bu mecazi ifadelerden yola çıkarak İsa'yı (as) ilahlaştırdılar. Şayet o, Babanın oğluysa, Babadan bir parçadır ve bir şeyin parçası, onun cinsindendir, gibi batıl bir çıkarım yaptılar. Gerek Tevrat'ta gerek de İncil'de bu mecazi söylemin herkes için kullanılması dahi onların şirke düşmesine engel olmadı:[18]

"Ne mutlu barışı sağlayanlara! Çünkü onlara Tanrının oğulları denecek."[19]

"Ama ben size diyorum ki düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin. Öyle ki, göklerdeki babanızın oğulları olasınız."[20]

Görüldüğü gibi İncillerde geçen bu ifadeler İsa'ya (as) nispet edilmiştir. Burada açıkça İsa (as), barışı sağlayan ve düşmanlarını sevenlere "Tanrı'nın oğulları" ve "Babanın oğulları" demiştir. Şayet baba-oğul lafzı birinin Tanrılığını gerekli kılsa, tüm Hristiyanların ve bu iki ahlaki özelliği bulunduranların -hâşâ- İlah/Tanrı oğlu, dolayısıyla Tanrı olması gerekir. Okuduklarımızdan çok daha ilginç bir örnek, -İncillere göre- İsa Dönemi'nde yaşanmıştır:

" 'Ben ve Baba biriz.'

Yahudi yetkililer O'nu taşlamak için yerden yine taş aldılar.

İsa onlara, 'Size Baba'dan kaynaklanan birçok iyi işler gösterdim.' dedi, 'Bu işlerden hangisi için beni taşlıyorsunuz?'

Şöyle yanıt verdiler: 'Seni iyi işlerden ötürü değil, küfrettiğin için taşlıyoruz. İnsan olduğun hâlde Tanrı olduğunu ileri sürüyorsun.'

İsa şu karşılığı verdi: 'Yasanızda, 'Siz ilahlarsınız, dedim.' diye yazılı değil mi?

Tanrı, kendilerine sözünü gönderdiği kimseleri ilahlar diye adlandırır. Kutsal Yazı da geçerliliğini yitirmez.

Baba beni kendine ayırıp dünyaya gönderdi. Öyleyse 'Tanrı'nın Oğlu'yum.' dediğim için bana nasıl 'Küfrediyorsun.' dersiniz?

Eğer Baba'nın işlerini yapmıyorsam, bana iman etmeyin.

Ama yapıyorsam, bana iman etmeseniz bile, yaptığım işlere iman edin. Öyle ki, Baba'nın bende, benim de Baba'da olduğumu bilesiniz ve anlayasınız.' "[21]

---

14. bk. Yuhanna, 1/1
15. Buhari, 1043; Müslim, 915
16. Tasavvuf ve İslam, Prof. Dr. İbrahim Sarmış, s. 549
17. El-Mesîhu Dirâseti Selefiyye, Rifâî Surûr, s. 294-295
18. Örnekler için bk. Pavlus Hristiyanlığın Mimarı, Şinasi Gündüz, s. 219-224
19. Matta, 5/9
20. Matta, 5/44-45
21. Yuhanna, 10/30-38

Aktarılan pasaja göre İsa (as), "Ben ve Baba biriz." diyor. Yahudi bilginler de onu kâfirlikle itham ediyorlar. Bu sözüyle onun tanrılık/ilahlık iddiasında bulunduğunu iddia ediyorlar. İsa (as) onlara sizin yasanızda/Tevrat'ta, "Siz ilahlarsınız." diye yazmıyor mu diye soruyor. İsa'nın (as) kastettiği, Tevrat'a/Eski Ahit'e eklenmiş Mezmurlardan (bizim Zebur olarak bildiğimiz kitap) bir bölümdür: "Siz, ilahlarsınız diyorum. Yüceler yücesinin oğullarısınız hepiniz."[22]

İsa (as) Tevrat'ta yer alan bir kullanımla Yahudi bilginleri uyarıyor. Bu uyarıya göre yasayla/Tevrat'la hükmeden herkes İlah ve Tanrı'nın oğlu olmuş oluyor. Demek ki bu ifade mecazi bir kullanım ve Allah' a (cc) yakınlığı ifade ediyor.[23]

Buradan anlıyoruz ki; dilde var olan mecazi kullanımlara dikkat edilmelidir. Aksi hâlde dilin inceliklerine vâkıf olmayanlar, mecazı hakikat zannedip farklı anlamlar yükleyebilirler. Özellikle Kitab'ın indirildiği dile yabancı bir kültürde, aynı kelimeler çok farklı anlamlarda kullanılabilir. İbranicede "Allah'ın oğlu" kelimesi, günümüzde bizim "Allah'a yakın kişi" anlamında kullandığımız veli/takvalı/salih kul gibi bir anlama sahip. Tamlama Yunan veya Arap diline çevrilince putperest bir geleneğe tercüme edilmiş oluyor. Her iki gelenekte de "Tanrı'nın oğlu" ifadesi, Tanrı'ya/İlah'a yakın, tanrısal özellikleri olan, baş ilah ile insanlar arasındaki aracı gibi anlamları çağrıştırıyor. Öyleyse İlahi mesajı, o mesajın ana dili ve yine mesajın kendi oluşturduğu vahiy kültürü içinde anlamak zorundayız. Ana dilden uzaklaşınca veya mesajı kendi kültür kodlarımızı esas alarak okuduğumuzda tahrif başlıyor. Putperestliği kaldırmak için gelen tevhid dini, Putperest geleneklerin meşrulaştırıcısı olabiliyor.

İslam'a ait nasların gayri İslami kültürlerin etkisiyle tefsir edilmesine bir ayetle örnek verelim:

"Onları öldüren siz değildiniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman sen atmıyordun fakat Allah'tı (asıl) atan. Müminlere (zafer nimetini tattırmak ve onları) onunla güzel bir imtihana tabi tutmak için (böyle yaptı). Şüphesiz ki Allah, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. Sizin hâliniz böyledir işte. (Hep yardıma nail olursunuz.) Şüphesiz ki Allah, kâfirlerin tuzaklarını boşa çıkarandır."[24]

Ayet-i kerime bağlamıyla birlikte okunduğunda gayet açık ve anlaşılırdır. Müminlerin kazandığı zafer, onların çabasıyla değil, Allah'ın (cc) yardımıyla gerçekleşmiştir. Bu, Kur'ân'ın genel eğitim metodunun bir yansımasıdır. İnsanlar, zaferle şımarmasın ve kalpler sebepleri yüceltmesin diye başarılar Allah'a (cc) nispet edilir. Okuduğumuz ayet, Bedir Zaferi'ne vurgu yapan şu ayetten farksızdır:

"Allah bunu ancak bir müjde ve kalplerinizin mutmain olması için yapmıştı. Yardım/zafer yalnızca Allah katındandır. Şüphesiz ki Allah, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[25]

İlk nesil de ayeti böyle anlamıştır. Mücahid (rh), "Sahabe, 'Böyle öldürdüm, şöyle yaptım…' deyince Allah (cc) bu ayeti indirdi." der. Urve ibni Zubeyr (rh), "Allah'ın yardımı/zaferi ve düşman kalbine saldığı korku olmasa, senin atışınla zafer gelmezdi." der.[26] İlerleyen dönemlerde İslam'a mensup toplumlar gnostik/mistik kültürlerle karşılaştılar. Bu kültürün etkisinde kalarak, okuduğumuz ayeti o kültürün kavramları ve ölçüleriyle tefsir ettiler:

"Kuşeyri demiştir ki: 'Sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar.' âyetinde aynül-cem' (kulun Allah'ta fâni olması) açıkça ifade edilmektedir. **'Attığın zaman sen atmadın; fakat Allah attı.'** (Enfâl, 8/17) **âyetinde de cem' hâli ifade edilmektedir.'** (Kuşeyrî, Letâifül-işârat, 5/422)

Bu âyet, Peygamber'in (sav) Allah'ta fâni ve Allah ile baki olma hâlinin en zirvesinde olduğuna işaret ediyor. **Âyet, şu hadiste dikkat çekilen cem' makamına işaret etmektedir:**

'Ben bir kulumu sevdiğimde onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum.' Kulun diğer âzaları için de böyledir. **Bu, kul da zuhur eden halifelik sırrı olup o, bekâ billâh (her an Allah ile olma) hâlidir. Bu hâl, Peygamber'in halifelerinin elde ettiği bir durumdur. Onun halifeleri, fenâ fillâh ve bekâ billâh makamına ulaşmış ârifibillâh zatlardır. Onlar, her devir ve zamanda peygamberî metot üzere manevi terbiye verirler. Kim**

22. Kutsal Kitap: Tevrat-Zebur-İncil, Mezmurlar, 82/6 (Kitabı Mukaddes Yayınları)
23. Mezmurlardan/Zeburlardan aktardığım bu bölüm (Mezmurlar 82/1-8) bir bütün olarak ilginçtir. Yüce Allah'ın bir kurulda konuştuğu iddia ediliyor. Bu kurul "Tanrısal Kurul" diye de tercüme edilebilir "Yargıçlar Kurulu" diye de. Zaten mütercimler dipnotta bu konuya dikkat çekmişler. (Kullandığım kitap Tevrat, İncil ve Zebur'u içeren, "Kutsal Kitap" adında, Kitabı Mukaddes Yayınevinin tercümesi. Basım tarihi 2019) Yani birinci tercümeye göre sözün sahibi hâkimlere/yargıçlara tanrı, ikinci tercümeye göre yargıç/yönetici demiş oluyor. Emin olmamakla birlikte şöyle bir tahminim var: Hâkim, hem Yüce Allah'ın güzel isimlerinden hem de Arapça bir kelime olarak hükmeden yargıçlar anlamında da kullanılıyor. Zamanla iki anlam arasındaki fark buharlaşıyor ve hükmeden krallara isimlerinden esinlenerek uluhiyet sıfatları atfediliyor. Muhtemelen İbranicede de böyle bir anlam kayması olmuş olmalı… Bu ilginç pasajı okuduktan sonra Allah Resûlü'nün (sav) isimler konusundaki hassasiyetini daha iyi anlamış oldum. Konumuzu da ilgilendiren şu hassasiyeti örnek verebiliriz:

    Şureyh'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

    "Babası Hâni ibni Yezid, kavmiyle birlikte Allah Resûlü'ne (sav) gelince Allah Resûlü (sav), kavminin onu 'Ebu'l Hakem' künyesiyle çağırdığını duymuş ve kendisini çağırarak şöyle demiştir: 'Muhakkak ki gerçek hakem Allah'tır. Hüküm ona aittir. Sen niçin Ebu'l Hakem künyesiyle çağırılıyorsun?'

    O da, 'Benim kavmim bir anlaşmazlığa düştükleri zaman bana gelirler, ben de aralarında hüküm veririm. Her iki taraf da (benden) razı olurlar.' dedi.

    Allah Resûlü (sav), 'Bu ne kadar güzel şey! Kaç çocuğun var?' diye sordu.

    Adam, 'Şureyh, Muslim ve Abdullah (isimli üç oğlum) var.' diye cevapladı.

    Allah Resûlü (sav), '(Yaşça) hangisi daha büyük?' diye sordu.

    Adam, 'Şureyh.' cevabını vermiş.

    Allah Resûlü (sav) de, 'Öyleyse sen Ebu Şureyh'sin.' buyurdu." (Ebu Davud, 4955; Nesai, 5387)

24. 8/Enfâl, 17-18
25. 8/Enfâl, 10
26. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 9/691-697

Hristiyanlar teslis inancına rağmen müşrik olduklarını kabul etmez, kendilerini tevhid inancına mensup kabul ederler. Üç ayrı tanrının nasıl tek tanrı inancı olduğunu açıklayamazlar. Teslis inancından doğan çelişkileri bertaraf etmek için de "Teslis sırdır." derler. Hristiyanların dahi kitaplarından kaynak göstermekte zorlandığı, açıklamakta zorlandıkları için "sır" dedikleri ve insanların Hristiyanlığı anlaması ve kabul etmesine engel gördükleri teslis; Hristiyanlara nereden bulaştı? Elbette putperestlerden!

onlara biat ederse, Allah için, Allah adına biat etmiş olur. Kim onlara nazar ederse, Allah'ın nuruna nazar etmiş olur. Kim onlarla yaptığı sözleşmeyi bozarsa, kendi zararına bozmuş olur; onun irade ağacı (Allah yolundaki azmi) kurur, basiret nuru söner, kendisi avam insanların derecesine düşer. Kim de Allah için verdiği söze vefa gösterirse, Allah ona büyük bir mükâfat verir. Bu mükâfat, sürekli Cenab-ı Hakk'ın mukaddes zatını müşahede etmek ve mukarrebîn makamını elde etmektir.

Allah Teâlâ bizi doğru yolunda sabit tutsun; bize hak yoldan cayma ve geri dönme hâli yaşatmasın. Âmin."[27]

İlk dönem tefsirleri ile okuduğumuz bu tefsir arasında ciddi bir farklılık vardır. Şöyle ki;

- Cem makamı diye bir makam ayetle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Ne Kitap'ta ne de sünnette olan bu makam, İslam'a yabancı kültürlerdeki "Allah ile bütünleşme" anlayışını ifade etmektedir. Peki nedir cem makamı?

"Tasavvufi bir terim olarak şöyle açıklanır: Öncesiz (kadîm) ile sonradan olan (hâdis) arasındaki ayrılığın ortadan kalkmasıdır. Zira, cem' halindeyken rûh basireti, Allah'ın zât cemâlini müşâhadeye doğru çekilir. Eşyaları ayırt edici akıl, kadim olan zât nurunun kendisine galip gelmesiyle örtülü kalır. Hakk geldiğinde bâtıl kaybolduğu için, hudûs ile kıdem arasını ayırt etmekten uzaklaşır. Bu hale cem' adı verilir. Sonra, izzet perdesi zâtın vechi üzerine örtülünce, rûh madde âlemine dönüş yapar. Bu hale de, tefrika hali denir. Cem'e, makam olarak yerleşmemiş başlangıç durumundaki müridler, cem' ve tefrika arasında gelir giderler."[28]

Kur'ân ve sünnet kavramlarına aşina bir insan, okuduğumuz paragrafın ne lafız ne de mana cihetiyle vahiyden alınmadığını anlar. Başka bir kültürün -örneğin mistisizmin- anlam dünyasına ait bir kavram Arapçalaştırılarak cem ismi verilmiş ve Kur'ân ayetlerinin açıklamasına yazılarak İslamileştirilmeye çalışılmıştır.

- Ayetin mesajı çok açıktır: Zafer ne Nebi'nin (sav) atışları ne de müminlerin öldürmeleriyle gelmiştir; öldüren de atan da Allah'tır (cc). Kalpler Allah'a bağlanmalı, zaferi O'ndan bilmelidir. Okuduğumuz tefsir ise kalpleri Allah'a değil, evliya dediği insanlara bağlamaktadır. Okuduğumuz ayet kulun Allah'a yönelişinde Nebi'yi dahi aradan çıkarırken tefsir, Allah ile aramıza binlerce insan sokuşturmaktadır. İslam'a yabancı kültürlerin etkisiyle yapılan bu tefsir, ayetin vermek istediği mesajın tam zıddı bir mesaj vermiş olmaktadır.

3. Kitab'ın Lafzen veya Manen Tahrif Edilmesi

İsa'yı (as) ilahlaştırma sürecinde bazen Kitab'ın lafzını, bazen de anlamını tahrif ettiler. Örnek olması açısından Aramicedeki "rabbi" kelimesine bakabiliriz. Bir insana öğretmen, üstad, hoca denmek istendiğinde kullanılan rabbi kelimesi, Kur'ân'da da ribbi ve Rabbani ifadesiyle, adanmışlar ve din bilginleri için kullanılır. İlk nesil Hristiyanlar İsa'ya (as) "hocam, üstadım, öğretmenim" anlamında "rabbi" derlerdi. Sonra bu kelimeyi Yunancaya "kyrios" olarak çevirdiler. Kyrios ise "rabbim/ilahım/tanrım" anlamında kullanılan bir kelime. Böylece bir resûl ve eğitici olan İsa (as), bir rab/ilah olan İsa'ya dönüştü. Elimizdeki mevcut İncillerde bile bu tahrifatın izleri vardır. Aynı olayı aktaran üç farklı İncil'de kelimenin nasıl değiştiğini okuyalım:[29]

"Petrus, İsa'ya **'Rabbi'** burada bulunmamız ne iyi oldu."[30]

"Petrus, İsa'ya **'Ya Rabb'** dedi, 'burada bulunmamız ne iyi oldu.' "[31]

"Petrus, İsa'ya **'Efendimiz'** dedi, 'burada bulunmamız ne iyi oldu.' "[32]

Rabbi, Ya Rabb, Efendimiz... Aynı olayda Petrus'un İsa'ya (as) seslenişi üç farklı İncil yazarı tarafından farklı kelimelerle ifade edilmiş. Rabbi/Öğretmen İsa (as), değişen kelimelerle birlikte Efendi/Rabb İsa'ya dönüşmüş.

Başka bir örnek verelim:

"Kalabalığın içinden bir adam, **'Öğretmenim,'** diye seslendi. 'Yalvarırım oğlumu bir gör, o tek çocuğumdur.' "[33]

27. Bahrü'l Medîd, İbn Acîbe El-Hasenî, 9/224, Fetih Suresi, 8-10. ayetlerin tefsiri
28. Tasavvuf Terimleri ve Deyimler Sözlüğü, Ethem Cebecioğlu, s. 121-122
29. Örnekler için bk. Hz. İsa Nasıl Tanrılaştırıldı, Mehmet U. Sakioğlu, s. 68-72
30. Markos, 9/5
31. Matta, 17/4
32. Luka, 9/33
33. Luka, 9/38

"Halktan biri ona, **'Öğretmenim,'** diye karşılık verdi. 'Dilsiz bir ruha tutulan oğlumu sana getirdim.' "[34]

" **'Ya Rabb'** dedi, 'Oğlumun hâline acı. Sarası var, çok acı çekiyor.' "[35]

Yine burada Öğretmen İsa (as), rabbe dönüşüyor. İnsan olan elçi, kelimelerin tahrifiyle rububiyet sıfatları kazanıyor.

Farklı bir örnek verelim:

"Başlangıçta söz vardı. Söz Tanrıyla birlikteydi ve söz Tanrıydı... Söz insan olup aramızda yaşadı."[36]

Okuduğumuz paragrafta Söz/Lagos İlahi bir varlık, İlahın kendisi... Daha sonra bu Söz/Lagos insan bedenine bürünüp yeryüzüne iniyor. Hâliyle İsa (as) insan suretinde Sözün/Tanrının vücut bulmuş hâli oluyor. Aynı ifadeye Kur'ân'da, "Kelimetullah/Allah'ın kelimesi" olarak rastlıyoruz. Öyleyse yukarıdaki metinde tahrif var. Şayet aynı cümle, "Ve Söz, Tanrının kelimesiydi" diye yazılsa sorun kalkıyor. Zira her birimiz Allah'ın (cc) kelimesi olan, "Ol!" emrinin tecellileriyiz. Ancak bir kelimeyi ayetten silince Allah'ın kelimesi ilah oluyor ve şirk nedeni oluyor. Elimizdeki mevcut İnciller de İsa'nın (as) "kelimeyi işiten" olduğunu destekliyor.[37]

"Ama şimdi beni -Tanrıdan işittiği gerçeği size bildireni- öldürmek istiyorsunuz."[38] Burada açıkça İsa (as), Tanrının kelimelerini işittiğini söyler. Şayet "Söz/Logos" ilah olsa, İsa'nın kendini işitmesi gibi tuhaf bir anlam ortaya çıkar.

Bir diğer örneği şu şekilde verebiliriz:

İsa (as) öğrencilerine, "Ben kimim?" diye soruyor. Verdikleri cevap iki farklı İncil'de şöyle geçiyor:

"O da onlara, 'Siz ne dersiniz, sizce ben kimim?' diye sordu. Petrus, **'Sen Mesihsin.'** yanıtını verdi."[39]

"İsa onlara, 'Siz ne dersiniz,' dedi, 'sizce ben kimim?' Simun Petrus, **'Sen yaşayan Tanrı'nın oğlu Mesihsin.'** yanıtını verdi."[40]

İki ifade arasındaki fark Güneş gibi açık. Mesih, kurtarıcı demek. Tüm peygamberler insanları ebedî azaptan korumak/kurtarmak için gelir. Cümleye eklenen bir ifadeyle insan olan elçi, İlahi bir varlığa dönüşüyor.

Son bir örnek verelim:

"Mesih, birine, 'Kalk, seni bağışladım.' dedi.

Derler ki: Bağışlama Tanrı'nın/İlah'ın sıfatıdır. İsa Mesih insanları bağışladığına göre o da bir Tanrı'dır. Bu batıl çıkarım, tercüme ile tahrife dayanmaktadır. Zira '**غفرت لك**/Ğafertu leke.' cümlesi 'Seni bağışladım.' anlamına geldiği gibi 'Senin için bağışlanma diledim.' anlamına da gelir. Sözün anlamını belirleyen, bağlam ve mesajın bütünüdür. İlahi vahyin bütünlüğü, 'bağışlama talebi' anlamını öne çıkarır."[41]

Buradan anlıyoruz ki; Kitap ve sünnet kendi dili ve kendi bütünlüğü içinde anlaşılmalıdır. Aksi hâlde tahrifi kaçınılmaz olur. Her ne kadar İslam ümmeti lafız tahrifinden korunmuşsa da[42] mana/anlam tahrifi tehlikesiyle her zaman karşı karşıya olmuştur. Daha önce bu köşede vesile kavramının nasıl bir anlam tahrifine uğradığını[43] ve yine "Sadıklarla birlikte olun." ayetinin Budist bir anlayışla tefsir edildiğinde yaşadığı anlam kaybına[44] örnek vermiştik.

Kur'ân'da anlam tahrifine verilebilecek örneklerin çoğu modern okuma biçimiyle ilgilidir. Kur'ân'ın itikadi ve amelî öğretileri ile modern kabuller arasını uzlaştırabilmek için Kur'ân, modernizm lehine tevil/tahrif edilmektedir. Modern tahrifin bir sınırı yoktur. Modern insanın kabullerine göre sorunlu olan her ayet, tahrife konudur. Modern insan görünmeyen varlıkları inkâr mı ediyor, Kur'ân'da geçen cin ayetleri "uzaktan gelen, yabancı" diye tahrif ediliyor. Modern insan Yüce Allah'ın meleklerle yardımını inkâr mı ediyor, meleklerin yardımı psikolojik yardım veya motivasyon konuşması -yani yalan- olarak tahrif ediliyor. Bir Yahudi Dinler Tarihçisi "Biz; Üzeyir, Allah'ın oğludur." demeyiz mi dedi, ilgili ayet hemen, "Kur'ân muhtemelen o günkü yanlış bir bilgiyi aktardı." diye tahrif ediliyor. Modern insan kadın erkek mirası eşit olmalı mı dedi, ilgili ayet/hüküm, bugünün insanının keyfince yeniden, parantez içi ziyadelerle tahrif ediliyor... İster inancı ister ahkâmı, ister lafzı ister anlamı tahrif edilsin; tahrif edilen bir kitap, Allah'ın (cc) indirdiği etkiyi göstermez. Artık o, insanın hevasını meşrulaştıran bir kitaba dönüşmüştür.

4. Çevresel Etkiler, Başka Milletlerden Etkilenmek

İsa'nın (as) ilahlaştırılması olgusundaki önemli etkenlerden biri; Hristiyanların karşılaştığı farklı medeniyet ve kültürlerden etkilenmeleridir. Hristiyanlık karşılaştığı her kültürden bir şey almış ve bünyesine katmıştır. Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle söyleyecek olursak karşılaştıkları kavimlere benzemişlerdir. İtikadi, ahlaki ve kültürel etkileşimler, Allah Resûlü'nün haber verdiği gibi Hristiyanları benzedikleri kavimlerden kılmış, müşrikleştirmiştir:

34. Markos, 9/17
35. Matta, 17/15
36. Yuhanna, 1/1-15
37. bk. El-Mesîh ve't Teslîs, Dr. Muhammed Vasfî, s. 87-88
38. Yuhanna, 8/40
39. Markos, 9/29
40. Matta, 16/16
41. bk. El-Mesîhu Dirâseti Selefiyye, Rifâî Surûr, s. 293
42. Kur'ân Allah'ın koruması altındadır: "Şüphesiz ki zikri/Kur'ân'ı biz indirdik. Onu koruyacak olan da hiç kuşkusuz yine biziz." (15/Hicr, 9)
43. Tevhid Dergisi, S 91, s. 6
44. Tasavvuf, Tanımı/Menşei/İslamla İlişkisi, Halis Bayancuk, s. 187

Abdullah ibni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim bir kavme benzemeye çalışırsa o da onlardandır."[45]

Hristiyanlığa bulaşan sapmaların başında gelen "İsa'yı (as) ilahlaştırma" sorunu için Yüce Allah şöyle buyurur:

"Yahudiler: 'Uzeyir, Allah'ın oğludur.' dediler. Hristiyanlar: 'Mesih, Allah'ın oğludur.' dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri ve daha önceki kâfirlere benzettikleri sözleridir. Allah onları kahretsin, nasıl da çevriliyorlar?"[46]

Ayette geçen "...daha önceki kâfirlere benzettikleri sözleridir." cümlesi, İsa'nın (as) ilahlaştırılma nedenlerinden birine ışık tutmaktadır. Tahrif edilmiş Hristiyanlık öğretileri incelendiğinde ayetteki ifade çok daha iyi anlaşılmaktadır. Hristiyanlığa iliştirilmiş vahye yabancı öğretilerin tamamı, başka milletlerden alınmıştır.[47]

İsa'nın (as) ilahlaştırmasına dair baba ve oğul kavramlarındaki mecazi kullanımın etkilerine yukarıda değinmiştik. Buradaki temel soru şudur: Eski Ahit'te/Tevrat'ta Yüce Allah için Baba, ona yakın kullar için Baba'nın Oğulları ifadesi, İncil'e göre çok daha fazladır. Neden Yahudiler ve ilk dönem Hristiyanları baba ve oğul ifadelerinden beşerin ilah olduğu sonucunu çıkarmadı da sonraki dönem Hristiyanları bu kullanımlardan bir uluhiyet inancı çıkardı? Çünkü Yunanlı ve Romalı Hristiyanlar, İncil'deki baba ve oğul söylemlerinden İsa'nın (as) ilah olduğu anlamını çıkardılar. Onların mitolojisinde Zeus, baba tanrıdır, ölümlü insanlarla evlenir. Doğan erkek çocuklar da tanrıdır, Perseus ve Herkül gibi.[48] Yani Hristiyanlık Yunan kültürüyle karşılaştıktan sonra, daha doğru bir ifadeyle Yunan filozofları Hristiyanlaşıp birer İncil âlimi olarak kabul edildikten sonra baba ve oğul ifadeleri şirke neden olan, "ilah" anlamında yorumlanmıştır. Daha sonra bu şirk yorumu asıl hâline gelmiş, tevhidi savunan Hristiyan âlimler afaroz edilmiştir.[49]

Okuduğumuz baba ve oğul ifadelerinin şirk üzere yorumlanması hususunda çevresel/kültürel etkinin payına dair Pavlus ile Barnaba'nın bir gezisinde yaşananlar yeterli olacaktır:

"Listra'da, ayakları tutmayan bir adam vardı. Doğuştan kötürümdü, hiç yürüyemiyordu. Pavlus'un söylediklerini dinledi. Onu dikkatle süzen Pavlus, iyileştirilebileceğine imanı olduğunu görerek yüksek sesle ona, 'Kalk, ayaklarının üzerinde dur!' dedi. Adam yerinden fırlayıp yürümeye başladı.

Pavlus'un ne yaptığını gören halk Likaonya dilinde, 'Tanrılar insan kılığına girip yanımıza inmiş!' diye haykırdı.

Barnaba'ya Zeus, Pavlus'a da konuşmada öncülük ettiği için Hermes adını taktılar.

Kentin hemen dışında bulunan Zeus Tapınağı'nın kâhini kent kapılarına boğalar ve çelenkler getirdi, halkla birlikte elçilere kurban sunmak istedi.

Ne var ki elçiler, Barnaba ile Pavlus, bunu duyunca giysilerini yırtarak kalabalığın içine daldılar.

'Efendiler, neden böyle şeyler yapıyorsunuz?' diye bağırdılar. 'Biz de sizin gibi insanız, aynı yaratılışa sahibiz. Size müjde getiriyoruz. Sizi bu boş şeylerden vazgeçmeye; yeri, göğü, denizi ve bunların içindekilerin hepsini yaratan, yaşayan Tanrı'ya dönmeye çağırıyoruz.

Geçmiş çağlarda Tanrı, bütün ulusların kendi yollarından gitmelerine izin verdi.

Yine de kendini tanıksız bırakmadı. Size iyilik ediyor. Gökten yağmur yağdırıyor, çeşitli ürünleriyle mevsimleri düzenliyor, sizi yiyecekle doyurup yüreklerinizi sevinçle dolduruyor.'

Bu sözlerle bile halkın kendilerine kurban sunmasını güçlükle engelleyebildiler."[50]

Görüldüğü gibi Lityalılar Havari Barnaba ve Pavlus'un gösterdiği keramet karşısında onlara Zeus ve Hermes diye hitap edip kurban sunmak istediler. Onların bu refleksinin sebebi, yetiştikleri kültürün etkisinde olmalarıydı. Hristiyanlık bu çevrede yayıldıkça da şirk adım adım Hristiyanlığa sızdı.

Hristiyanlığın bir diğer önemli iman esası "teslis"tir. Kur'ân'ın, ismini vererek küfür/şirk dediği teslis inancı şudur:

"Teslisçi Hristiyanlar üç tanrının varlığına inanırlar. Bu tanrılar; Baba Tanrı (Tanrı), Oğul Tanrı (İsa), Kutsal Ruh Tanrı. Sırasıyla birinci tanrı, Baba'dır; ikinci tanrı, İsa'ır; üçüncü tanrı, Kutsal Ruh'tur.

Tanrı, İsa'yı doğurtmakla Baba Tanrı olmuştur; İsa da Oğul Tanrı olmuştur. Hem Baba hem Oğul Tanrılardan üflenmek yoluyla Kutsal Ruh Tanrı çıkmıştır. Bunlar ezelde olmuştur. Yani başka bir ifadeyle teslis, yaratılıştan önce ezelden beri vardır; Oğul Tanrı İsa yaratılışa vesile olmuştur. Sonra, İsa Tanrı, Kutsal Ruh Tanrı aracılığıyla Meryem'e ilka edilmiş ve İsa tanrı bu sefer bedenleşerek (enkamasyon) insan olarak görünmüştür.

Oğul Tanrı, Baba Tanrının kelamı, gücü ve hikmetidir. Kutsal Ruh ise, Baba Tanrının ruhundandır.

Üç tanrının aynı tek bir cevheri vardır. Yani Oğul ve Kutsal Ruh Tanrılar, Baba Tanrının cevherindendirler. Nitelikleri veya sıfatları da aynıdır. Ancak her birisi ayrı ayrı

45. Ebu Davud, 4031
46. 9/Tevbe, 30
47. Konuya dair geniş bilgi için bk. Hristiyanlığımızdaki Putperestlik, Arthur Weigall. Yazar Hristiyan öğretilerini tek tek ele almış ve arka plandaki putperest etkiye işaret etmiştir.
48. bk. Bir Hristiyan Dogması Teslis, Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, s. 91
49. bk. Tahrîfu Risâleti'l Mesîh Abre't Târîh, Besme Ahmed Cestaniyye, s. 295-331

50. Elçilerin İşleri, 14/8-18

şahıslar ve varlıklardır. Teslis kısaca, 'bir cevher, üç şahıs' deyişiyle ifade edilir."[51]

Hristiyanlar teslis inancına rağmen müşrik olduklarını kabul etmez, kendilerini tevhid inancına mensup kabul ederler. Üç ayrı tanrının nasıl tek tanrı inancı olduğunu açıklayamazlar. Teslis inancından doğan çelişkileri bertaraf etmek için de "Teslis sırdır." derler.[52] Hristiyanların dahi kitaplarından kaynak göstermekte zorlandığı, açıklamakta zorlandıkları için "sır" dedikleri ve insanların Hristiyanlığı anlaması ve kabul etmesine engel gördükleri teslis; Hristiyanlara nereden bulaştı? Elbette putperestlerden!

"Eş-denk Teslis düşüncesi, sözcükle anlatılamayacak olanı ifadede, makul yöntemler sunar, fakat İsa'nın asla böyle bir fenomenden bahsetmediği ve Yeni Ahit'in hiçbir yerinde 'Teslis' kelimesinin yer almadığı unutulmamalıdır. Bu düşünce Rabbimizin ölümünden üç yüzyıl sonra Kilise tarafından uyarlanmıştır ve bu kavramın kökeni tamamen putperestliktir.

MÖ IV. yüzyılda Aristoteles 'Her şey üçtür ve üç kere bütündür.' der. Biz de bu sayıyı tanrılarımıza ibadet ederken kullanalım, Pitagoreanların dediği gibi her şey ama her şey üçler ile sınırlandırılır, sonda, ortada ve başlangıçta her şey bu sayılara sahiptir ve bunlar Teslisi oluşturur. Erken dönem dinî düşüncesini derinden etkilemiş olan Antik Mısırlılar, genellikle kendi tanrı ve tanrıçalarını teslisler üzere düzenlerlerdi: Osiris, İzis ve Horus teslisi; Amen, Mut ve Honsu teslisi; Hnum, Satis ve Anukis teslisi ve diğerleri. Hindu teslisindeki Brahman, Siva ve Vishnu da bu çok yaygın teolojik kavramın bir başka şeklidir."[53]

Görüldüğü gibi teslis; Antik Yunan filozoflarından, kadim Mısır dininden ve Hinduizm'den alınmış sapkın bir şirk inancıdır.[54]

Bir diğer önemli inanç esası kefaret düşüncesidir. Buna göre Âdem'in (as) işlediği günah nedeniyle Tanrı kullarına öfkelendi. Bu nedenle insanoğlunun üzerinde ilk günahın gazabı vardı. Tanrının oğlu Mesih ise çarmıha gerildi, kendini insanlık için feda etti. Onun ölümü ilk günaha kefaret oldu ve insanlar aklandılar.[55] Kefaret düşüncesi vahye yabancıdır. Zira İlahi mesajın en temel öğretisi olan suçun şahsiliği ve tevbenin günahı sildiği inancına aykırıdır. Dinler tarihi araştırmacıları İsa'dan (as) önce on altı ayrı "kurtarıcı ilah" tespit etmiştir. Bunların her biri insanlık için kendini feda etmiş ve ölmüş ya da öldürülmüştür. Birçoğu İsa'nın (as) çarmıha gerilmesi hurafesinde olduğu gibi çarmıha gerilmiş ve insanlık temizlensin diye kendilerini feda etmiştir.[56] Çarmıha gerilme ve kefaret inanışının sembolü olan haç ise İsa'nın (as) vefatından üç asır sonra Hristiyanlığa girmiştir.[57] Bu çirkin bidati Hristiyanlara bulaştıran da putperest Roma Kralı Konstantin'in annesidir.

Dinlerin tevhid inancından sapıp şirke düşmelerinde büyük bir rol oynayan çevresel etkiler küçümsenmemelidir. Hristiyanlardan önce Yahudiler de çevresel faktörler nedeniyle putperestleşmişlerdir:

"Şüphesiz ki İlyas, gönderilmiş resûllerdendir. Hani kavmine: '(Allah'tan) korkup sakınmaz mısınız?' demişti. 'Siz **Baal (putuna) dua edip,** yaratanların en güzeli olan (Allah'ı) terk mi ediyorsunuz? Sizin Rabbiniz ve evvelki atalarınızın Rabbi olan Allah'ı?!' "[58]

Peygamberleri aralarında yaşarken Baal putuna tapan İsrailoğulları sosyal çevre nedeniyle putperestleşmişlerdir. İsrailoğulları tarihine baktığımızda bu duruma sebep olan iki temel etken görürüz:

- Yüce Allah müşriklerle evlenmeyi yasaklamasına rağmen müşriklerle evlendiler. Müşriklerle kurdukları evlilik/akrabalık onları putperestleştirdi.

- Putperest müşrik kavimlerle bir arada, onlarla yakınlık kurarak, onları taklit ederek yaşamaları onları putperestleştirdi.

Evliliğin Baal putuna tapmaya etkisi!

"Süleyman'ın (as) ölümünden sonra, saltanatı, oğlu Rehobam'ın beceriksizliği ve liyakatsizliği dolayısıyla ikiye parçalanmıştır. Kudüs ve Güney Filistin, Davud'un (as) torunlarına kalırken, Kuzey Filistin, merkezi Şamriya olmak üzere 'İsrail' adıyla müstakil bir devlet hâline gelmiştir. Her iki devletin durumu da oldukça kötü bir mahiyet arz ediyordu. Öyle ki, İsrail devleti tâ başlangıcında bile şirk, putperestlik, zulüm, fısk ve fücur içindeydi. Hatta İsrail hükümdarı, **Ahyap, Sayda (Lübnan) hükümdarının kızı Ezbil ile evlendikten sonra, bu fesat daha da çoğaldı. Bu müşrike kraliçenin etkisiyle kendisi de şirke düşen Ahyab, İsrail'de Baal Tanrısı adına mabedler, adak yerleri vs. inşa ettirdi.** Böylelikle Allah'ın yerine Baal Tanrısı'na tapılmaya başlanmış ve Baal Tanrısı için adak adama, kurban kesme adet hâline gelmiştir."[59]

Kenanlı putperest çevrenin Baal Putuna tapmaya etkisi!

"Baal tapıcılığı, kadim Ugarit topraklarından güneye, Kenan bölgesini de içine alacak şekilde geniş bir coğrafyadaki bereket kültünün merkezinde yer almaktadır. Baal, antik dillerde 'efendi', 'sahip' ve 'koca' anlamlarına gelmektedir. Genellikle yontularak insan şekli verilmiş

51. Bir Hristiyan Dogması Teslis, Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, s. 217-218
52. age, s. 96-102
53. Hristiyanlığımızdaki Putperestlik, Arthur Weigall, s. 107
54. Teslisin kaynaklarına dair geniş bilgi için bk. Hz. İsa Nasıl Tanrılaştırıldı, Mehmet U. Sakioğlu, s. 323-373; Bir Hristiyan Dogması Teslis, Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, s. 61-96
55. bk. Hristiyanlık, Şinasi Gündüz, s. 83-85; Hristiyanlığımızdaki Putperestlik, Arthur Weigall, s. 83-94
56. bk. Tahrîfu Risâleti'l Mesîh Abre't Târîh, Besme Ahmed Cestaniyye, s. 360-364
57. bk. Hristiyanlık, Şinasi Gündüz, s. 174-175
58. 37/Saffât, 123-126
59. Tefhîmu'l Kur'ân, 5/37, Saffât Suresi, 123. ayetin tefsiri

olan Baal putuna, bağlıları tarafından dağların ve tepelerin zirvelerine sunaklar yapılır ve buralarda onun adına kurbanlar sunulurdu. Baal kültünün inanç olarak paganist, ritüel olarak da en azından ahlaki bir sapkınlık içeren bu tür tutum ve davranışlarının tek tanrıcı bir temele sahip İsrail inancının tamamen karşısında olduğu açıktır. **Ancak İsrailoğulları'nın Kenan hâlkı ile temasları, onları bu tür Baal ritüelleri ile tanıştırmıştır."**[60]

Buradan anlıyoruz ki; iletişim aynı zamanda etkileşimdir. Birbirleriyle ilişkileri olan her topluluk birbirlerini etkiler. Hristiyanlar, ilişkide oldukları kavimlere Hristiyanlığı kabul ettirmek için onların dilini ve konuşma/tartışma metotlarını kullandılar. Bunların başında da felsefe ve -Grek düşünme metodu olan- mantık ilimleri gelir. Onlara Hristiyanlığı anlatmak için felsefe ve mantık öğrendiler. Bir zaman sonra kendi kitaplarını onların düşünce yapısıyla tefsir etmeye başladılar. Toplumları kazanmak adına onların geleneklerine sessiz kalan Hristiyanlar, zamanla onların geleneklerini Hristiyanlık içinde eritmeye çalıştılar. Ancak geleneklerle birlikte o gelenekleri var eden pagan/putperest değerler de Hristiyanlığa bulaştı. Hiç şüphesiz bunda Hristiyanlığın şeriatsızlaştırılmasının da etkisi vardı. İleride geleceği gibi, Hristiyanlık başka milletlere ağır gelen şer'i hükümlerden Pavlus eliyle arındırıldı. İlk etapta "bir tarafta yüz binlerin imanı/kurtuluşu diğer tarafta sünnet olmak" gibi basit bir düşünceye indirgenen şeriatsızlaştırma eylemi, Hristiyanlığı zamanla tüm dış etkilere açık hâle getirdi. Şöyle ki; akide dış dünyaya ibadet, ahlak ve şiarlar bütünü olan şeriat olarak yansır. Böylece hem inancı hem de inancın dışa nasıl yansıyacağını dinin sahibi olan Allah (cc) belirler. Bu Rahmani döngüde inanç, şeriata dönüştüğü gibi şeriat da hükümlerdeki inancı besler. Örneğin benim, Allah'ın varlığına, birliğine ve yüceliğine dair inancım, namaz olarak hayatıma yansır. Namaz kıldıkça da O'na (cc) olan imanım güçlenir... Din ile şeriat ayrıldığında Rahmani döngü bozulur. Ve bozulan inancın dışa yansıması, taklitle olur. Çevrede görülen dinsel ayinler/ibadetler meşru olup olmadığına bakılmaksızın alınır. Gayrimeşru ayinler/ibadetler inancı beslemez, bilakis dönüştürür. Taklit edilen ayin/ibadet hangi dünya görüşüne aitse, kalpteki inancı da o yönde şekillendirir.

Çevresel faktörlerin etkisiyle oluşan sapma, İslam'a mensup milletlerin de sorunudur. Akıllara gelen ilk örnek, İslam kelamcılarıdır. İslami fetihlerle beraber yeni toplumlarla karşılaşan âlimler, dolayısıyla yeni soru ve sorunlarla karşılaştılar. Onlara, onların dili ve metoduyla cevap vermek istediler. Grek felsefesine ait kitapları -özellikle Aristo mantığını- tercüme ettiler. Hristiyanlarda olduğu gibi yavaş yavaş dönüştüler... Felsefi soru ve sorunlara cevap bulmak şöyle dursun; o sorunları akide, tefsir ve usul ilimlerine bulaştırdılar. Allah'ın birliğini idrakten aciz putperest Aristo mantığını, şer'i ilimlerin ve ilmî yeterliliğin miyarı/ölçüsü saydılar. O ölçüden yola çıkınca kendi kitaplarını zan, felsefe/mantıkla beslenen aklı ise yakin kabul ettiler. Bu yolun öncülerinden olan Fahruddin Er-Razi'yi örnek verelim:

Fahruddin Er-Razi şöyle demiştir: " 'Bil ki: Katiyet ifade eden akli deliller ile bir şey sabit olur da, şer'i delillerin zahiri (Kur'an-Sünnet), sabit olana muhalefet ederse, önümüzde dört yol oluşur:

1. 'Aklı ve nakli beraber tasdik ederiz.' Bu imkansızdır. İki zıt aynı anda tasdik edilemez.

2. 'İkisini de iptal ederiz.' Bu da imkansızdır. İki zıttı aynı anda yalanlamış oluruz.

3. 'Nakli (Kitap-Sünnet) alır, aklı reddederiz.' Bu imkansızdır. Çünkü biz aklî delillerle Allah'ı, sıfatlarını, mucizelerin Peygamberin doğruluğuna delil oluşunu bilmeseydik; naklin doğruluğunu bilemezdik...

4. Yukarıdaki maddelerden sonra tek bir şey kalır. Aklî olan delilleri alırız. Nakil olana ya sahih değildir deriz, ya da zahiri kastedilmemiştir.'

Başka bir yerde: 'Naklî deliller yakin ifade etmezler. Yakin/kesinlik ifade edebilmeleri için on şeyden emin olmak gerekir.

1. Lafızları rivayet edenlerin ma'sum olması.
2. İrabının sahih olması.
3. Tasrifinin sahih olması.
4. İştirak olmaması.
5. Mecaz olmaması.
6. Şahsa özel olmaması.
7. Zamana özel olmaması.
8. İdmar olmaması.
9. Takdim ve te'hir olmaması.
10. Aklî bir delilin bulunmaması.'

Başka bir yerde meramını daha açık ifade ediyor: 'Bunların (on şartın) herhangi bir nasta olmaması zandır. Zanni olan bir şeye dayanan zan olur. Bu sabit olursa naklî delillerin zanni olduğu anlaşılır. Akli deliller ise kat'idir. Ve zanni olan, kat'i olanla çatışamaz.' "[61]

Bu zihniyete sahip birinin vahye teslim olması, onunla arınması ve karşılaştığı her soruna vahiyden çözüm araması mümkün mü? Bu zihniyete göre akıl, kesin olanı; vahiy ise zannı ifade ediyor. Hâliyle şeytanın vesvese ve iğvasıyla şekillenen akıl, her çelişki ürettiğinde, naklin önüne geçiyor.

60. Ugarit Metinleri Çerçevesinde Baal Tapıcılığı ve İsrailoğulları'na Etkisi, s. 10-11

61. Nakiller için bk. Menhecu's Selefi ve'l Mutekellimîn, 1/119-130; Makâlâtu'l Cehm ibni Safvân ve Eseruhâ fi'l Fireki'l İslâmiyye, 1/180-187

İsa'nın ilahlaştırılması olgusundaki önemli etkenlerden bir diğeri de Pavlus isimli Yahudi dönmesi bir felsefecidir. Pavlus, hayatın ilk dönemlerinde İsa'ya ve ona inananlara aşırı düşmanlık eden, onlara sözlü ve fiili eza veren; resmi soruşturma geçirmeleri için onları şikayet eden bir adamdır. İsa'nın vefatından sonra Pavlus, mistik/ruhani bir hâl yaşadığını iddia etmiş ve Hristiyan olmuştur. Havariler hayattayken yer yer onlarla tartışmalar yaşayan Pavlus, İncil'i farklı bir okumaya tabi tutmuştur.

Bunları okuyunca Allah Resûlü'nü (sav) dahi iyi anlıyoruz, değil mi? İslam ümmetini başka milletlere benzemekten sakındırması; batıl dinlere muhalefet etmesi; bayramından eğlencesine, yemesinden içmesine her şeyiyle özgün bir medeniyet inşa etme çabası... daha bir anlam kazanıyor. Dinler tarihi şahittir ki; kültürel benzeşme, zamanla inanç benzeşmesine evrilir. Vahye yabancı dil, düşünce ve gelenekler, muvahhid toplumları bozar ve dönüştürür.

5. Aşırı Övgü (Itra)

İsa'nın (as) ilahlaştırılması olgusundaki önemli etkenlerden bir diğeri aşırı övgüdür. Şöyle ki; Yüce Allah Hristiyanların İsa'yı (as) ilahlaştırdığını haber vermiştir:

"Hani Allah demişti ki: 'Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah'ı bırakıp beni ve annemi ilah edinin.' diye söyledin?.."[62]

Hristiyanlar nasıl oldu da İsa'yı (as) ilah edindiler, sorusuna Yüce Allah şöyle cevap vermiştir:

"Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin ve Allah'a dair hak olandan başka bir söz söylemeyin. Meryem oğlu İsa Mesih ancak Allah'ın Resûlü ve Meryem'e (babasız doğması için 'Ol!' diyerek) ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve resûllerine iman edin. '(İlahımız) üçtür.' demeyin. (Bu batıla) son verin. (Bu) sizin için daha hayırlı olur. Ancak Allah tek bir ilahtır. O bir çocuğunun olmasından münezzehtir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'na aittir. Vekil olarak Allah yeter."[63]

"De ki: 'Ey Ehl-i Kitap! Dininizde haksız yere aşırılık etmeyin. Bundan önce sapmış, çok kişiyi saptırmış ve dosdoğru yoldan sapmış olanların arzularına uymayın.' "[64]

" 'Dinde aşırı gitmeyin.' Sorunun cevabı dinde aşırılıktır. Onlar dinlerinde aşırı gitmiştir. Peki, ne yapmışlardır da dinlerinde aşırılık etmişlerdir? Bu soruya da Allah Resûlü (sav) cevap veriyor:

Ömer ibni Hattab'dan (ra) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

'Hristiyanların Meryem oğlu Mesih'i övdükleri gibi siz de beni övmede aşırıya gitmeyin. Bilakis, ben Allah'ın kuluyum. 'Allah'ın kulu ve resûlü' deyin.'[65]

Evet, övgüde aşırı gitmişlerdir. Hadiste yasaklanan 'ıtra' aşırı övmek, aşırı yüceltmek, sınırı aşmak anlamlarına gelir. Malumdur ki övgünün kaynağı kalpteki sevgidir. Onu sevmiş ve sevgilerini göstermek istemişlerdir. Fakat bir yerden sonra El-Hamîd olan Allah'ı över gibi onu (as) övüp tazim etmeye başlamışlar ve o kadar övmüşlerdir ki bu onları bir yerden sonra, 'Bu sıfatların sahibi sıradan bir insan olamaz, olsa olsa Allah'tan bir parçadır.' demeye götürmüştür. Yani kalpleri dillerini, dilleri de kalplerini zehirlemiştir."[66]

Allah Resûlü (sav) ümmetinin benzer bir aşırılığa düşmemesi için, İsa'nın (as) ilahlaştırılmasında aşırı övgünün payına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte kendine yönelik her aşırılığa da ânında/yerinde müdahale etmiştir:

Ebu Mutarrıf'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben bir gün Âmiroğullarının elçileriyle birlikte Allah Resûlü'nün (sav) huzuruna gitmiştim.

Orada kendisine, 'Sen bizim efendimizsin.' demiştik.

O da (sav), 'Efendi, Allah'tır.' dedi.

Bu sefer biz, 'Değerce en değerlimiz, her yönden de en büyüğümüz sensin.' dedik.

Bunun üzerine, 'Bu sözünüzü veya bu sözünüzün bir kısmını söyleyiniz ki şeytan sizi dilediği gibi kullanmasın.' buyurdu."[67]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam Allah Resûlü'ne (sav), 'Allah ve sen dilersen.' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav) ona, 'Beni Allah'a denk mi kıldın?! Bilakis, Allah tek başına dilerse (de).' dedi."[68]

62. 5/Mâide, 116
63. 4/Nisâ, 171
64. 5/Mâide, 77
65. Buhari, 3445
66. Tevhid Akidesini İnşa Eden Kavramlar (inşaallah yakın zamanda çıkacak)
67. Ebu Davud, 4806; Ahmed, 16307
68. Ahmed, 1839

Rubeyyi' binti Muavviz ibni Afrâ'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Evlendiğim günün kuşluk vaktinde Peygamber (sav) benim evlenme törenime geldi ve senin benim yanıma oturuşun gibi benim döşeğimin üzerine oturdu. O sırada kızlar def çalıyor ve babalarımızdan Bedir Gazası'nda şehit olanların güzel vasıflarını zikrediyorlardı.

Nihayet bu kızlardan birisi, 'İçimizde bir peygamber vardır ki, o, yarın ne olacağını bilir.' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Böyle söyleme, öncesinde söylemekte olduğun sözleri söyle.' buyurdu."[69]

Vefatından sonra kabrine yönelik, yaşanması muhtemel aşırılıklara karşı da uyarıda bulunmuştur:

Aişe'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ummu Seleme, Allah Resûlü'ne (sav) Habeşistan'da gördüğü Mariye diye anılan bir kiliseden bahsetti. Bu kilisenin içerisinde gördüğü resimleri de Allah Resûlü'ne anlattı.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Onlar, aralarından salih bir abid veya adam öldüğü zaman mezarının üstüne bir mescid yapıp içine de o görmüş olduğunuz resimleri çizen bir kavimdi. İşte onlar Kıyamet Günü'nde Allah katında mahlukatın en kötüsüdür.' "[70]

Aişe (r.anha) ile Abdullah ibni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne (sav) sekerat hâli geldiğinde kendisine ait hamisayı (üzeri işlemeli örtüyü) yüzüne örtmeye başladı. Sıcaklık basınca yüzünü açıyordu.

Kendisi bu durumdayken Yahudi ve Hristiyanların yaptıklarından sakındırmak için, 'Allah'ın laneti Yahudi ve Hristiyanların üzerine olsun. Nebilerinin kabirlerini mescidler edindiler.' dedi."[71]

Atâ ibni Yesâr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım, benim kabrimi kendisine ibadet edildiği bir put kılma. Allah'ın öfkesi, nebilerin kabirlerini mescid edinenlerin üzerine şiddetlenmiştir."[72]

Bu uyarılara kulak tıkayanlar sahih din yolundan sapmış, batıl/muharref yollara savrulmuştur. Allah Resûlü'nün (sav) işaret ettiği gibi aşırılık, övgüyle başlamış, yani önce dil kirlenmiştir. Dil kalbi, bozulan kalp de dini tahrif etmiştir. Böylece sürekli övülmesi gereken El-Hamîd Rabbimizin yerine "sürekli övülen" alternatif hamidler ikame edilmiştir. Bir yerden sonra peygamberlere yönelik aşırı övgü, onları ilahlaştırmaya/rabbleştirmeye evrilmiştir.

69. Buhari, 4001
70. Buhari, 434; Müslim, 528
71. Buhari, 435; Müslim, 531
72. Muvatta, 475

Aşırılığın her türlüsü kötüdür. Kişi bir hayvanı bile aşırı sevdiğinde hayvan onun fitnesi olabilmekte, inancına zarar verebilmektedir.

İsrailoğulları bunun en ibretamiz örneğidir. Biz onların Samiri'ye uyup buzağıya/puta taptığını biliyoruz:

"Buyurmuştu ki: 'Şüphesiz ki biz, senden sonra kavmini (dinlerinde) imtihan ettik ve Samiri onları saptırdı.' Musa öfkeli ve üzgün bir hâlde kavmine dönmüş ve: 'Ey kavmim! Rabbiniz size güzel vaadde bulunmadı mı? Ne o, yoksa size verilen süre uzun mu geldi? Yoksa Rabbinizin gazabı size vacip olsun istediniz de, ondan mı bana verdiğiniz sözden döndünüz?' Dediler ki: 'Sana verdiğimiz sözden irademizle dönmedik. Biz (Firavun ve kavminin) ziynet eşyalarını yüklenmiştik. Onları (ateşe) attık, aynı şekilde Samiri de attı.' Onlara buzağı suretinde böğüren bir heykel çıkarmış ve: 'İşte sizin de Musa'nın da ilahı budur. Fakat (Musa) unuttu.' demişlerdi. Ona (bir şey dediklerinde) kendilerine cevap vermediğini, onlar için bir fayda sağlamadığını ve zararı da defedemediğini görmüyorlar mı?"[73]

Burada şöyle bir soru sorulmalıdır: Muvahhid bir topluluk nasıl oldu da bir buzağıya taptı?

Cevap: **"...Küfürleri sebebiyle buzağı sevgisi onların kalplerine içirilmişti/kalpleri buzağı sevgisiyle dolup taşmıştı..."**[74]

Evet, bir ümmet saniyeler içinde tevhidi bırakıp puta tapmıştı! Neden? Çünkü kalplerinde buzağı sevgisi vardı, buzağıya sapkın/aşırı bir ilgi, sevgi duyuyorlardı ve sevgide aşırılıkları imtihanları oldu...

6. Pavlus'un Etkisi

İsa'nın (as) ilahlaştırılması olgusundaki önemli etkenlerden bir diğeri de Pavlus isimli Yahudi dönmesi bir felsefecidir. Pavlus, hayatının ilk dönemlerinde İsa'ya (as) ve ona inananlara aşırı düşmanlık eden, onlara sözlü ve fiili eza veren; resmi soruşturma geçirmeleri için onları şikayet eden bir adamdır. İsa'nın (as) vefatından sonra Pavlus, mistik/ruhani bir hâl yaşadığını iddia etmiş ve Hristiyan olmuştur. Havariler hayattayken yer yer onlarla tartışmalar yaşayan Pavlus, İncil'i farklı bir okumaya tabi tutmuştur. Önceki sayfalarda anlattığımız sapmanın temellerini Pavlus atmış, şirk dini onun attığı temeller üzerinde yükselmiştir. Pavlus'un Hristiyanlığa eklediği şeyler nelerdir?[75]

- Peygamberden sonra vahyin devam ettiği iddiası: Pavlus, kendisinin seçilmiş olduğunu ve direkt İsa'dan (as) mesaj aldığını iddia etmiştir:

"Kardeşlerim, yaydığım müjdenin insandan kaynaklanmadığını bilmenizi istiyorum. Çünkü ben onu insandan

73. 20/Tâhâ, 85-89
74. 2/Bakara, 93
75. Geniş bilgi için bk. Tahrîfu Risâleti'l Mesîh Abre't Târîh, Besme Ahmed Cestaniyye, s. 131-206; Pavlus Hristiyanlığın Mimarı, Şinasi Gündüz, s. 243-298; Pavlus Hristiyanlığına Giriş, Fuat Aydın, s. 121-355

almadım, kimseden de öğrenmedim. Bunu bana İsa mesih vahiy yoluyla açıkladı."[76]

Daha açık bir ifadeyle Pavlus, Nebi'den (as) sonra da birilerinin kendisiyle irtibatta olduğu ve onlardan bilgi aldığı anlayışının temellerini atmıştır. Böylece İlahi vahye aykırı öğreti sahibi her sapkın, "Ben bunu direkt Nebi'den aldım." diyebilmiştir.

- Allah'ın (cc) İsa'ya (as) hulul ettiği iddiası: Tevhid inancının özü, yaratan ile yaratılmışın ayrıldığı ilkesidir. Yaratan, Allah'tır; birdir, eşsizdir, kulluğu/ibadeti yalnızca O hak eder. Yaratılan, insandır; acizdir, muhtaçtır, yalnızca bir olan Allah'a kulluk etmekle vazifelidir. Pavlus, Allah'ın (cc) İsa'ya (as) hulul ettiğini iddia edince, yaratan ile yaratılmış arasındaki ayrılığı kaldırmış; dolayısıyla insana İlahi bir vasıf yüklemiştir:

"Görünmez Tanrı'nın görünümü, bütün yaratılışın ilk doğanı O'dur... Her şey O'nun aracılığıyla ve O'nun için yaratıldı..."[77]

"Mesih, Tanrı özüne sahip olduğu hâlde, Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saymadı. Ama kul özünü alıp insan benzeyişinde doğarak ululuğunu bir yana bıraktı."[78]

Allah (cc), İsa'ya (as) -hâşâ- hulul edince, artık İsa tanrısal bir varlık olmuştur. İşte bu sapkınlık aracılık anlayışını doğurmuştur:

"Söylediğiniz, yaptığınız her şeyi **Rabb İsa'nın adıyla, O'nun aracılığıyla** Baba Tanrı'ya şükrederek yapın."[79]

- Şeriattan kurtulma iddiası: Pavlus'a göre Tanrı, İsa'ya hulûl etmiş, onda vücut bulmuştur. İsa'ya iman edenler ise İsa ile bütünleşmiştir. İsa'yla bütünleştikleri için de artık şeriata ihtiyaçları kalmamıştır.

"Mesih'le birlikte ölüp dünyanın temel ilkelerinden kurtulduğunuza göre, niçin dünyada yaşayanlar gibi, 'Şunu elleme', 'Bunu tatma', 'Şuna dokunma' gibi kurallara uyuyorsunuz?"[80]

"Yine de insanın, Kutsal Yasa'nın (Tevrat'ın) gereklerini yaparak değil, İsa Mesih'e iman ederek aklandığını biliyoruz. Bunun için biz Yasa'nın gereklerini yaparak değil, Mesih'e iman ederek aklanalım diye mesih İsa'ya iman ettik."[81]

Yani Pavlus şunu diyor: Biz hakikate ulaştık, artık şeriata/kurallara ihtiyacımız yok! Bu tabir bir yerlerden tanıdık geliyor mu?

- Kefaret iddiası: Bir önceki bölümde aktardığımız kefaret düşüncesi de Pavlus'un Hristiyanlığa bulaştırdığı bidatlerdendir. Bir Tarsus Yahudisi ve felsefeci olan Pavlus, çevre dinlerden etkilenerek kefaret düşüncesini geliştirmiştir.

- Tağuta kulluğun, Allah'ın emri olduğu iddiası: Bildiğimiz gibi bütün resûller insanları Allah'a (cc) kulluğa davet etmiş, dinî ve siyasi gayrimeşru otoritelerden (tağutlardan) uzak durmaya çağırmışlardır:

"Andolsun ki biz her ümmet arasında: 'Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçının.' (diye tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."[82]

Pavlus, İsa'nın (as) mesajını ters yüz etmiş; insanları tağuta kulluk etmeye, tağuta kulluğun İlahi iradeye teslimiyet olduğuna davet etmiştir.

"Herkes baştaki yönetime bağlı olsun, çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur. Bu nedenle, yönetime karşı direnen, Tanrı buyruğuna karşı gelmiş olur... Yönetimden korkmamak ister misin, öyleyse iyi olanı yap, yönetimin övgüsünü kazanırsın..."[83]

Bu mektubun Romalılara yazıldığı ve yönetimde de muvahhidlere baskı yapan putperest Roma olduğu düşünüldüğünde Pavlus'un kime/neye itaate davet ettiği daha iyi anlaşılır.

Buraya kadar Pavlus'un Hristiyanlığa bulaştırdığı itikadi sapkınlıkların bir kısmına değindik. Hiç şüphesiz o, Hristiyanlığın bünyesinde itikadi, siyasi, ahlaki ve ibadi olarak köklü değişiklikler yapmıştır. Günümüz Hristiyanlık anlayışı bir bütün olarak Pavlus'un direkt veya dolaylı etkisiyle teşekkül etmiştir. Bu vakıanın bizi ilgilendiren kısmı ise şudur: Allah Resûlü (sav) Hristiyanlara adım adım uyacağımızı haber vermiştir. Hâliyle bu ümmet içinde de Pavluslar çıkmış olmalıdır. Mehmet Akif'ten mülhem olarak, "Pavlus ölmedi, kıtalar dolaşıyor." desek, yanlış bir tespit yapmış olmayız. Bu nedenle içimizdeki Pavlusları daha iyi tanımak için Pavlus'un bariz özelliklerine dikkat çekmek yerinde olacaktır:

• Pavlus seçilmiş ve vazifelendirilmiştir

Pavlus, benzeri diğer tüm tahrifçi Pavluslar gibi keşif ehlidir. Gaybla direkt ilişki kurar. Pavlus'a bir vazife mesaj/kitap verilir. Vahye ve bedihi akla aykırı konuşsa da bir şey yapamazsınız. Çünkü konuşan o değildir. Ona verilmiş bir mesaj vardır, o yalnızca tebliğ eder:

"Bir keresinde başkâhinlerden aldığım yetki ve görevle Şam'a doğru yola çıkmıştım.

Ey Kralım, öğlende yolda giderken, gökten gelip benim ve yol arkadaşlarımın çevresini aydınlatan, güneşten daha parlak bir ışık gördüm.

76. Galatyalılar, 1/11-12
77. Koloseliler, 1/15-16
78. Filipliler, 2/6-8
79. Koloseliler, 3/17
80. Koloseliler, 2/20-21
81. Galatyalılar, 2/16
82. 16/Nahl, 36
83. Romalılar, 13/1-3

Hepimiz yere yıkılmıştık. Bir sesin bana İbrani dilinde seslendiğini duydum. 'Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?' dedi. 'Üvendireye karşı tepmekle kendine zarar veriyorsun.'

Ben de, 'Ey Efendim, sen kimsin?' dedim.

'Ben senin zulmettiğin İsa'yım.' diye yanıt verdi Rabb. 'Haydi, ayağa kalk. Seni hizmetimde görevlendirmek için sana göründüm. Hem gördüklerine hem de kendimle ilgili sana göstereceklerime tanıklık edeceksin.

Seni kendi halkının ve öteki ulusların elinden kurtaracağım. Seni, ulusların gözlerini açmak ve onları karanlıktan ışığa, Şeytan'ın hükümranlığından Tanrı'ya döndürmek için gönderiyorum. Öyle ki, bana iman ederek günahlarının affına kavuşsunlar ve kutsal kılınanların arasında yer alsınlar.' "[84]

İslam ümmeti olarak gördüğü bir rüyada, manevi bir seyr-i sülukta veya bir keşifte/zuhuratta gaybla ilişki kuran yüzlerce insan biliyoruz. Her birine verildiği iddia edilen kitap/mesaj; hem kendi içinde hem de diğer "verilmiş" kitaplarla/mesajlarla çelişse de ısrarla Allah'tan olduğunu söylüyorlar.[85]

• Pavlus çelişkilerle dolu ahlaksız bir karakterdir

Benzeri tüm tahrifçi Pavluslar gibi Hristiyanlığın Pavlus'u da kibirlidir. Sürekli ahlaktan, tevazudan, sevgiden... söz etmesine rağmen, büyüklenmekten geri durmaz. Açıkça kendini över,[86] İsa'nın (as) havarilerini küçümser,[87] gittiği yerlerde açıkça onların dedikodusunu yapar.[88] Yukarıda örneklerini okumuştuk; alenen insanları şeriattan/yasadan kurtulmaya davet ediyordu. Ne ki söz konusu "milletin malını yemek" olursa birden Musa Peygamber'in şeriatını hatırlar. Onun (as) şeriatında tapınak görevlilerinin adaklardan pay aldıklarını ileri sürerek, müjdeyi/İncil'i yayanların da müjdeden geçimlerini sağlayacağı sonucuna ulaşır.[89] O da benzerleri gibi bilgiyi ve aklı küçümser.[90] Zira akıl ve bilgi insanların gözünü açar.

Pavlus'un bu durumu bizlere rezidanslarda zühd anlatan, en küçük eleştiride ağza alınmaz küfürler savuran, işgalcilere elsiz/dilsiz muvahhidlere aslan kesilen, en bayağı ahlaksızlıkları dahi keramet diye sergileyen İslam mistiklerini hatırlatmıyor mu?[91]

• Pavlus'ta tüm yollar şeriatsızlığa çıkar

Tüm Pavluslar şeriatı hakikate, zahiri bâtına kurban eder. Yaptıkları tüm çalışmaları neticesi insanları şer'i bağlardan azade kılmak, şeriatsızlaştırmaktır. Yazımızdaki 6. başlık altında buna dair örnekler vermiştik. Velhâsıl şeriatsızlaştırmak, dolaylı yoldan kulluğu reddetmektir. "Ben Allah ile bütünleştim." ya da "Allah bana hulûl etti." ya da "Hakikate ulaştım." gibi iddialar, kulluğu reddin paravanından başka bir şey değildir!

7. Roma Etkisi[92]

İsa'nın (as) ilahlaştırılması olgusunun sebeplerini ele aldığımız yazımızda zikredeceğimiz son madde, Roma devletinin Hristiyanlığı kabul etmesidir. Şöyle ki; MS ilk üç yüzyıl içinde Hristiyanlık, Roma'nın hükümran olduğu bölgelerde yayıldı. Aynı zamanda Hristiyanlık; Pavlusçu muharref çizgi, havarilerin izinden giden muvahhidler ve inançlarına/amellerine bidat bulaştıranlar olarak üç ana gruba ayrıldı. Roma paganlarının baskısı nedeniyle Hristiyanlar, gizli kilise toplulukları şeklinde örgütlendi. Hristiyanlığa sözlü ve fiilî baskı uygulayan ve onları putperest ayinlere katılmaya zorlayan Roma, bir noktadan sonra politika değişikliğine gitti. Zira canları pahasına baskılara direnen din âlimleri mustazaf toplumu etkiledi. Ayrıca Roma'nın zevke dayalı hedonist yaşamı, toplumu manevi krize sürüklemişti. Arayış içindeki toplumun yolu Hristiyanlıkla kesişti. Dalga dalga yayılan ihtida hareketi karşısında Roma, Hristiyanlığın üstündeki resmî yasağı kaldırdı, onu da diğer dinlerle eşit kabul etti. Resmî soruşturmalardan kurtulan Hristiyanlar açıktan faaliyetlere başladılar. Ancak gün yüzüne çıkan yalnızca Hristiyanlık değildi. Hristiyanlar içindeki ihtilaflar, yukarıda işaret

84. Elçilerin işleri, 26/12-18
85. "Pavlus'un Şam vizyonuna ilişkin anlatıların ayrıntılarında görülen çelişkili ifadeler de oldukça dikkat çekicidir. Örneğin Pavlus'un Galatyalılara Mektup 1:16'daki ifadesinde, bu hadisede Tanrı tarafından Oğul'un (İsa Mesih'in) kendisine gösterildiği vurgulanırken, Resullerin İşleri'ndeki anlatılarda hadise esnasında aniden ortaya çıkan ışık nedeniyle Pavlus'un hiçbir şey görmez bir hâle geldiği, hatta olayı izleyen 3 gün bu geçici körlüğün devam ettiği belirtilir. Bu körlük nedeniyle Pavlus, kendisine hitap eden İsa Mesih'i yalnızca duymuş ve onunla konuşmuştur (Res. İş. 9: 7-9, 26: 14). Yine Resullerin İşleri 9. bölümde (Bab'da) anlatılan rivayete göre, Pavlus'un beraberinde olan kişilerin, bu olay esnasında dilleri tutulur, oldukları yerde kalakalırlar; onlar da Pavlus'a hitap eden bu sesi duyarlar, ancak hiç kimseyi göremezler. Oysa 22. bölümdeki rivayete göre ise onlar da Pavlus gibi ışığı görürler, fakat konuşulanı anlamazlar. Yine 9. ve 22. bölümlere göre Pavlus, ışığın etkisiyle hiçbir şey görmez olur ve bu durumda beraberinde bulunanlar onun elinden tutarak onu Şam'a götürürler. Kendisinin ışık nedeniyle kör olmasına karşın, 22. bölümde kendisiyle birlikte ışığı gördükleri belirtilen arkadaşlarının bundan etkilenmemesi oldukça ilginçtir. Yine Resullerin İşleri 26. Bölümde Pavlus'un, bu olayda İsa'nın kendisine İbranice konuştuğunu vurgulamasına rağmen, İsa'nın dilinden İbranice değil de Yunanca bir deyiş aktarması oldukça dikkat çekicidir. Son olarak Luka, Resullerin İşleri'nde vizyon esnasında Pavlus'un yanında bulunan kişilere sıkça vurgu yaparken, olayın anlatıldığı Galatyalılara Mektup'ta Pavlus'un, olay esnasında yanında bulunanların varlığından hiç bahsetmemesi de gözden kaçmamaktadır.

    Pavlus'un bu vizyonuna ilişkin Luka'nın anlatısında bulunan çeşitli çelişkili hususlara ilaveten, bu vizyonda İsa'nın görülüp görülmemesi hususu da ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Her ne kadar Resullerin İşleri'nde İsa'nın görülmesi konusunda bazı tutarsızlıklar olsa da mektuplardaki ifadelerden Pavlus'un İsa'yı gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak ilginç olan husus, bu vizyonda İsa'yı gören ve onun sesini duyan Pavlus'un ona 'Sen kimsin?' diye sormasıdır. Bu ifadeden Pavlus'un İsa'yı tanımadığı anlaşılmaktadır; nitekim Pavlus ancak sesin kendisine 'Ben, senin zulmettiğin İsa'yım.' demesinden sonra onun İsa olduğunu anlamaktadır. Peki, bu vizyonda Pavlus'un gördüğü kişi gerçekten de İsa mıydı?" (Pavlus Hristiyanlığın Mimarı, Şinasi Gündüz, s. 52-53)

86. 2. Korintililer, 11/16-18
87. Galatyalılar, 2/6
88. Galatyalılar, 2/11 vd.
89. 1. Korintililer, 9/8-15
90. 1. Korintililer, 3/18-23
91. Örnekler içn bk. Tasavvuf, Tanımı/Menşei/İslamla İlişkisi, Halis Bayancuk, s. 141
92. Hz. İsa Nasıl Tanrılaştırıldı, Mehmet U. Sakioğlu, s. 135-299

...Saltanatın dine müdahalesi, özelde İsa'nın ilahlaştırılmasında, genelde dinin tahrifinde önemli bir etkiye sahiptir. İslam'ın başına gelen itikadi, amelî, siyasi ve ahlaki felaketlerin birçoğu saltanatın direkt ve dolaylı etkisiyle oluşmuştur. Örneğin İslam'ın, "Gaybı Allah bilir." ilkesine zıt olan müneccimlik, saltanat eliyle İslam toplumuna bulaşmıştır. Emevi Yöneticisi Halid ibni Yezid'in tercüme ettiği, Hermes'e ait "El-Esas fi'n Nucum" kitabıyla başlayan bulaş, Abbasilerin sarayda kadro açmasıyla müneccimliği/falcılığı/kâhinliği İslam(!) saraylarının köklü kurumlarından biri hâline getirmiştir.

ettiğimiz üç akım ve onların teolojik/itikadi tartışmaları da gün yüzüne çıktı...

Hristiyanlık mezkûr seyri izlerken, Roma'da da askerî ve siyasi gelişmeler oluyordu. Örneğin Konstantin parçalanmış Roma'yı birleştirme hedefi güdüyordu. Batı üzerine yaptığı bir harekâtla bu emeline ulaştı, Roma'nın tek hükümdarı oldu. Siyasi birlik sağladığını düşündüğü sırada yeni bir sorunla yüzleşti: Hristiyan mezhepleri arasında çatışma! Kaynakların aktardığına göre mezhebî tartışmalar sokaklara taşmış, sıradan insanlar önce sözlü sonra fiziki kavgaya tutuşmaya başlamıştır... Yaşanan hadiselerin siyasi birlik hayaline zarar vereceğini anlayan Konstantin, tüm Hristiyanları bir çatı altında toplamaya karar verir. İlk Konsül olan İznik Konsülü 325'te, Konstantin başkanlığında toplanır. Konstantin o tarihte Güneş tanrısına tapan bir putperestir ve Hristiyanlar arası tartışmalara dair hiçbir fikri yoktur. Onun tek gayesi Roma'nın siyasi birliği önündeki bir engeli ortadan kaldırmak ve mümkünse Hristiyanlığı da -benzeri diğer dinler gibi- toplumsal bir harç/afyon olarak kullanmaktır. Daha anlaşılır bir dille söyleyecek olursak Konstantin, yerli ve millî bir din arayışındadır. Konsül'de yaşanan tartışmaların neticelenmeyeceğini gören Konstantin, tevhidi savunan Arius ve yandaşlarını aforoz -başka bir deyişle tekfir- ettirip sürgüne yollar. Konsüle İsa ile Tanrı'nın aynı özden/cevherden olduğunu kabul etmelerini önerir, önerisi -biraz da tehditle- kabul edilir. Böylece Hristiyanlıktaki şirk ehli, Konstantin'in çabalarıyla merkezî konuma oturur. Buna mukabil devlet de kiliseden bazı haklar elde eder:[93]

- Kiliseye ait yasaları düzenlemek

- Genel Konsüller toplamak

- Konsüllerin önerilerini saptamak

- Çok önemli dinsel mekanlara psikopos atamak

- Ruhsal alandaki en önemli yargı hakkına sahip olmak[94]

- Tüm dogmatik tartışmaları bir karara bağlamak ve şekillendirmek

Elbette bu konsülde alınan kararlarla ihtilaflar son bulmadı ve daha sonra birçok konsül toplandı. Ancak ilk defa pagan/putperest bir devlet, tevhidî bir dini kontrolüne aldı; saltanatla kilise arasında bir antlaşma imzalandı. Hristiyanlık içindeki pavlusçu/tahrifçi çizgi resmî söylem hâlini aldı. Roma, yüzyıllarca baskı kurarak elde edemediği şeyi, kiliseye tanıdığı haklarla elde etti: Kiliseye para verdi, kilisenin temsil ettiği din gücünü uhdesine aldı ve dini; şirkin, tuğyanın ve zulmün meşrulaştırıcısı/ortağı hâline getirdi. 380 yılında Roma, Hristiyanlığı imparatorluğun resmî dini ilan etti. Ne ki resmî din diye ilan edilen şey, Hristiyanlık olmaktan çıkalı çok olmuştu. O güne kadar Hristiyanlığa bulaşan itikadi ve amelî bidatlere, pagan Roma'nın şirk gelenekleri de eklenmişti. Bu duruma pazar tatilini ve Noel'i örnek verebiliriz.[95]

"Bununla birlikte genel olarak deliller erken dönem Hristiyanlarının her tür Şabat'ı kesinlikle reddettiklerini, yine de yavaş yavaş Pazar gününün haftalık toplanma günü olarak kabul edildiğini ve daha sonraları gerçekte öfkeyle reddedilen eski Şabat'ın yerine geçecek şekilde veya benzer sıklıkla gözlenen bir ölçüde, Pazar gününün dinlenme günü olduğunu göstermektedir. **Güneşe adanmış olan bugünkü Pazar günü, (Sunday) paganizmin güneş dinlerinde de kutsal gündü.** Bugüne özellikle de Mitra'ya tapanlar tarafından hürmet edilir ve muhtemelen de bugüne 'Rabbin Günü' denirdi. **İlk Hristiyanların İsa'nın ölüm günü olan Cuma gününü haftalık bir araya gelme günü olarak seçmeleri beklendiği için, O'nun türbesini Pazar günü terk etmesinin, onlar tarafından neden özellikle bugüne hürmet edildiğini açıklamaya yetmediği görünmektedir. Gerçekte onların, burada diğer pek çok konuda olduğu gibi putperest adetlerden etkilendiklerini,** Mitra'ya ve diğer güneşe tapanların kutsal olarak kabul etmeleri ve bu alışkanlığı bastıramamaları sebebiyle Pazar gününü seçtiklerini gösterir.

321 yılında henüz Hristiyan olduğunu ilan etmemiş fakat putperestlik ile Hristiyanlık arasında gidip gelmekte olan İmparator Kostantin Pazar gününün zorunlu dinlenme günü yapıldığını ilan eden kararname düzenledi. Lakin gerçekte onun Pazar gününden 'Güneşin kutsal günü'

93. bk. Hz. İsa Nasıl Tanrılaştırıldı, Mehmet U. Sakioğlu, s. 239
94. Afarozların, bir nevi tekfirlerin onaylanması ve kaldırılması gücü
95. bk. Hristiyanlığımızdaki Putperestlik, Arthur Weigall, s. 119-144

olarak bahsetmesi, onu Hristiyanların kutsal günü olarak düşünmesi yanında, geleneksel güneş festivalini de düşündüğünü gösterir. Ancak bu kararname popüler olmadı ve sonuç olarak IX. yüzyılda İmparator Leo tarafından yürürlükten kaldırıldı. Fakat Batıda Charlemagne Pazar günleri her tür işte çalışmayı yasakladı. İngiltere'de de Anglo Sakson krallar olan Ina, Athelstan ve Ethelred'in kanunları o gün ticareti ve her tür işçiliği yasakladılar. Daha sonra Pazar günü Roma Katolikleri tarafından kabul edildiği gibi bütün Avrupa tarafından da Noel gibi kabul edildi. İnsanlar o gün sabah kiliseye giderek iş yapma ve spor hususunda kendilerine tatil ve dinlenme ilan ettiler. Şüphesiz bu Pazar gününü gözleme hususunda erken dönem Hristiyan metoduna en yakın yaklaşımdı."[96]

"14. Yüzyılın sonuna doğru kilise, İsa'nın bir fantezi olduğunu ve asla doğmuş olmadığını iddia eden Manichaenlar'ın etkisini yok etmek için, doğum günü festivalini vaftizden ayrı bir tarihte kutlama gereği hissetti ve Ruhsal doğuşun yıl dönümü veya 'ortaya konması,' Chrysostom ve İsa'nın tanrısal hayatının, vaftiz edilmesinden önce başladığını iddia edenlerin hükmü gereği 6 Ocak'a bırakıldı ve Doğuş Yıldönümü 'bedenden sonra' doğum olarak dikkatli bir şekilde ayrılarak yeni tarih 25 Aralık olarak değiştirildi.

Bununla birlikte bu yeni tarih tamamen putperest etki altında seçildiği açık olduğu için, ilk önceleri çok fazla ikna edici olmadı. **Zira 25 Aralık çok eski zamanlardan beri Güneş'in doğum tarihiydi ve bu nedenle pek çok yerde büyük şölenlerle kutlanırdı. Gerçekte Hristiyanlar, antik gelenekleri baskılamanın veya insanların güneşin doğumuyla İsa'nın doğumunu özdeşleştirmelerini engellemenin olanaksız olduğunu görmeleri sebebiyle bu seçime zorlandılar; bu nedenle bastırılamayan putperest adete Hristiyanlık değeri vermek suretiyle, Kilise tarafından sıklıkla kullanılan ve açıkça itiraf edilen hileye başvurmak gerekli hâle geldi.** Antik çağların Hristiyan Suriye'li yazarı açıkça, 'Papaların, kutlama tarihini 6 Ocak'tan 25 Aralığa taşımalarının sebebinin, putperestlerin festival işareti anlamında ışıkları yakarak, 25 Aralık'ta güneşin doğum gününü kutluyor olmaları ve Hristiyanların da bu adet ve festivallere katılıyor olmaları dolayısıyla kilisenin doktorlarının Hristiyanların bu festivallerden hoşlandığını algılamalarıyla birlikte, gerçek Doğuş'un bugün olması gerektiğine karar vererek bunu çözdüler.' demektedir."[97]

Buradan anlıyoruz ki; saltanatın dine müdahalesi, özelde İsa'nın (as) ilahlaştırılmasında, genelde dinin tahrifinde önemli bir etkiye sahiptir. İslam'ın başına gelen itikadi, amelî, siyasi ve ahlaki felaketlerin birçoğu saltanatın direkt ve dolaylı etkisiyle oluşmuştur. Örneğin İslam'ın, "Gaybı Allah bilir." ilkesine zıt olan müneccimlik, saltanat eliyle İslam toplumuna bulaşmıştır. Emevi Yöneticisi Halid ibni Yezid'in tercüme ettiği, Hermes'e ait "El-Esas fi'n Nucum" kitabıyla başlayan bulaş, Abbasilerin sarayda kadro açmasıyla müneccimliği/falcılığı/kâhinliği İslam(!) saraylarının köklü kurumlarından biri hâline getirmiştir.[98] Yine İslam'ın pak yüzü olan şeriat, saltanat eliyle "tek adam hukukuna" dönüştürülmüşür. Tevhidle gelen birlik, saltanatın entrikalarıyla parçalanmış, şûra ve adalet ilkesine dayalı İslami yönetim bir diktatörlüğe evrilmiştir. Kur'ân ve sünnetten meşruiyet bulmayan sultanlar, cebri akideyi yayarak İslam'ın kadere iman ilkesini tahrif etmişlerdir. Saltanatla birlikte başlayan ahlaki yozlaşma, toplumda tepkiyle karşılanmış, insanlar bir kaçış felsefesi[99] olan tasavvufa veya diktatör dini/itikadı olan irca akidesine savrulmuştur.[100]

Allah'a (cc) emanet olun. Selam ve dua ile...

96. age. s. 124-125
97. age. s. 137-139

98. Geniş bilgi için bk. Et-Tencim ve'l Muneccimin ve Hukmuhum fi'l İslam, A. Mecid Selim A. Muşa'ibi, s. 117-123
99. Kavram Feriduddîn Aydın hocaya aittir.
100. Saltanatın İslam'a verdiği zararlara dair bilgi için bk. -inşaallah yakın zamanda çıkacak olan- Tevhid Akidesini İnşa Eden Kavramlar, s. 460-476; s. 616-619; s. 891-898

AHSENU'L HADİS

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

GEÇMİŞ GEÇMEDİ

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَاَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُۙ (١٢)

12. Onlardan önce Nuh Kavmi, Ress halkı ve Semud (Kavmi) de yalanlamıştı.

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَاِخْوَانُ لُوطٍۙ (١٣)

13. Âd, Firavun ve Lut'un kardeşleri de.

وَاَصْحَابُ الْاَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍۜ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعٖيدِ (١٤)

14. Eyke halkı ve Tubba' Kavmi de. Hepsi resûlleri yalanladı ve benim tehdidim (azabım) hak oldu.

اَفَعَيٖينَا بِالْخَلْقِ الْاَوَّلِۜ بَلْ هُمْ فٖي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدٖيدٍ۟ (١٥)

15. Biz, ilk yaratılışta güçsüz/aciz mi kaldık (ki yeniden diriltmeye gücümüz yetmesin)? İşin aslı onlar, yeni yaratılışta (yeniden dirilme konusunda) şüphe içindelerdir.

* * *

Allah bir topluma kendi mesajını iletirken geçmişten örnekler vererek onları uyarır. Bu, İlahi bir eğitim/davet metodudur. İnsan, örneklendirilen bir mesajı daha net anlayabilir. Kavramlar ve tanımlarla verilen mesajı yüzeysel anlamda anlasa da zihnine somut olarak oturmaz. Verilen canlı, somut ve bilinen örnekler, insan zihninde daha kalıcı olur.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun...

Kâf Suresi'nin bu bölümünde Allah (cc) geçmiş ümmetlerin, peygamberlerini yalanladıklarından bahsetmiştir. Bunlar Nuh Kavmi, Ress halkı, Semud Kavmi, Âd Kavmi, Firavun, Lut'un kardeşleri, Eyke halkı ve Tubba' Kavmi'dir.

Bunlardan Ress halkı Kur'ân'da, Furkan Suresi de dâhil iki defa geçer: "Âd, Semud, Ress halkı ve bunların arasında (yaşamış) nice kavimleri de (helak ettik)."[1] Ress, kuyu anlamına gelmektedir. Neden bu ismin verildiği konusunda ise iki kavlin öne çıktığını görmekteyiz: İlki, halkın kuyu etrafında yaşadıklarından dolayı bu ismi aldıklarına yönelik kavil. Diğeri, kendilerine Allah'ın elçisi gelip, onları hakka davet ettiği hâlde bu davete onu öldürmekle karşılık vererek onu, açtıkları bir kuyuya atıp defnettiklerine yönelik kavil.

1. 25/Furkan, 38

Bunun dışında bu topluluk hakkında elimize ulaşan sahih bir bilgi mevcut değildir. Allah ve Resûl'ü bize bununla ilgili bir bilgi aktarmamışsa, bizim irdelemeye ve tarih çöplüğündeki kayda değer olmayan bilgileri derlememize hacet yoktur.

Allah (cc), isimlerini andığı bu halkların kendilerine gelen elçiye uyguladıkları ortak muamelelerini ve aldıkları karşılıkları tüm insanlığa ibret olarak göstermektedir. Allah'ın onlara gösterdiği bir sünneti/yasası vardı ve bu yasa sadece o toplumlara değil, geçmişte elçileri yalanlayan kimselere de icra edilmiştir:

"Sonra resûllerimizi peş peşe gönderdik. Her ümmete resûlü geldiğinde onu yalanladılar. Biz de onları birbirinin arkasına katıp (helak ettik) ve onları (sonraki nesillere ibret vesikası olarak anlatılacak) hikâyeler kıldık. (Dedik ki:) 'İman etmeyen topluluk (Allah'ın rahmetinden) uzak olsun.' "[2]

Allah (cc) burada da mesajını çok açık bir şekilde vermiş, elçilerini yalanlayan ve onlara karşı çıkan toplulukları helak edeceğini bildirmiştir. Bunları, sonraki nesillere birer ibret vesikası kılacağını da...

Allah (cc) bir topluma kendi mesajını iletirken geçmişten örnekler vererek onları uyarır. Bu, İlahi bir eğitim/davet metodudur. İnsan, örneklendirilen bir mesajı daha net anlayabilir. Kavramlar ve tanımlarla verilen mesajı yüzeysel anlamda anlasa da zihnine somut olarak oturmaz. Verilen canlı, somut ve bilinen örnekler, insan zihninde daha kalıcı olur. Bunu Allah, Kitabı'nda, gerek geçmiş toplumların sahnelerini aktarırken gerek de insanların etrafında daimî bir şekilde gördükleri üzerinden anlatır:

"Allah'ın (tevhidi) nasıl örneklendirdiğini görmedin mi? Güzel söz (Lailaheillallah), kökü sabit, dalları ise gökyüzüne ulaşmış güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor. Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir."[3]

"(İlah edindiğiniz putlarla Allah arasındaki farkı anlamanız için) başkasının kölesi olup, hiçbir şeye gücü yetmeyenle; tarafımızdan güzel bir şekilde rızıklandırdığımız ve o rızıktan gizli ve açık bir şekilde harcayan iki kişiyi örnek verdi Allah. (Bu ikisi,) bir olur mu hiç? Allah'a hamd olsun. Bilakis, onların çoğu bilmezler. Şu iki adamı da örnek verdi: Dilsiz, hiçbir şeye gücü yetmeyen, sahibine yük, ne iş verilse (eline yüzüne bulaştıran) hayırlı bir sonuç getirmeyen biriyle; adaletle emreden ve dosdoğru yol üzere olan kimse bir olur mu hiç?"[4]

Bu, Allah'ın Kur'ân'da kullandığı bir yöntemdir. Aynı şekilde Nebi de (sav) ashabına bir şey öğretirken veya bir değer aktarımı yaparken aynı yöntemi kullanmıştır:

"Allah'ın benimle göndermiş olduğu hidayet ve ilim, yeryüzüne yağan bol yağmura benzer. Yağmurun yağdığı yerin bir bölümü verimli bir topraktır: Yağmur suyunu emer, bol çayır ve ot bitirir. Bir kısmı da suyu emmeyip üstünde tutan çorak bir yerdir. Allah burada biriken sudan insanları faydalandırır. Hem kendileri içer hem de hayvanlarını sular ve ziraatlarını o su sayesinde yaparlar. Yağmurun yağdığı bir yer daha vardır ki, düz ve hiçbir bitki bitmeyen kaypak ve kaygan arazidir. Ne su tutar ne de ot bitirir. İşte bu, Allah'ın dininde anlayışlı olan ve Allah'ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim kendisine fayda veren, onu hem öğrenen hem öğreten kimse ile buna başını kaldırıp kulak vermeyen, Allah'ın benimle gönderdiği hidayeti kabul etmeyen kimsenin benzeridir."[5]

Bu örnekler Kur'ân'da ve hadislerde çoktur. Hülasa, eğitimde insanoğluna gerek etrafında gördükleriyle gerek geçmişten haber vererek toplumsal hafızayı yenileyici örnekler vermek etkili bir eğitim metodudur.

Bu vakıa günümüz için de geçerlidir. İnsanlara bildiği, gördüğü ya da okuduğu bir geçmişten haber vermek şu ân daha kolay bir hâl almıştır. Eskiden bilgi sadece sözlü aktarılırken, günümüzde basılı kitaplardan da öte bu aktarımlar teknolojinin son derece gelişmesi ve çeşitli eğitim materyalleri vasıtasıyla daha kolay hâle gelmiştir. Bunlar daha dün yaşanmış gibi kitabi ve görsel olarak derlenip insanların gözleri önüne koyulabiliyor.

Burada önemli olan, geçmişi motamot aktarmamaktır. Geçmişi, vahyin süzgeciyle dersler çıkararak zamana aktarmak gerekir. Aksi hâlde nostalji ve romantiklik yapmaktan öteye gidilemez.

Burada İslam davetini yüklenenlerin dikkat etmesi gereken meselelerden birisi de budur. Toplum genel olarak eyyamcı olduğu için geçmişi çok kolay unutabiliyor. Bu durumdan ne yazık ki Müslimler de etkileniyor ve eyyamcılık bir ahlak hâline gelmeye başlıyor. Birkaç yıl evvelinde yaşanan bir hadise, üzerinden birazcık zamanın geçmesiyle unutulabiliyor. Dün sahada her türlü herzeyi yiyen bir kimse yıllar sonra farklı bir ambalajla kendisini pazarlayabiliyor. Toplumsal hafızası olanlar da bunlara, görmezden gelme ve iyimserlik çanaklarını tutunca, başköşelere kurulabiliyorlar. Dün Müslimlerin yaşadığı olaylar ve kurulan şer tuzakları, farklı kılıflarla ve aynı argümanlarla yine kuruluyor. Fakat dün düşen ve hangi çukurda olduğunu bilmediğimiz kimseler müzesine, bugünküler adlarını yazdırmak için sıraya giriyorlar, giriyorlar, giriyorlar... Hem de efsunlanmışçasına!

Peki, bunun sebebi nedir?

Geçmişten ibret almamak, basiret ehline kulak vermemek.

2. 23/Mü'minun, 44
3. 14/İbrahîm, 24-26
4. 16/Nahl, 75-76

5. Buhari, 79

Ayetler müşriklerin açmazlarını, yeniden diriliş olgusunu iç dünyalarında karmakarışık bir hâle soktuklarını ifade ediyor. Hem yaratılışı kabul ediyorlar hem de yaratılıştan daha kolay olan yeniden dirilişi inkâr ediyorlar. Örtüyorlar. Gizliyorlar. Görünmez kıldıklarını sanıyorlar böylece. Hakikati ikrar yerine inkârı tercih ediyorlar. Çünkü yaptıklarının hesabının/faturasının karşılarına çıkmasını istemiyorlar. Dünyada dilediği gibi yiyip içmek, dilediği gibi kan döküp zulmetmek istiyorlar. Kendi keyifleri ne isterse insanların üzerinde kobay faresi gibi deneyecekler ve karşılığı da olmayacak! Saçma delillerle reddedişlerinin ana sebebi ve "lebs" içerisindeki ruh hâllerinin perde arkası da budur.

Davetçilere düşen nedir?

Geçmişin geçmediğini, hâlâ yaşanılıyor olduğunu aktüel bir şekilde anlatmak ve -en önemlisi- **nasıl mücadele edildiğini bizzat göstermek!**

Unutmayalım; geçmiş, geleceğin habercisidir. Geçmişten ders almayan, kendi gününe ve geleceğe doğru bakamaz. Geçmişten ibret almayan, kendi zamanına bir işaret bulamaz. Yolun işaretleri geçmiştedir. Aslında geçmiş, geçmedi. Hâlihazırda yaşanıyor. Bunu fehmeden ve ibret alanlar için elbette!

* * *

"Biz, ilk yaratılışta güçsüz/aciz mi kaldık (ki yeniden diriltmeye gücümüz yetmesin)? İşin aslı onlar, yeni yaratılışta (yeniden dirilme konusunda) şüphe içindelerdir."

Ayette geçmişin/tarihin çöplüğünde kalan toplumların azaba düçar olma sebeplerinin altı çiziliyor: Ba's/Yeniden diriliş.

Ba's'ı inkâr eden müşriklere Allah (cc) Kur'ân'da farklı cihetlerle düşünmelerini sağlayarak cevaplar vermiştir:

- Kimi zaman bazı varlıkları yaratmanın daha muazzam olduğuna dikkat çekerek bu inkârlarına cevap vermiştir:

"Muhakkak ki göklerin ve yerin yaratılması, insanın yaratılmasından daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler."[6]

"Gökleri ve yeri yaratan ve onları yarattığından dolayı yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye kadîr olduğunu görmediler mi? Evet, şüphesiz ki O, her şeye kadîrdir."[7]

"İlk defa yaratan, sonra da (dirilterek) onu tekrar edecek olan O'dur. O (yeniden diriltmek, ilk defa yaratmaktan) daha kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce sıfat O'na aittir. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'dir."[8]

"Derlerdi ki: 'Öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman diriltilecek miymişiz? Babalarımız da mı?' De ki: 'Öncekiler ve sonrakiler, Bilinen (Kıyamet) Günü'nün belirlenmiş vaktinde elbette, toplanacaklardır.' "[9]

- Kur'ân kimi zaman -bir mucize olarak- bazı canlı varlıklar üzerinden bunu ispat etmiştir:

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim: 'Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster.' demişti. (Allah) demişti ki: 'İnanmadın mı?' Demişti ki: 'Hayır! Elbette inanıyorum. Fakat kalbimin mutmain olmasını (istiyorum).' Demişti ki: 'Dört tane kuş al. Onları kendine alıştır. Sonra onlardan her bir parçayı bir dağın üzerine koy. Daha sonra onları çağır, sana koşarak gelirler. Bil ki Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir.' "[10]

"(Hatırlayın!) Hani demiştiniz ki: 'Ey Musa! Apaçık bir şekilde Allah'ı görmeden sana iman etmeyeceğiz.' (Bunun üzerine) öylece bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı. Sonra, şükredesiniz diye, ölümünüzün/baygınlığınızın ardından sizi (bir daha) dirilttik."[11]

"Ya da çatıları üzerine yıkılmış (altı üstüne gelmiş) o ıssız beldeye uğrayanı görmedin mi? Demişti ki: 'Allah, ölümünden sonra burayı nasıl diriltecek?' (Bunun üzerine) Allah onu yüz yıl öldürmüş sonra diriltmişti. '(O hâlde) ne kadar bekledin?' demişti. 'Bir gün veya bir günden daha az.' demişti. Allah: '(Hayır, öyle değil!) Bilakis sen, yüzyıl (öylece) bekledin. Bak (bakalım) yiyecek ve içeceğine, hiç bozulmamıştır. Eşeğine de bak! -Tüm bunlar seni insanlara ibret kılmak içindir- Bak (eşeğin) kemiklerine! Onu nasıl ayağa kaldırıp sonra da et giydiriyoruz.' O (mesele) açıklığa kavuşunca demişti ki: 'Biliyorum ki Allah, her şeye kadîrdir.' "[12]

"(Hatırlayın!) Hani siz bir insan öldürmüş ve birbirinizi suçlamıştınız. Allah sizin gizleyip sakladıklarınızı açığa çıkarandır. 'Hayvanın bir parçasıyla cesede vurun.' diye emrettik. (O da dile gelip, katilini söyledi.) İşte böylece Allah, ölüleri diriltip ayetlerini sizlere gösterir ki akledesiniz."[13]

- Kimi zaman da imkânsız olduğunu iddia ettikleri ilk yaratılışa dikkat çekmiştir:

6. 40/Mü'min (Ğafir), 57
7. 46/Ahkâf, 33
8. 30/Rûm, 27
9. 56/Vâkıa, 47-50
10. 2/Bakara, 260
11. 2/Bakara, 55-56
12. 2/Bakara, 259
13. 2/Bakara, 72-73

"Dediler ki: 'Kemiğe ve toza toprağa döndükten sonra, gerçekten biz, yeni bir yaratılışla mı diriltileceğiz?' De ki: 'İster taş ister demir olun! Ya da gönlünüzde büyüttüğünüz başka bir varlık olun (yine de diriltileceksiniz).' Diyecekler ki: 'Kim bizi diriltecek?' De ki: 'Sizi ilk defa yaratan kimse O (diriltecek)!' Kafalarını sallayacak ve (seni küçümser bir edayla): 'Ne zamanmış o?' diyecekler. De ki: 'Umulur ki yakında!' Sizi çağıracağı gün, O'na hamdederek icabet edecek ve (dünyada) çok az zaman kaldığınızı sanacaksınız."[14]

"Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi. De ki: 'Onu ilk defa var eden diriltecektir. O her türlü yaratmayı bilir.' "[15]

"(Allah'ın kudreti sınırsız olmasına rağmen) insan der ki: 'Öldüğüm zaman mı tekrardan diriltilip çıkarılacakmışım?' İnsan düşünmez mi? Daha önce hiçbir şey değilken, hiç şüphesiz onu biz yarattık."[16]

" 'Biz, ölüp toprak ve kemik olduğumuzda diriltilecek miymişiz? Önceki atalarımız da mı?' De ki: 'Evet, sizler boyun eğip, alçalmış olarak (diriltileceksiniz).' "[17]

"Yoksa insan, onun kemiklerini toplayıp bir araya getiremeyeceğimizi mi sanıyor? Evet! Biz onun parmak uçlarını dahi düzenlemeye kâdiriz. (Hayır, öyle değil!) İşin aslı insan, önündeki (günlerinde günaha dalıp, tevbeyi erteleyerek) fücur işlemek ister. 'Kıyamet ne zaman?' diye sorar."[18]

Bu ayette de[19] müşriklerin bu açmazları gözler önüne serilmektedir. İlk yaratılışı kabul eden, fakat yeniden dirilişi inkâr eden müşriklerin... Bakıldığında ortaya koydukları iddiaları tam bir paradoks. Bir o kadar gülünç. Çünkü hiçbir şey değilken onu mevcuda getirmek daha zordur. Lakin bu aklı evveller, var olan bir şeyin yeniden inşa edilmesinin/düzeltilmesinin zor olduğunu söylüyorlar. Kendi hayatlarında dahi bunu net bir şekilde görmelerine rağmen Allah'ın (cc) dinine gelince akılları birden buhar oluyor, saçma iddialar ortaya atabiliyorlar.

Ayette dikkat çeken bir ifade vardır: بَلْ هُمْ فٖي لَبْسٍ "Bilakis onlar şüphe içindelerdir." Burada Arap dilindeki yaygın kullanımda, şüphenin karşılığı olan "rayb, şekk" gibi kelimelerden ziyade daha özel olarak "lebs" kelimesi kullanılmıştır. "Lebs" ise bir şeyi örtmek, gizlemek manasında kullanılır. Dilimizdeki elbise de buradan gelmiştir. Bu kelime, bazen soyut şeyler için de kullanılır. Araplar bir kişinin kafasının karışması hâline bu kelimeyi de kullanmışlardır.[20] Mezkûr kelime Kur'ân'da da birkaç yerde bu manada kullanılmıştır:

14. 17/İsrâ, 49-52
15. 36/Yâsîn, 78-79
16. 19/Meryem, 66-67
17. 37/Saffât, 16-18
18. 75/Kıyâmet, 3-6
19. "Biz, ilk yaratılışta güçsüz/aciz mi kaldık (ki yeniden diriltmeye gücümüz yetmesin)? İşin aslı onlar, yeni yaratılışta (yeniden dirilme konusunda) şüphe içindelerdir." (50/Kaf, 15)
20. Daha fazla detay için Rağıb El-İsfahani'nin "El-Müfredat" eserine bakılabilir.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ

"Şayet onu melek (bir peygamber) kılmış olsak hiç şüphesiz, (yine insan suretinde) erkek bir melek kılardık. Ve **kesinlikle düştükleri şüpheye onları yine düşürürdük.**"[21]

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Gerçeği bildiğiniz hâlde **hakkı batılla karıştırıp** (bu suretle) hakkı gizlemeyin."[22]

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey Ehl-i Kitap! Bildiğiniz hâlde, neden hakla batılı **birbirine karıştırıp** hakkı gizliyorsunuz?"[23]

اَلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُٓوا اٖيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ

"İman eden ve imanlarına zulüm/şirk **bulaştırmayanlar (var ya)**; işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir."[24]

Ayetler müşriklerin açmazlarını, yeniden diriliş olgusunu iç dünyalarında karmakarışık bir hâle soktuklarını ifade ediyor. Hem yaratılışı kabul ediyorlar hem de yaratılıştan daha kolay olan yeniden dirilişi inkâr ediyorlar. Örtüyorlar. Gizliyorlar. Görünmez kıldıklarını sanıyorlar böylece. Hakikati ikrar yerine inkârı tercih ediyorlar. Çünkü yaptıklarının hesabının/faturasının karşılarına çıkmasını istemiyorlar. Dünyada dilediği gibi yiyip içmek, dilediği gibi kan döküp zulmetmek istiyorlar. Kendi keyifleri ne isterse insanların üzerinde kobay faresi gibi deneyecekler ve karşılığı da olmayacak! Saçma delillerle reddedişlerinin ana sebebi ve "lebs" içerisindeki ruh hâllerinin perde arkası da budur.

Bu saçma delillerle inkâr edişlerine, onların bizzat gördükleri hakikatlerle cevap veren Kur'ân, onlara tüyler ürpertici sahnelerle rücu edecektir.

Bu hususla ilgili önümüzdeki ay kalem oynatmaya çalışacağız.

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." duamızla...

21. 6/En'âm, 9
22. 2/Bakara, 42
23. 3/Âl-i İmran, 71
24. 6/En'âm, 82

UHUD SAVAŞI'NDAKİ YENİLGİNİN NEDENLERİ

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

Hamd, Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûlü'ne olsun.

Uhud Savaşı'nın büyük bir zaferden hezimete dönüşmesinin ilk adımı Hamza'nın (ra) şehadetiydi. Akabinde okçuların yerini terk etmesi, son olarak Peygamber'in (sav) öldürüldüğü şayiasının yayılması ordunun tamamen çözülmesine sebep oldu. Bahsettiğimiz bu hadiseler müminler için acı da olsa büyük dersler barındırmaktadır.

Hamza'nın (ra) şehadeti psikolojik olarak İslam ordusunu etkileyen bir durumdu. Bir kişinin ordudan eksilmesinin zahiren ciddi bir etki oluşturmaması beklenir, ama mevzu Hamza gibi bir kumandan, sembol ve sığınak olunca işler değişti. Her ne kadar İslam, davanın şahıslar üzerinden yürümediğini sürekli vurgulayıp mümin gönüllere nakşetse de bunu kabullenmek, en önemlisi de duyguların çok yoğun yaşandığı yerlerde hatıra getirmek çok zordur. Aynı şeyi Peygamber'in (sav) öldürüldüğü şayiasında da görmekteyiz.

Bunu bilen küffar sembollerin, liderler üzerine daha fazla baskı yaparak onları itibarsızlaştırmak, etkisizleştirmek ve ortadan kaldırmayı arzu etmek öncelikli hedefleri arasındadır.

Kâfirlerin hedeflerinin bilinmesi, tedbirleri daha kolay almaya vesile olur. Mümin fert, davanın Allah'a ait olduğunu hatırından çıkartmayacak, liderler üzerinden yapılacak her türlü girişime karşı önlemini alacak ve son olarak da Allah'ın (cc) takdiriyle karşılaştığında duygularına yenik düşmeyip bu gerçeği unutanlara hatırlatmada bulunacaktır.

Hamza'nın (ra) katili Vahşi'ye de değinmekte fayda görüyoruz. Dünyevi bir menfaati elde etmek için savaşa katılan ve Hamza'yı şehit ettikten sonra kenara çekilen Vahşi çok sonraları İslam'a girmiştir. İslam öyle muazzam bir dindir ki Peygamberimizin en yakınını, müminlerin sevgilisini, zor zamanların insanı Hamza'yı öldürsen dahi samimi bir tevbeyle geldiğinde sana intikam duygusuyla yaklaşmıyor. İslam, gerçekten teslim olanın geçmişini temizliyor.

Bununla birlikte Vahşi (ra) İslam'ın ruhunu anlamış ve tevbe etmiş; lakin bu tevbesini taçlandırmayı ve cahiliyede işlediği masiyeti, amelin cinsinden olan salih bir amelle cebretmeyi arzulamakta. İşte pişmanlığının neticesinde sergilediği kutlu tavır: Yalancı peygamber olarak ortaya çıkan Museylemetu'l Kezzab, Vahşi'nin darbesiyle cehenneme yuvarlanıyor.

Dikkatle incelenirse; Peygamberimiz ashabına nida ederken bizzat savaşın ortasındadır. Kıyıdan köşeden gözlem yapıp analizleriyle emir ve yasaklar vazeden bir Nebi yoktur. Şeriatın emirleri ilk onun evine uğradığı gibi zorluk ve musibetlerin ağırlığı da ilk ona isabet etmiştir. İnsanlığa huzur getireceğini, halkın sıkıntılarını çözeceğini vadeden, seçimden seçime halkı görüp sonra sırça köşklerine çekilen, refahlarına refah katan, dokunulmazlık zırhı altında cürümlerini rahatlıkla işleyen kokuşmuş beşerî sistemlerin liderleri ile şeriatın liderlerinin portresi hiç bir midir? Ak ile kara birbirine ne kadar benziyor ise o kadar bir olabilir.

Tevbenin başlangıcı kalptir, kişi pişman olur. Bu, diline estağfirullah olarak yansır. Amellerinde bir daha aynı günahı işlememek üzerinde azim olarak görülür. Günahın cinsiyle salih amel yaptığında tevbe kemale erer.

Gıybet yapmışsa; bir ortamda kardeşinin gıybetinin yapılmasına müdahale edip onu savunur.

İftira etmişse; doğru bildiği şeyleri yaymak için azmeder.

Mal gasbetmişse; infak eder.

Suizan beslemişse; hüsnüzannı şiar edinir...

Hamza'nın (ra) şehit edilmesinin etkileri geçmemişken okçular tepesinin boş bırakılması çok daha büyük bir hezimetin kapılarını ardına kadar açtı. Müminler iki taraftan sıkıştırıldı. Savaşın sonuna kadar yetmişe yakın sahabe şehit edildi, birçoğu yaralandı. Hezimet o kadar büyüktü ki bazıları Medine'ye kadar kaçmış ve artık her şeyin bittiğini haber veriyorlardı.

Böyle bir kargaşada Peygamber'in (sav) sesi duyuldu:

"İbni Kamie El-Harisî, gelip Resûlullah'a (sav) bir taş attı, burnunu ve dört dişini kırdı, yüzünü yaraladı, durumunu ağırlaştırdı. Ashabı da etrafından dağılıp gitti. Bazısı Medine'ye gitti, bir grup da dağın tepesindeki kayalıklara doğru koştu.

Resûlullah (sav) ise insanları çağırıp, 'Ey Allah'ın kulları, bana gelin! Ey Allah'ın kulları, bana gelin!' diyordu.

Etrafında otuz adam toplandı. Önü sıra yürüyorlardı. Yanında sadece Talha ile Sehl ibni Hanif durdular. Talha, onu koruyordu. Gelen bir ok, Talha'nın eline isabet etti."[1]

"(Hatırlayın!) Hani siz dönüp hiç kimseye bakmadan kaçıyordunuz. Resûl, (savaşa dönmeniz için) arkanızdan sesleniyordu. Kaçırdığınız (hayırlara) ve başınıza gelen musibetlere üzülmeyesiniz diye (Allah) sizi keder üstüne kederle sınadı. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[2]

O Peygamber ki yüzü olmak üzere vücudunun birçok yerinde yara almış, çukura düşmüş, dişleri kırılmış, ölüm tehlikesi geçirmiş, düşmanlarla tek başına mücadele etmiştir. Düşmanlar onu tanımıyorken bir kenara çekilip kendini koruma altına alabilecekken herkesi kendine yöneltecek şekilde işte böyle nida ediyor. Zaten hemen akabinde müşrikler Peygamber (sav) ve onun etrafındaki bir avuç müminin çevresine üşüşüyorlar.

Peygamber'in (sav) cesaretini bize gösteren bu vakalardan onlarcası siyer kitaplarından okunabilir:

Mekke toplumunun karşısına tek başına çıkıp da hakkı haykırması aslında tek başına yeterlidir. Tehditler ve teklifleri elinin tersiyle itmesi, Hendek ve Huneyn günlerindeki kararlılığı sadece birkaç örnek...

Peki bu cesaretinin kaynağı nedir? Allah'a (cc) hakkıyla güven!

1. Tefsîru't Taberî, 7/254-255 Âl-i İmran Suresi, 144. ayetin tefsiri
2. 3/Âl-i İmran, 153

O, diğer nebiler gibi Rabbine teslim olan ve bu teslimiyeti fiiliyle gösteren bir Nebi'ydi. Allah'ın (cc) onu yardımsız bırakmayacağını çok iyi biliyordu. Peygamberlerin hemen hemen hepsinin, kavimlerinin tüm azgınlıklarına rağmen yaşadıkları rahatlık hâli; önlerinde Kızıldeniz, arkalarında Firavun olmasına rağmen şu sözleri söyleyenlerin misali gibidir:

"İki topluluk birbirini görünce, Musa'nın arkadaşları: 'Kesinlikle biz yakalandık.' demişlerdi.

Demişti ki: 'Asla! Rabbim benimle beraberdir ve mutlaka bana yol gösterecektir.' "[3]

Peygamber'i (sav) bu fiili yapmaya iten diğer bir etken de kendi nefsinden önce davayı düşünmesidir. O etrafına bakıyor: Müminler dağılmış bir hâlde başıboşlar; öldürülüyor, yaralanıyor, kaçıyor, esir ediliyorlar. Onları bu hâlde bıraktığında hezimetin boyutu çok daha büyük olacak. Toparlanma için nida ettiğinde müminler gelecekler ve tekrardan eski hâle dönme ihtimali açığa çıkacak. İşte burada tercihte bulunuyor Peygamberimiz: Kendi nefsinin selameti ve davanın darbe alması mı, yoksa kendini tehlikeye atıp da İslam davasının neferlerinin tekrardan toparlanması mı?

İster hak ister batıl bir dava olsun fark etmez, öncülerinin bu kritik zamanlarda yaptıkları tercihler, hareketin geleceği için keskin ayrımlara neden olur. Ne yazık ki bu konuda İslami hareket sınıfta kalmaktadır. Bir zorlukla karşılaşıldığında öncüler ruhsatların peşine düşmekte, onlar ruhsatlarla meşgul olurken davanın mensupları da örnek almaları gereken kişilerden azim göremediği için gevşemekte ve sahiplenme duygusunu yitirmektelerdir. Mümin, kendi nefsine olduğu kadar davasına karşı da sorumluluğu olduğunu unutmamalı. Sorumluluk emanetini teslim ettiği kişilerin zorluk anlarındaki tercihlerini iyi gözlemlemelidir. İmtihanlar karşısında sınavı geçip kendisine sorumluluk verilirken, referans olacak artıları bulunmayanlara tabii olurken dikkatli olmalı, hele ki zorluk ânında defalarca nefsi yönünde tercihte bulunanların hâlâ peşinden gitme gafletinde bulunmamalıdır.

Dikkatle incelenirse; Peygamberimiz (sav) ashabına nida ederken bizzat savaşın ortasındadır. Kıyıdan köşeden gözlem yapıp analizleriyle emir ve yasaklar vazeden bir Nebi yoktur. Şeriatın emirleri ilk onun evine uğradığı gibi zorluk ve musibetlerin ağırlığı da ilk ona isabet etmiştir. İnsanlığa huzur getireceğini, halkın sıkıntılarını çözeceğini vadeden, seçimden seçime halkı görüp sonra sırça köşklerine çekilen, refahlarına refah katan, dokunulmazlık zırhı altında cürümlerini rahatlıkla işleyen kokuşmuş beşerî sistemlerin liderleri ile şeriatın liderlerinin portresi hiç bir midir? Ak ile kara birbirine ne kadar benziyor ise o kadar bir olabilir.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

3. 26/Şuarâ, 61-62

Kitap ve Hurma

Bir defasında hocama dedim ki: "Bir kitap okudum, ama zihnimde kitaptan hiçbir şey kalmadı."

Bana bir hurma uzattı ve "Bunu çiğneyip ye." dedi.

Yedikten sonra sordu: "Şimdi sen büyüdün mü?"

"Hayır." dedim.

Dedi ki: "Büyümedin, ama o hurma vücuduna dağıldı; et oldu, kemik oldu, sinir oldu, tırnak oldu, hücre oldu..."

Anladım ki okuduğum kitap da böyle dağılıyor.

Bir kısmı kelime dağarcığını zenginleştiriyor.

Bir kısmı bilgi ve irfanı arttırıyor.

Bir kısmı ahlakını güzelleştiriyor.

Bir kısmı yazı ve konuşmada üslubuna incelik katıyor.

Bir kısmı hayata farklı bakmanı sağlıyor.

Bir kısmı içindeki sevgi ve merhameti arttırıyor.

Bir kısmı özgüvenini arttırıyor.

Bir kısmı düşünmeni, sorgulamanı sağlıyor.

Bir kısmı olaylar karşısında nasıl davranman gerektiğini öğretiyor.

Üstelik sen bunların farkında olmasan bile, kitap çok daha fazlasını yapıyor.

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

SÜNNETE BAŞVURMAMAK, KUR'ÂN'I YANLIŞ ANLAMAYA SEBEP OLUR

Şirk; Allah'ın affetmediği, cehennemde ebedî azap sebebi, amelleri boşa çıkarıcı bir eylemdir. Günahlar ise böyle değildir. Allah dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Şirk ile İslam yan yana gelemez, aynı ânda bir kişide bulunamaz. Lakin günah ile İslam aynı ânda bir kişide bulunabilir. Sahabiler ilk etapta zulümden kastın günah olduğunu zannedince bu onlara ağır geldi ve doğrusunu öğrendiler. Sahabilerin Kur'ân'dan bir ayeti Allah Resûlü'ne sormaları da nazarıdikkatten kaçmasın. Zira onlar Allah Resûlü'nün, Kur'ân'ı en iyi bilen ve ilim üzere beyan eden olduğunu biliyorlardı.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun…

Bir önceki sayımızda Sünnetin, Kur'ân'ın açıklayıcısı olduğuna değinmiştik. Bu makalemizde, Sünnete başvurmadan Kur'ân'ın yanlış anlaşılabileceğine dair bazı örnekler zikredeceğiz:

1. Örnek:

"…Fecr vakti, beyaz iplik siyah iplikten ayrılıncaya (ufukta ikinci fecir olan fecr-i sadık belirinceye) dek yiyip için. Sonra orucu geceye tamamlayın…"[1]

Bu ayet, orucun başlangıcı ile iftar vakti hakkındadır. Şimdi bu ayeti Allah Resûlü'nden işiten Adiyy ibni Hatim'in (ra) başından geçen bir olayı bizzat ondan dinleyelim:

"Bu ayet inince biri siyah diğeri beyaz iki ip aldım ve yastığımın altına koydum. Gece boyunca bu iplere baktım, fakat bu ipleri birbirinden ayırt edemedim. Ertesi gün Peygamber'in (sav) yanına gidip yaptıklarımı anlattım…"[2]

Başka bir rivayette: "…'Ey Allah'ın elçisi! Beyaz ipliğin siyah iplikten ayrılması ne demek? Bundan maksat gerçekten bu ipler mi?' diye sordum…"[3]

Adiyy ibni Hatim, ayetten ilk anladığını pratiğe aktarmış, ancak sorun yaşamıştır. Fecr vakti iplere bakmış, fakat ipleri ayırt edebilmesi mümkün olmamıştır. Doğrusunu öğrenmek için de hemen Allah Resûlü'ne başvurmuştur. Zira Allah Resûlü (sav) Kur'ân'ı en iyi bilendir.

Devam edelim:

"…Resûlullah (sav) bana şöyle dedi: 'Bu ayette kastedilen, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığıdır.' "[4]

2. Örnek:

"İman eden ve imanlarına zulüm bulaştırmayanlar (var ya); işte bunlara (Allah'ın azabından) emin olma vardır. Ve onlar hidayete erenlerdir."[5]

1. 2/Bakara, 187
2. Buhari, 1916; Müslim, 1090
3. Buhari, 4510
4. Buhari, 1916; Müslim, 1090
5. 6/En'âm, 82

Sahabenin, bu ayeti ilk okuduğunda ne anladığını İbni Mesud'dan (ra) dinleyelim:

" 'İman eden ve imanlarına zulüm bulaştırmayanlar...' ayeti nazil olunca bu, insanlara ağır geldi ve: 'Ya Resûlallah! Bizden kim nefsine zulmetmiyor ki?' dediler..."[6]

Çünkü, (بِظُلْمٍ) kelimesi bulunduğu siyak içerisinde tüm zulüm çeşitlerini kapsamaktadır. Yani, Allah'ın azabından emin olan ve hidayete erenler hiçbir zulme/günaha bulaşmayan kimselerdir, manasına gelir. Günahsız kul olmaz. Sahabenin ilk etapta yanlış anladığı bu ayet, Allah Resûlü (sav) tarafından açıklanmaktadır:

"Bundan kasıt söylediğiniz mana değildir. Salih kul (Lokman'ın) ne dediğini duymadınız mı? Lokman oğluna şöyle demiştir: 'Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma! Şüphesiz ki şirk, en büyük zulümdür.'[7] Zulümden kasıt şirktir."[8]

Şirk; Allah'ın affetmediği, cehennemde ebedî azap sebebi, amelleri boşa çıkarıcı bir eylemdir. Günahlar ise böyle değildir. Allah (cc) dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Şirk ile İslam yan yana gelemez, aynı ânda bir kişide bulunamaz. Lakin günah ile İslam aynı ânda bir kişide bulunabilir. Sahabiler ilk etapta zulümden kastın günah olduğunu zannedince bu onlara ağır geldi ve doğrusunu öğrendiler. Sahabilerin Kur'ân'dan bir ayeti Allah Resûlü'ne sormaları da nazarıdikkatten kaçmasın. Zira onlar Allah Resûlü'nün, Kur'ân'ı en iyi bilen ve ilim üzere beyan eden olduğunu biliyorlardı.

Sonraki asırlarda bu ayetin bazı taifelerce, "İmanlarına günah bulaştırmayanlar..." şeklinde yorumlanması ve bunun altında yatan sebep çok şaşırtıcıdır. Bu kimselerin en büyük özelliği Sünnete bakış açılarındaki çarpıklıktır. Kur'ân'ı anlamaya çalışırken Sünneti devre dışı bırakmaları, sapıtmalarına neden olmuştur.[9]

3. Örnek:

Öncelikle bir soru soralım: Balıkçılarda gördüğümüz deniz ürünleri helal midir, yoksa haram mı? Zira bu balıklar şer'i bir usulle kesilmeden ölüyorlar. Buna Kur'ân-ı Kerim'den iki cevap verilebilir:

"(Allah) size ancak leş/meyte, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanları haram kılmıştır..."[10]

"Deniz avı ve yiyeceği size ve yolculara faydalanılan (bir yemiş olarak) helal kılındı..."[11]

İlk ayete göre balık meytedir ve haramdır. İkinci ayete göre ise balıklar helal kılınmıştır. Balıkların haram olduğunu kabul etsek, diğer ayetin hükmünden çıkarışımızın gerekçesi nedir? Helaldir, desek ilk ayeti nasıl anlayacağız? Ya da balıkları ölmeden önce kesmemiz mi gerekiyor? Bu balıkları satmak da haram mı?.. İşte burada Sünnet, işi sonuca bağlayarak konuya açıklık getirmektedir:

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir adam Allah Resûlü'ne sordu ve dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Bizler gemilere binerek denizde yolculuk yapıyoruz. Yanımıza az bir su alıyoruz. O suyla abdest alsak, susuz kalacağız. Deniz suyuyla abdest alabilir miyiz?'

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Denizin suyu temizdir/temizleyicidir ve ölüsü helaldir.' "[12]

4. Örnek:

"Hırsız erkek ve kadının, işledikleri (kötülüğün) karşılığı ve Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[13]

Ayetteki (أَيْدِ) kelimesi (يَدٌ) kelimesinin cemisidir/çoğuludur. Arap lugatında (يَدٌ) ifadesi, parmaklarla omuz arası için, yani kol için kullanılır.[14] Hırsızın eli omuz kısmından mı, dirsekten mi, yoksa bilekten mi kesilecek? Bunun sınırı var mıdır? Ayette "ellerini" ifadesi vardır. O hâlde hırsızlık yapan kişinin iki eli birden mi kesilecektir? Sakız çalarak hırsızlık yapan ile banka soyarak hırsızlık yapan, bu hükümde eşit midir? (يَدٌ) kelimesi el manasının dışında nimet ve güç anlamında da kullanılır.[15] Buradan kastedilen, onları bazı nimetlerden mahrum bırakmak ya da sosyal hayattaki statülerini/güçlerini düşürmek midir? Hırsızın cezası böyle mi verilmeli?[16]

Tüm bu soruların tamamını Allah Resûlü'nün bu ayeti nasıl anladığı ve tatbik ettiğine bakarak cevaplayabiliriz. Çünkü Kur'ân'ı en iyi anlayan, onu, sözleri ve yaşantısıyla ilk açıklayan Allah'ın Resûlü'dür. Allah Resûlü devrinde el, bilekten kesilmiş ve bu uygulama sonraki Raşid Hilafet devrinde de devam etmiştir.[17] Ayrıca çalınan malın değerine göre hareket edilmiştir.

Aişe Annemizin (r.anha) Allah Resûlü'nden (sav) rivayet ettiği şu iki hadisi okuyalım:

"Hırsızın eli hacefeden veya türsten daha aşağı bir mal için kesilmezdi. Bunların her biri kıymetli şeylerdi."[18]

---

6. Buhari, 3429; Müslim, 124
7. 31/Lokmân, 13
8. Buhari, 32; Müslim, 124
9. Örneğin, Mütezilenin ileri gelenlerinden Zemahşeri der ki; "Ayetten kasıt, 'İmanlarına kendilerini fasık kılan masiyet bulaştırmayanlar…' şeklindedir. Kapalı ve karışık bir lafız olacağından dolayı zulüm kelimesinin küfür olarak tefsirinden sakınılır." (El-Keşşaf, 2/43, Dar El-Kitap El-Arabi baskısı)
10. 2/Bakara, 173
11. 5/Mâide, 96
12. Ebu Davud, 83; Tirmizi, 69; Nesai, 59
13. 5/Mâide, 38
14. bk. El-Bahru'l Muhit, Ebu Hayyan El-Endulusi, Maide Suresi, 6. ayetin tefsiri
15. bk. Mufredatu'l-Kur'ân, (يَدٌ) maddesi
16. Sünneti inkâr eden kimselerden hırsızın cezasının hapsetmek olduğunu iddia edenler olmuştur. Bu iddianın temel sebebi Sünneti kabul etmemektir. Kabul etmeyince Sünnetin Kur'ân'ı beyanından mahrum kalmış ve Kur'ân'la sapıtmışlardır. (bk. Peygambersiz Kur'ancılar, Prof. Hadim Huseyn İlahi Bahş, s. 363) Sünnetle problem yaşayan birçok fırka da ya çalınan malda nisaba itibar etmeyip ceza vermişler ya da ilginç nisap miktarları öne sürmüşlerdir. (bk. El-Farku Beyne'l Fırak, Abdulkahir El-Bağdadi, s. 129-130)
17. Zehiratu'l Ukba Fi Şerhi'l Mucteba, Muhammed bin Ali el-Esyubi, 37/109; Et-Temhid, İbn Abdilberr, 19/ 283
18. Buhari, 6793; Müslim, 1685

" 'Hırsızın eli bir kalkan bedelinden az miktarlarda kesilmez.'

Aişe'ye denildi ki: 'Kalkanın bedeli ne kadardır?'

O da, 'Bir dinarın dörtte biridir.' dedi."[19]

5. Örnek:

"Ey iman edenler! Siz kendinizden sorumlusunuz. Doğru yolda olduğunuz sürece sapanlar size zarar vermez. Topluca dönüşünüz Allah'adır. Size yaptıklarınızı haber verecektir."[20]

"Ayet-i kerime ilk dönemden itibaren yanlış anlaşılmış ve emr-i bi'l ma'ruf vazifesini iptal ettiği düşünülmüştür. Oysa 'Siz kendinizden sorumlusunuz.' cümlesi, 'Allah'ın (cc) size farz kıldıklarını yapmakla yükümlüsünüz.' anlamındadır. İslam ümmetine namaz, oruç, hac gibi farz kılınmış şeylerden biri de yeryüzünde Allah'ın şahitleri olmak, adaleti Allah için ayakta tutmak, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaktır. Ayet, geniş anlamıyla emr-i bi'l ma'rufa delalet etmektedir.

Ebu Bekir (ra) bir gün insanlara: 'Ey insanlar! Bir ayet var ki onu yanlış yorumluyorsunuz.' dedi ve bu ayeti okudu.

Sonra, 'Ben Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim: 'İnsanlar münkeri gördükleri zaman, onu değiştirmek için çaba sarf etmezlerse, Allah'ın (cc) hepsini birden cezalandırması yakındır.' '[21] "[22]

6. Örnek:

"...Serkeşliğinden korktuğunuz kadınlara nasihat edin, yataklarını terk edin, onları dövün. (Bunlardan herhangi birini yaptığınızda) size itaat eder (serkeşliği bırakırlarsa) onların aleyhine (onlara zarar verecek başka bir) yol aramayın..."[23]

Serkeşlik eden kadın nasihat ve yatağın ayrılmasıyla ıslah olmaz, kendisine çekidüzen vermezse en son seçenek olarak dövmek zikrediliyor.

Dövmekten kasıt nedir? Eşini komalık yapan, bedeninde çeşitli izlere ve zedelenmelere sebep olan, ayete göre mi hareket etmiş olur? Döverken eşinin ölümüne sebep olan, cinayet işlemiş sayılır mı? Islah için iyi dövmek, darbelerin şiddetini arttırmak mı gerekir?

Sünnete başvurmadan ayeti okuyan kişi yukarıda sorduğumuz sorulara, zihninde canlanan ilk anlama dayanarak cevap verecek, "Dövmenin bir sınırı yoktur." diyecektir. O hâlde Sünnetten konuyla ilgili bazı rivayetlerle ayeti anlamaya çalışalım:

Allah Resûlü (sav) Veda Hutbesi'nde kadınlar hakkında Allah'tan korkmayı ve onların Allah'ın emaneti olduğunu nasihat ettikten sonra, dövmenin sıfatını şöyle tarif eder:

"...Onlara incitmeden, hafif bir şekilde vurabilirsiniz..."[24]

Hadisteki (ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ) ibaresi; "Şiddetli olmayan, acı/meşakkat vermeyen, yara/iz/kırık gibi zedelenmelere neden olmayan, misvak gibi bir şeyle vurmak, kocanın intikamla değil rıfkla hareket etmesi ve eşini te'dip için yapması" şeklinde açıklanmıştır.[25] Ayrıca Allah Resûlü'nün, kadınların erkekler üzerindeki haklarına dair sorulan soruya verdiği cevaplardan biri, "...yüzüne vurmaman..."[26] şeklindedir. Allah Resûlü (sav), dövme konusunda sınırı aşanları şu şekilde uyarmıştır:

"Muhammed'in ailelerine kocalarından (dövdüklerine dair) şikâyet eden çok sayıda kadın ziyarete gelmiş. Öyle yapanlar sizin hayırlılarınız değildir."[27]

7. Örnek:

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytanın pis işlerindendir. Ondan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz."[28]

Ayette içki olarak yer alan ifadenin karşılığı (الخَمْرُ) şeklindedir. (الخَمْرُ) üzümden yapılır ve sarhoş edici özelliğe sahiptir. Hammadde olarak farklı içki çeşitleri de vardır. Baldan, arpadan, hurmadan ve bunun dışında türlü maddelerden içki yapılabilir. Üzümden imal edilen içkinin haramlığına işaret eden bu ayete diğerleri de dâhil midir? Üzümden değil de başka bir maddeyle içki üreten, satan ve içen kimse günah kazanır mı?

Bu soruların cevabı Sünnettedir.[29]

Muaz ibni Cebel'le birlikte Yemen'e gönderilen Ebu Musa El-Eş'ari şöyle der:

"Ey Allah'ın Resûlü, bizler baldan yapılan ve kendisine el-bit' adı verilen bir şarabın yine arpadan yapılan ve kendisine el-mizr adı verilen bir şarabın (içkinin) yapıldığı bir ülkede bulunuyoruz. (Bunların hükmü nedir?)

Resûlullah (sav), 'Sarhoşluk verici her bir şey haramdır.' buyurur."[30]

Yani hammadde önemli değildir. Sarhoş eden, aklı örten şeyler hamrdır/içkidir ve hamr/içki haramdır.

* * *

Bir sonraki sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

19. Nesai, 4935; 1 dinar, 4,25 gram altına; çeyrek dinar yaklaşık 1,06 gram altına tekabül eder.
20. 5/Mâide, 105
21. Ebu Davud, 4338; Tirmizi, 3057; İbni Mace, 4005
22. Tevhid Meali, ilgili ayetin açıklaması
23. 4/Nisâ, 34
24. Müslim, 1218; Ebu Davud, 1905; Tirmizi, 1163
25. bk. El-Bahru'l Muhitu's-Seccac, 1218. Hadisin şerhi; Kurtubi Tefsiri, Nisâ Suresi, 34. ayetin tefsiri
26. Ebu Davud, 2142; İbni Mace, 1850; Ahmed, 20025
27. Ebu Davud, 2146; İbn Mace, 1985
28. 5/Mâide, 90
29. Hâlihazırda Sünnetle problem yaşayan bazı kimseler içkinin sadece üzümden yapılanının haram olduğunu iddia etmişlerdir. (bk. Peygambersiz Kur'ancılar, Prof. Hadim Huseyn İlahi Bahş, s. 360)
30. Buhari, 6124

NİYETİYLE KARDEŞLİĞİ ÖLDÜRENLER

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Aramızdaki kardeşliğe olgunluk vesilesi olacak sahabe kardeşliğinden iki kıssayı zikrederek konumuza başlamak istiyorum:

Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Peygamberimizle beraberdik.

Allah Resûlü, 'Şu ânda şuradan cennetlik biri gelecek.' buyurdu.

Ensar'dan Sa'd isimli biri geldi. Selam verdi. Ayakkabıları sol elindeydi. Yeni abdest almış, sakalından su damlıyordu. Peygamberimiz (sav), ertesi gün de bir üçüncü gün de aynı zat için bu müjdeyi tekrarladı. Bunun üzerine genç sahabi Abdullah ibni Amr ibni Âs, bu zatın peşinden gitti.

Ona, 'Müsaade ederseniz evinizde üç gün misafir kalmak istiyorum.' dedi.

Sa'd kabul etti. Abdullah ibni Amr, üç gece Sa'd'la aynı odada kaldı. Abdullah, cennetlik olan bu zatın farklı olan nafile ibadetini merak ediyordu. Fakat değişik bir gece namazı yoktu. Sadece konuştuğu zaman güzel sözler söylüyordu. Üçüncü günün akşamı o zata Peygamberimizin müjdesini haber verdi. Farklı bir nafile ibadeti olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

Sa'd, 'Gördüğün gibi benim başka yaptığım bir ibadetim yok.' dedi.

Abdullah kalkıp giderken, Sa'd, **'Ben hiçbir Müslim kardeşime kin gütmem. Allah'ın bir kuluna verdiği nimeti kesinlikle kıskanmam.'** dedi.

Bunun üzerine Abdullah ibni Amr, 'Tamam, senin cennetlik olmana sebep, bu özelliğin olmalıdır.' dedi."[1]

"Peygamberimiz (sav), ashabıyla birlikte Tebük seferine çıkmıştı. Sıcak bir mevsimdi. Peygamberimiz, Tebük'te Ka'b ibni Malik'i sordu. İçlerinden biri, gururu sebebiyle bu sefere katılmadığını söyledi. Aslında Ka'b ibni Malik gururu sebebiyle değil, bazı basit sebeplerle bu sefere katılmamıştı.

"Müminler kardeştir." sözü, sloganik bir söz değildir. Bu söz, Allah'ın kelamıdır. Kardeşliğin ispatı için bazı sorumlulukları barındırmaktadır. Bu sorumlulukların hepsi önemlidir, ancak "kardeşimize karşı iyi niyet taşımak" daha önemlidir. Kalpte bu duygu oluştuğu zaman, kardeşimize karşı zahirî davranışlarımız da düzelecektir.

1. Ahmed, 12697

Bu nedenle hem kendi nefsime hem de sen kardeşime nasihatim şudur ki; kardeşine karşı iyi niyet taşı, ona olan bakışlarını/düşüncelerini güzelleştir. Umulur ki bu amelin seni cennete götürür. İnsanların hatalarına takılma. Hatasız insan, topluluk olmaz. Bir hatayla karşılaştığında affet ve kalbinde kin besleme. Hata yapan kardeşine dua et ki ona karşı kin beslememiş, nefsî duygularla muamele etmemiş olasın.

Sahabeden Muaz ibni Cebel, 'Ya Resûlullah! Biz Ka'b hakkında iyi şeyler biliyoruz.' diyerek din kardeşini savundu. Ka'b ibni Malik, Muaz'ın bu güzel tavrını hiç unutmadı."[2]

Kardeşliği tasvir eden bu iki güzel kıssa, bizlere neyi öğretmektedir?

Evet Kardeşim,

"Müminler kardeştir." sözü, sloganik bir söz değildir. Bu söz, Allah'ın kelamıdır. Kardeşliğin ispatı için bazı sorumlulukları barındırmaktadır. Bu sorumlulukların hepsi önemlidir, ancak "kardeşimize karşı iyi niyet taşımak" daha önemlidir. Kalpte bu duygu oluştuğu zaman, kardeşimize karşı zahirî davranışlarımız da düzelecektir.

Sa'd, dünyadayken cennetle müjdelenmiştir. Subhanallah, dünyadayken cennetle müjdelenmek ne büyük bir müjdedir. Herkes bu muştuya nail olmak ister elbet. Bunun için çok amele ihtiyaç yoktur. Kıssada görüyoruz ki Sa'd'ı cennete götürecek büyük ve fazla ameli yoktur. Ancak öyle bir amel yapmıştır ki Sa'd, bu ameliyle Allah'ı razı etmiş ve daha dünyadayken müjdeye nail olmuştur:

"Ben hiçbir Müslim kardeşime kin gütmem. Allah'ın bir kuluna verdiği nimeti kesinlikle kıskanmam."

Kin gütmemek ve kıskanmamak; işte Sa'd'ı cennetlik yapan iki amel. Sen de cennete talipsen kardeşim, kardeşlerine olan duygularını ve onlara karşı bakış açını gözden geçirmelisin. Bu, seni cennete götürdüğü gibi, kardeşlerinle arandaki samimiyeti ve dostluğu da arttıracaktır. Allah ve Resûl'ü de bizlere bunu emretmektedir:

"(Muhacir ve Ensar'dan) sonra gelenler derler ki: 'Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' "[3]

"Birbirinizi kıskanmayınız, birbirinizin aleyhine alışverişi kızıştırmayınız, birbirinize buğzetmeyiniz, birbirinize sırt çevirmeyiniz, birinizin alışverişi üzerine alışveriş yapmayınız. Müslim, Müslim'in kardeşidir; ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, onu küçük görmez. -Üç defa göğsünü işaret ederek- Takva buradadır. Kişiye kötülük olarak Müslim kardeşini küçük görmesi yeter. Müslim'in her şeyi, bir diğer Müslim'e haramdır. Kanı, malı, ırz ve namusu."[4]

Kıymetli Kardeşim,

Kin gütme ve kıskanma ahlakı üzerinde durmak istiyorum. Zira bugün kardeşliğimize yapılan en büyük darbe, bu alandan gelmektedir. Yusuf Peygamber'in (as) başına gelen öldürülme teşebbüsü, kuyuya atılması, köle olarak satılması, ağır imtihanlara düçar olması... -Allah'ın dilemesiyle beraber- kardeşlerinin, kalplerinde Yusuf'a (as) karşı besledikleri kin ve kıskanma duygularının bir neticesidir.

Bugün de dünden farklı değildir. Kardeşinin on yıl önce yaptığı şakasına, ziyaretine gelmemesine, cenazene ve düğününe iştirak etmemesine, ticaretteki hatasına, sözünde durmamasına... bakarak kardeşine karşı aynılarını uygulamaya çalışan, kalbinde ona karşı kin duyan, elindeki güzelliklerin/nimetlerin gitmesi için uğraşan veya gittiğinde tebessüm eden Müslimlerin var oluşuna ne yazık ki şahit olabiliyoruz.

Bu kişilere karşı Allah Resûlü'nün (sav) şu hadisini ve tehdidini hatırlatmak istiyorum:

Ebu Bekre Nüfey' ibni Haris Es-Sakafi'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'İki Müslim, kılıçlarıyla karşılaştıklarında öldüren de ölen de cehennemdedir.' buyurdu.

Ben, 'Ya Resûlallah! Bu katil, onun durumu ortada, ama ölenin suçu ne?' dedim.

'O da arkadaşını öldürmeye karşı istekli/niyetliydi.' buyurdu."[5]

Hadisten de anlaşıldığı üzere, kardeşinin yaptığı hatanın aynısını ona karşı yapmaya niyetlenmek dahi kişiyi yapmış gibi günahkâr kılar. Geçmiş hataları unutmayıp kardeşine yapmaya çalışan, kalbinde bu hata nedeniyle kin besleyen kimse, mezkûr hadis-i şerife muhataptır.

Bu nedenle hem kendi nefsime hem de sen kardeşime nasihatim şudur ki; kardeşine karşı iyi niyet taşı, ona olan bakışlarını/düşüncelerini güzelleştir. Umulur ki

2. Buhari, 4418; Müslim, 2769
3. 59/Haşr, 10
4. Müslim, 2564
5. Buhari, 6875

bu amelin seni cennete götürür. İnsanların hatalarına takılma. Hatasız insan, hatasız topluluk olmaz. Bir hatayla karşılaştığında affet ve kalbinde kin besleme. Hata yapan kardeşine dua et ki ona karşı kin beslememiş, nefsî duygularla muamele etmemiş olasın.

Aziz Kardeşim,

Aişe Annemize zina iftirası atıldı. Bazı sahabiler de bu iftirayı duyduklarında bir an tereddüt etti. Konuşanlar oldu. O kadar ki Peygamberimize (sav) gelip, Aişe Annemizi boşamasını, başkasıyla evlenmesini teklif ettiler. Bunun üzerine Allah (cc), mümin erkek ve kadınlara bir usul/menhec öğretti:

"Onu işittiğiniz zaman, mümin erkeklerin ve mümin kadınların kendileri için hayır düşünmeleri ve: 'Bu, apaçık bir iftiradır!' demeleri gerekmez miydi?"[6]

Evet, ayet-i kerimeden öğrendiğimiz usul kardeşlerimize karşı; doğru bakmak, iyi niyetle yaklaşmak veya hüsnüzan yapmaktır. Bunun yolu da empati kurmak ve kendi istediğimizi kardeşimiz için de istemektir. Zira ayet-i kerimede Aişe Annemize hüsnüzan yapılması istenmiş, "Kendi nefisleri için hayır düşünmeleri gerekmez miydi?" diyerek empati kurulması talep edilmiştir:

"Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek anlamda iman etmiş olmaz."[7]

Son Olarak Kardeşim,

Unutmamak gerekir ki imandan sonra en büyük nimetlerden biri, kardeşlik nimetidir. Seven, değer veren, saygı gösteren, derdiyle dertlenen, eksiklerini gideren, zor ânlarında elinden tutup yol gösteren, hata ettiğinde nasihat eden, hastalandığında ziyaret edip şifa dualarında bulunan, sevgimizi ve hüznümüzü paylaşan kardeşlerin varlığı nasıl nimet olmasın ki... Bu şekilde bir kardeşlik, hangi dünya metasıyla var edilebilir? Böyle bir kardeşlik ne maddiyatla ne de boş sözlerle elde edilebilir. Bilakis bu, Allah'ın (cc) sevdiği kullarına ikramı, imanın yansımasıdır:

"Allah'ın ipine hep beraber/topluca tutunun ve ayrılığa düşmeyin. Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın! **Bir zamanlar düşmandınız da Allah kalplerinizi birbirine ısındırmıştı.** O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Siz ateş çukurunun kenarındaydınız da sizi ondan kurtarmıştı. Hidayete eresiniz diye Allah ayetlerini sizin için açıklamaktadır."[8]

Allah'ın (cc) ikram ettiği bu nimeti, nefsî duygularımızla heba etmemeliyiz. Kardeşliğin kıymetini bilmeli, şükrünü eda etmeliyiz. Bunun için ilk olarak, hataları üzerinden kardeşlerimize karşı intikam, kin gütme gibi kötü duygular, niyetler beslememeliyiz. Tam zıddı olarak, "Bu kardeşimizin hatası olsa da iyi hâlleri de vardır." diyerek Muaz ibni Cebel'in, Ka'b ibni Malik'e muamelesi gibi, iyi yönlerini görmeye çalışmalıyız.

Rabbim bizleri, kardeşlik nimetinin farkında olan ve onun şükrünü eda eden kullarından eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek ümidiyle...

6. 24/Nûr, 12
7. Buhari, 13; Müslim, 2515
8. 3/Âl-i İmran, 103

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

HELALLER, HARAMLAR, BENZEŞENLER

Hadisin bazı rivayetlerinde Nebi, benzeşenlerden/müştebihattan kastın ne olduğu açıklamıştır: "İnsanlardan çoğu o helalden midir, haramdan mıdır, bilmez." İlgili rivayetteki bu fazlalık aslında müştebihatın/şüpheli olanların "helal midir, haram mıdır, hükmü kat'i olarak bilinmeyenler" olduğunu açıklığa kavuşturmuştur.

Allah'ın adıyla başlıyoruz.

Bu ay pek çok alimin dinin dörtte biri veya üçte birine denktir dediği, çok önemli başlıkları kendi içerisinde toplayan bir hadisi ele alacağız. Helaller ve haramlar bellidir hadisi. Hadis "Şüpheliler hadisi" olarak da biliniyor. Bu hadisi doğru bir şekilde anlamamız dinimiz konusunda sağlam ve doğru bir anlayış inşa etmemize önemli bir katkı sağlayacaktır. Sözü uzatmadan, buyrun başlayalım;

* * *

Numan ibni Beşir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah'ı şöyle derken işittim: **'Helal de apaçık bellidir. Haram da apaçık bellidir. Bunların arasında benzeşen durumlar vardır. İnsanların çoğu bunları(n hükmünü) bilmez. Şüphelerden sakınan, dinini ve ırzını koruma altına almıştır. Şüphelilere düşen kimse, harama da düşer. Dikkat ediniz! Her kralın koruluğu vardır. Allah'ın koruluğu ise haramlarıdır. Dikkat ediniz! Bedende bir et parçası vardır. O et parçası düzelirse bütün beden de düzelir. O bozulursa bütün beden bozulur. Dikkat ediniz! O, kalptir."**[1]

İmam Nevevi'nin (rh), Numan ibni Beşir kanalıyla naklettiği bu hadis; İbni Ömer, İbni Abbas, Ammar ibni Yasir, Cabir ve İbni Mesud kanallarıyla da rivayet edilmiştir. Ancak Numan'ın (ra) hadisi en sahih olan rivayettir.[2]

Hadisin Kısa İzahatı

"Helal de apaçık bellidir." Helaller, Allah ve Resûl'ü tarafından naslarla açıklığa kavuşturulmuştur. Helal olduğuna dair açıklama bulunmayanlar ise haramlığını ifade eden bir delil sabit oluncaya kadar helal kabul edilir.

"Haram da apaçık bellidir." Söz, davranış veya düşünce olarak yasaklananlar "haram" olarak Kur'ân ve sünnette belirtilmiştir. Yapanların bir cezayla tehdit edildiği eylemler de "açık haram" başlığına dâhildir. Bunun yanı sıra yapılması farz olan amellerin terk edilmesi de haramdır.

"Bunların arasında benzeşen durumlar vardır." Bir taraftan harama benzerken diğer taraftan helale benzer. Bu nedenle onlar hakkında net bir hüküm verilmesi zordur.

1. Buhari, 52; Müslim, 1599
2. Fethu'l Bari, 1/204-205

"İnsanların çoğu bunları(n hükmünü) bilmez." Yalnızca ilmî nasların tafsilatına ve duruma vâkıf olan -bazı- ilim ehli bilir.

"Şüphelerden sakınan, dinini ve ırzını koruma altına almıştır." Zira şüpheden sakınan insan, haramlardan daha fazla sakınır ve böylelikle dinini muhafaza eder. Irzını, değerlerini korur. Çünkü insanların kaçındıkları, kötü gördükleri davranışlardan uzaktır.

"Şüphelilere düşen kimse harama da düşer." Şüpheliler, harama giden yolu kolaylaştırır. Yine şüphelinin hükmü insanlar yanında net olmasa da Allah (cc) yanında haram olabilir. Bu nedenle şüpheye düşenlerin harama düşme riski vardır.

"Dikkat ediniz! Her kralın koruluğu vardır." Halkın oraya girmesi ve hayvanlarını orada otlatması yasaktır. Hayvanlarını orada otlatan insanlar cezalandırılır.

"Dikkat ediniz! Allah'ın koruluğu ise haramlarıdır." İnsanların o haram sınırlarına girmeleri ve haramı işlemeleri yasaklanmıştır. O sınırları çiğneyenler cezalandırılır.

"Dikkat ediniz! Bedende bir et parçası vardır." Bu et parçası yöneticidir. Âzalar ona boyun eğmiştir. Bundan dolayı "O et parçası düzelirse bütün beden düzelir. O bozulursa bütün beden bozulur. Dikkat ediniz! O kalptir." denmiştir.

Helal ve Haram Terazisi

Helal ve haram, Allah'ın mesuliyet sahibi (mükellef) kullarına yönelik iki hükmüdür. Öncelikle bu iki hükmün tanım ve mahiyet olarak anlaşılması gerekir. Hadisi güzel bir şekilde anlayabilmek, bu iki hükmü bilmekle direkt bağlantılıdır.

Haram, Allah'ın ve Resûl'ünün kesin bir şekilde sakınılmasını emrettikleri söz, fiil ve düşüncelerdir. Bu kesin yasaklama; bazen haram olduğunu belirterek, bazen cezayla tehdit ederek, bazen de uzaklaşılmasını emrederek olur. Ancak netice, kesin olarak terk edilmesinin zorunluluğudur.

Ayetlerden örnekler verelim:

"(Allah) size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanları haram kılmıştır."[3]

Ayette Allah; leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası için kesilen hayvanları çok açık bir dille yasaklamış, haram kılmıştır.

"Şüphesiz ki bizim indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti, insanlar için Kitap'ta açıkladıktan sonra gizleyenler (var ya!), bunlara Allah lanet etmektedir ve tüm lanet ediciler de lanet etmektedir."[4]

3. 2/Bakara, 173
4. 2/Bakara, 159

Bu ayet, Allah'ın ayetlerini gizleyen insanların lanetlendiklerini (Allah'ın rahmetinden kovulduklarını) anlatır. Bu rahmetten uzaklaştırılma cezası, günahın büyüklüğünü ve yasağın kuvvetini ifade eder. Diyebiliriz ki lanet cezası, bu fiilin haram olduğunu ifade eder.

"Zinaya yaklaşmayın! Şüphesiz ki o, çirkin bir fahşa ve kötü bir yoldur."[5]

Bir fiilden uzaklaşmaya yönelik bu açık emir, zinanın ve hatta zinaya götüren yolların dahi haram olduğunu anlatır.

Bu zikrettiğimiz yolların her birisiyle yasaklananlar açık haram kapsamındadır.

Allah'ın kat'i olarak emrettiği bir farzın terki de açık haram başlığına dâhil edilebilir. İbni Dakik El-İyd der ki: " 'Haramlar' ifadesi yasaklananlar için bizzat kullanılırken, emredilenleri yerine getirmeyip terk etmeyi de iltizamen (dolaylı/bağlantılı olarak) kapsar."[6] Buradan hareketle farz olan namazın, orucun, ibadetlerin terki açık haram kapsamındadır.

Helal kavramı ise mübah kavramıyla eş anlamlıdır.[7] Allah ve Resûl'ünün, mükellefi yapmak veya terk etmek konusunda muhayyer bıraktığı, yapanın yahut terk edenin övülmediği ya da yerilmediği davranışlardır.[8]

Bir şeyin helalliği iki yolla olur:

• Allah ve Resûl'ünün helal olduğunu belirtmesiyle hükmü açık olanlar:

"Deniz avı ve yiyeceği size ve yolculara faydalanılan (bir yemiş olarak) helal kılındı."[9]

• Allah ve Resûl'ü bir şey hakkında sükût eder ve haram kılmazsa aslolanın helal olması[10]

Benzeşenler

Benzeşenler diye tercüme ettiğimiz ifade, hadisin rivayet çeşitliliği içerisinde müştebihat, müştebehat ve müşebbehat olarak rivayet edilmiştir. Lafızlarda farklılıklar olsa da anlam bakımından aralarında fark yoktur.

Hadisin bazı rivayetlerinde Nebi (sav), benzeşenlerden/müştebihattan kastın ne olduğu açıklamıştır: "İnsanlardan çoğu o helalden midir, haramdan mıdır, bilmez." İlgili rivayetteki bu fazlalık aslında müştebihatın/şüpheli olanların "helal midir, haram mıdır, hükmü kat'i olarak bilinmeyenler" olduğunu açıklığa kavuşturmuştur.

5. 17/İsrâ, 32
6. İhkam, 2/279
7. El-Usûl min ilmi'l Usûl, Useymîn, s. 12; İrşâdu'l Fuhûl s. 6
8. El-Veciz Fi Usuli'l Fıkhi'l İslâmî, s. 373-374
9. 5/Mâide, 96
10. bk. Subulu's Selam, 4/505

Şüphelerden sakınan insan, harama düşme ihtimalinden kendisini korumuştur. Zira şüpheli olan davranışların, haram olma ihtimali mevcuttur. Hadisi hatırlayalım: "Bu ikisi arasında şüpheliler vardır. İnsanlardan çoğu şüphelilerin haramdan mı, helalden mi olduğunu bilmezler." Bu anlamda şüpheden uzak olan, günahtan ve şer'i anlamda yergiden kendisini korumuştur.

Resûlullah'ın (sav) kaçınmamızı tavsiye ettiği şüpheliler nelerdir?

İbni Hacer (rh) bu soruyu yanıtlayan âlimlerin görüşlerini dört başlıkta toplamıştır:[11]

- Delillerin tearuz etmesi, (zahiren) çelişmesi
- Âlimlerin ihtilaf etmesi, ki bu birinci maddeden çıkar
- Kasıt mekruhtur
- Kasıt mubahtır

Birinci husus: Bir şey delillerin tearuzuyla direkt olarak şüpheli duruma düşmez. Delillerin tearuzu durumunda âlimlerin takip ettikleri nesh, cem, tercih seçenekleri, sırasıyla değerlendirilir. Bu üç seçenekten birisinde tercihte bulunamayan ilim ehli tevekkuf eder, duraksar. Tercihte bulunanlar için konu, tercihlerine göre açıklık kazanmışken, duraksayanlar için şüpheli olmuştur. Evla olan sakınmaları, terk etmeleridir.

İkinci husus: Ulemanın ihtilafıyla şüphenin ortaya çıkması da aslında yukarıda zikredilen birinci maddeden çok farklı değildir, birinci maddenin sonucudur.

Üçüncü husus: Mekruh olarak kabul edilen, davranışların şüpheli olmasıdır. Bunu da bir görüş olarak İbni Hacer (rh) zikreder. Buna göre şeriatın yasaklamakla beraber bir cezayla tehdit etmediği, açıkça haram olduğunu belirtmediği meseleler ile yasaklandıktan sonra onun haram olarak anlaşılmasına engel bir delilin bulunması gibi durumlarla mekruh olan bir davranış şüphelidir, sakınmak gerekir. Sakınmayan insan farkında olmadan harama düşebilir ya da bu cesur (!) tutumu onu haramlara karşı cesaretlendirebilir.

Dördüncü husus: Mübahların mutlak/kayıtsız olarak şüpheli olduğu görüşü, şer'i naslar çerçevesinde değerlendirdiğimizde -Allahuâlem- pek isabetli değildir. Zira naslar, eşyada asıl olanın mübahlık olduğunu göstermiştir ve mübah olan davranışlardan kaçınılması talep edilmemiştir. Bir davranıştan kaçınılması talep ediliyor olsaydı zaten mübah olarak isimlendirilmesi doğru olmazdı. Fakat diğer taraftan da şüphelilerden sakındırılmıştır. Buna dair şeriatın özel tavsiyeleri mevcuttur. Diyebiliriz ki; mübahlardan sakınılması gerekir, şüphelidir, denmesi isabetli değildir. Ancak bu görüş şöyle değerlendirildiğinde isabetli olabilir: Kalbi katılaştıran, insanı şer'i sorumluluklarından alıkoyan, gaflete götüren; çok yemek, çok uyumak, çok gülmek, hayır olmayan konularda çok konuşmak, çok gezmek... gibi davranışlar şüpheli olabilir, sakınılması gerekir. "Vesileler, ulaştırdığı sonucun/maksadın hükmünü alır." kaidesi de buna işaret eder. Harama götüren yollar da caiz olmaz, sakınmak gerekir.

Bir Şey Nasıl Şüpheli Olur?

Bir şey iki şekilde şüpheli olur:

- Delil ile şüpheli olması: Bir konunun helal veya haram oluşuna dair açık nassın olmaması, meselenin bir taraftan harama benzerken diğer taraftan helal gibi gözükmesi, birbirine aykırı gibi gözüken nasların arasında bir tercihin yapılamaması durumunda delilden kaynaklı yahut delile yaklaşan âlimin bu yaklaşımından kaynaklı şüphe.

- Vakıayla şüpheli olması: Hükmü açık olan bir durumun vakıadaki tespitinin yapılmasında yaşanan zorluk, fiili şüpheli kılar. Örneğin, içkinin haramlığı kesin olmasına rağmen herhangi bir içecekte içki bulunduğuna dair basit bir söylemin kıymeti olmasa da bu konudaki güçlü iddia, meseleyi vakıa itibarıyla şüpheli kılabilir. Bizzat durum olumlu veya olumsuz olarak tespit edilinceye kadar da şüpheli olarak kalır.

Şunu hatırlatmamızda da yarar vardır: Herhangi bir delille bir şeyin şüpheli olup olmayacağını tespit edecek kimseler, ilim adamlarıdır. Aynı husus, delilin vakıaya uygulanmasında da geçerlidir. Muayyen bir vakıanın, fiilin veya sözün şüpheli olabileceği yönünde daha isabetli karar verecek olanlar, ilim adamlarıdır. İlim ehliyle istişare edilmesi gerekir.

Şüphelilerden Sakınmanın Ödülü

"Şüphelerden sakınan, dinini ve ırzını koruma altına almıştır. Şüphelilere düşen kimse harama da düşer."

Bu tavsiyeyi bize sözlü olarak aktaran Allah Resûlü (sav) bilfiil hayatında pek farklı örneklerle bunu vurgulamış ve uygulamıştır. İlgili rivayetleri okuyalım ve inceleyelim:

11. Fethu'l Bari, İbni Hacer, 1/229, özetlenmiştir.

İmam Buhari, "Alışveriş" kitabının üç ve dördüncü bablarını bu konuya ayırarak şunları akratmıştır:

"Şüpheli Şeylerin Açıklanması Babı

Hasan ibni Ebu Sinan'dan şöyle rivayet edilmiştir:

'Vera'dan daha kolay/rahat bir şey görmedim. Seni şüphelendiren şeyi bırak, şüphelendirmeyeni al.'

Ukbe ibni Haris'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Zenci bir kadın gelerek Ukbe'yi ve hanımını emzirdiğini iddia etti. Bunun üzerine Ukbe durumu Peygamber'e (sav) bildirdi.

Peygamber (sav) yüzünü Ukbe'den çevirerek tebessüm etti ve 'Sana böyle söylendiği hâlde sen nasıl evliliğine devam edersin?' buyurdu.

O sıra Ukbe, Ebu İhab Et-Temîmî'nin kızıyla evliydi.'

Aişe'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Utbe ibni Ebu Vakkas, kardeşi Sa'd ibni Ebu Vakkas'a, 'Zem'anın cariyesinin oğlu bendendir. Onu yanına al.' diye vasiyette bulundu.

Mekke'nin fethedildiği yıl Sa'd ibni Ebu Vakkas onu yanına alarak, 'Bu benim kardeşimin oğludur. Onu yanıma almamı vasiyet etti.' dedi.

Bunun üzerine Abd ibni Zem'a kalkarak, 'O benim kardeşimdir, babamın cariyesinin oğludur. O, (anası) babamın döşekliğiyken doğmuştur.' dedi.

Bunun üzerine ikisi Resûlullah'a (sav) müracaat ettiler.

Sa'd, 'Ey Allah'ın Resûlü, o benim kardeşimin oğludur. Ölmeden önce onu yanıma almamı bana vasiyet etti.' dedi.

Abd İbn Zem'a, 'O benim kardeşimdir, babamın cariyesinin oğludur. O, (anası) babamın döşeğindeyken doğmuştur.' dedi.

Peygamber (sav), 'O senindir, ey Abd İbn Zem'a.' buyurdu.

Daha sonra da şöyle dedi: 'Çocuk döşeğe (kimin yanında doğduysa ona) aittir. Zina eden için ise mahrumiyet vardır.'

Peygamber (sav) daha sonra eşi Sevde binti Zem'a'ya, 'Ey Sevde! Ona karşı örtün.' buyurdu.

Çünkü Peygamber, çocuğun Utbe'ye benzediğini görmüştü. Bunun üzerine çocuk ölünceye kadar Sevde'yi göremedi.'

Adiyy ibni Hatim'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Resûlullah'a (sav) ava atılan oku sordum.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Ava keskin yeri isabet ederse avı ye. Ok enine isabet eder de avı öldürürse yeme, çünkü bu durumda o hayvan kafasına vurmak suretiyle ölmüş hayvan (gibidir).'

Ben, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben ava köpeğimi gönderiyorum ve besmele de çekiyorum. **Sonra köpeğimle birlikte avın yanına gönderirken besmele çekmediğim başka bir köpek daha görüyorum. Avı hangisinin aldığını (avladığını) bilmiyorum.** (Bu durumda avı yiyebilir miyim?)' dedim.

Resûlullah (sav), 'Onu yeme. Çünkü sen sadece kendi köpeğin için besmele çektin. Başka köpek için besmele çekmedin.' buyurdu.'

Şüpheli Şeylerin Hangilerinden Kaçınılır?

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

'Peygamber (sav), yere düşmüş bir hurmanın yanından geçerken şöyle buyurdu: 'Bunun zekât hurması olma ihtimali olmasaydı onu yerdim.' '

Hemmâm'dan, Ebu Hureyre aracılığıyla rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: 'Bazen eve gittiğimde yatağımın üzerine düşmüş bir hurma görüyorum. **Onu yemek için ağzıma götürdüğümde bunun zekât hurması olması ihtimali aklıma geliyor da bırakıyorum.' "**[12]

Diyebiliriz ki:

Birinci örnekte Allah Resûlü (sav) bir kadının iddiasını esas alarak şüpheli durumdan Ukbe'yi sakındırmış, Ukbe'nin evli olduğu hanımla arasını ayırmıştır.

İkinci örnekte Allah Resûlü'nün (sav), "Çocuk, doğduğu yatağa aittir." kaidesi gereğince çocuğun, Abd'in çocuğu olduğunu belirtmiş; böylelikle çocuğun, hanımı Sevde'yle kardeş olduğunu beyan etmiştir. Diğer taraftan çocuğun Utbe'ye benzemesinden dolayı hanımı Sevde'nin mevzubahis olan kardeşinin yanına çıkmasına müsaade etmemiştir. Delilden değil, vakıadan kaynaklı bu şüpheli durum Nebi'yi dikkatli olmaya sevk etmiştir.

Üçüncü örnekteki Adiyy'in avlanma konusundaki sorusuna da "Hangi hayvanın avladığı kesin değildir." diyerek yememesini söylemiş ve şüpheli durumdan sakındırmıştır.

Bunların yanı sıra bizzat kendisi de zekât malından olabilir korkusuyla yere ve yatağının üzerine düşmüş olan hurmayı yememiştir.

Sonuç olarak; Allah Resûlü (sav) şüpheli durumlardan sakınmış, ashabını da sakındırmıştır. Genel anlamda ümmete de şüphelilerden sakınılmasını emretmiştir. Zira şüpheden sakınan insan dinini ve ırzını muhafaza eder.

Şüphelerden sakınan insan, harama düşme ihtimalinden kendisini korumuştur. Zira şüpheli olan davranışların, haram olma ihtimali mevcuttur. Hadisi hatırlayalım: "Bu ikisi arasında şüpheliler vardır. İnsanlardan çoğu şüphelilerin haramdan mı, helalden mi olduğunu bilmezler." Bu

12. Buhari, Kitâbu'l Buyû', 3-4. bablar

anlamda şüpheden uzak olan, günahtan ve şer'i anlamda yergiden kendisini korumuştur.

İkinci bir boyut da şudur: Şüpheli olanlar, sakınılması gerekmekle beraber şeriat tarafından hükmü açıklıkla belirtilmeyen yahut ilim adamının açık bir tercih yapamadığı meselelerdir. Bir kimse şüpheliler konusunda gevşek davranırsa, bundan sonra gelen adım haramdır ve artık harama düşmesi an meselesidir. Şüphelileri rahatlıkla işleyen insan, haramlara giden yolu düzüyordur. Bu gevşeklik onu haramlara karşı da gevşek olmaya sevk edebilir. Bir de şüphelileri çokça işlemek; kalpteki nuru, basireti sileceğinden farkında olmadan -bu basiretsizlik ve körlük hâliyle- kendisini bir haramı işlerken bulabilir. Peygamberimizin "koruluğa" dair verdiği misal iyi düşünülmelidir.

Selef âlimleri şüpheli durumları terk etmiş, hatta bir adım daha ileri giderek harama düşeriz korkusuyla bazı helalleri de terk etmiştir. Bu konudaki referansları ise hadisin İbni Hibban'da geçen ziyadesidir: "Kendiniz ile haramlar arasında, helallerden bir perde/engel/sütre oluşturunuz. Bu perdeyi/engeli/sütreyi oluşturan kimse dinini ve ırzını korumuştur."[13]

Bazı ilim ehlinin, şüphelilerin mekruhlar olduğu yönündeki kanaatlerini hatırlatarak bir nakil yapalım:

İbni Munir, hocası Kubâri'den aktarır: "Mekruh, kul ile haramlar arasındaki bir eşiktir. Mekruhları çokça işleyen insan harama düşmüş olur. Mübahlar da kişi ile mekruhlar arasında bir eşiktir. Mübahları çokça yapan kimse mekruhlara düşmüş olur."[14]

Şüphelilerden sakınan kimsenin, ırzını korumasından kasıt, şahsiyetini/onurunu korumasıdır. Bir ilim ehlinin yanında şüpheli olan durum, diğer âlimin yanında haram olabilir. Zira dinde zaruri bilinmesi gereken meseleler dışında pek çok ahkâm içtihadidir. Âlimler; deliller, vakıa ve kendi birikimleriyle bir tercihte bulunurlar. İlim ehli olanlar; ihtilafları, tercihleri ve bu konudaki genişliği bilirler. Ancak avam olanlar, çoğunlukla aynı hassasiyet ve duyarlılığa sahip değillerdir. Hâl böyle olunca sizin şüpheli olarak kabul ettiğiniz ve açık haram olarak görmediğiniz için sakınmadığınız bir mesele, halk tarafından büyük bir günah olarak kabul edilebilir. İnsanlar yanındaki saygınlığınız, bir şüpheli durum nedeniyle zedelenebilir. Şer'i anlamda açık bir günah işlememiş olmanıza rağmen insanlar tarafından fasık damgası yiyebilirsiniz. Bu nedenle şüpheli durumlardan sakınmak ve sakınamadığımız durumlarda da yapabiliyorsak bir açıklık getirmemiz gerekir. Allah Resûlü (sav) bu gibi hususlarda çok hassastı. Öyle ki yalnızca şüpheli konularda değil, helal olan konularda dahi şeytan, insanların kalbine fitne atabilir endişesiyle açıklama yapma ihtiyacı hissetmiştir:

"Nebi (sav) Mescid'de (itikafta) idi. Yanında hanımları vardı.

Onlar yanından kalkıp gittiklerinde, Nebi (sav), Safiyye binti Huyey'e, 'Acele etme. Ben de seninle geleyim.' buyurdu.

Safiyye'nin evi (kaldığı oda) Usame'nin evindeydi. Nebi (sav) onunla birlikte çıktı. Ensar'dan iki kişi Nebi'ye (sav) bakıp yanlarından geçtiler.

Nebi (sav) onlara, 'Buraya gelin. Bu Safiyye binti Huyey'dir.' buyurdu.

O ikisi, 'Subhanallah, ey Allah'ın Resûlü.' dediler.

Nebi (sav), 'Şeytan, insanda kanın dolaştığı gibi dolaşır. Ben sizin nefislerinize bir şey (vesvese) atmasından korktum.' buyurdu."[15]

Yukarıdaki maddeye şunu da eklememiz gerekiyor: "İnsanların İslam'a aykırı olmayan hassasiyetlerini gözetmeyen kimse gözden düşecek, değersizleşecektir." Buradan neyi kastediyoruz? Kur'ân'ın göbek üstünde taşınmasının zorunluluğu, çoraplara mesh etmenin caiz olmaması, namazda hareket etmenin doğru olmadığı, toplumumuzda yaygın olan bazı hassasiyetlerdir. Elbette Kur'ân'a saygı göstermeliyiz. Elbette, zaruret olmadan namazda hareket etmemeliyiz. Ama bu saygının ve zaruretin ölçüsünü belirleyecek olan, insanların kendi düşünceleri, mantıki varsayımları değil, şer'i olan uygulamalardır.

Siz sahabenin, yattıkları yatakların altına Kur'ân nüshalarını koyduklarını biliyor olabilirsiniz. Allah Resûlü'nün (sav) hanımı geldiği için kapıyı açtığını biliyor olabilirsiniz. Halk bunu bilmiyorsa ve siz de halka İslam adına bir şeyler anlatma derdindeyseniz onların bu hassasiyetlerine, en azından onlarla beraber olduğunuz vakitlerde özen göstermelisiniz. Aksi hâlde hakkında delil olmayan bir konuda onların sizden uzaklaşmasını da kabullenmiş olursunuz.

Hadise dair önemli başlıkları ele almaya devam edeceğiz. Allah'a emanet olun.

13. Sahîhu ibni Hibbân, 5569
14. Fethu'l Bari, 1/229
15. Buhari, 2035; Müslim, 2175

ALLAH KATINDA DEĞERLİ SAHABE: ZAHİR İBNİ HARAM EL-EŞCAİ

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

İslam, geldiği ilk günden itibaren topluluklar arasındaki sınıf ayrımını kaldırmıştır. Tüm Müslimlerin eşit olduğunu, kimsenin kimseye takva dışında bir üstünlüğünün olmadığını ilan etmiştir.[1] Aynı dinin çatısı altında toplanan bireyleri kardeş kılmış ve kalplerini birbirlerine ısındırmıştır.[2] Karşılıklı olarak bazı sorumluluklar yüklemiş ve bu sorumlulukların yerine getirilmesiyle birlikte sosyal esenliği sağlamıştır.[3] Özellikle zayıf ve kimsesizlere ayrıca ehemmiyet vererek toplumla bağlarının kopmasına izin vermemiştir. Bir bedenin âzaları gibi, acıyı da sevinci de beraber hissettirerek birbirlerine kaynaştırmıştır.[4] Böylelikle hâkim olduğu her yerde huzuru, güveni ve mutluluğu halka halka yaymış, ahirette vadettiği cennet hayatını, dünyada sağladığı saadetle tattırmıştır.

Bazı insanlar vardır ki kendi hâllerinde mütevazı bir yaşama sahiplerdir. Toplum tarafından çok fazla tanınmaz, kaybolduklarında fark edilmez, fark edilseler de tercih edilmezler.[5] Sözleri dinlenilmez, şahitlikleri kabul edilmez, evlenmek istese kız verilmez.[6] Fakirliğinden, kimsesizliğinden, hoş olmayan görüntüsünden dolayı toplum tarafından kıymet görmezler. Ancak içtenlikleri ve özverileri Allah (cc) katında kendilerine büyük değer kazandırmıştır.

Onlardan biridir Zahir ibni Haram (ra). Medine'nin uzağında yaşayan, zayıf, çelimsiz bir bedeviydi. Çirkin bir görünüme sahipti. Geçimini, memleketinden getirdiği ürünleri pazarda satarak sağlardı. Köyden şehre geldiğinde mutlaka Allah Resûlü'nü (sav) ziyaret edip kendisine hediyeler getirirdi. Allah Resûlü de onu, köyüne dönerken teçhiz ederdi. Gönüllülerin davet edildiği gazvelerden biri olan Bedir'e katılmıştı.[7] Bu yüzden Allah Resûlü (sav) kendisini çok severdi.[8] Nasıl tesahup ettiğini şu ifadelerinden anlayabiliriz:

"Zahir bizim köylümüz, biz de onun şehirlisiyiz."[9]

Hani insanın özlem duyduğu, uzakta yaşayan sevdikleri vardır ya, Zahir de Allah Resûlü için öyleydi. Zaten Nebi, zayıfları öyle benimserdi ki onları kendinden biri, kendini de onlardan biri sayardı. Onun bu yönünden Zahir de payına düşeni almıştı.

1. 49/Hucurât, 13; Ahmed, 23489
2. 3/Âl-i İmran, 103
3. Buhari, 1240; Müslim, 1431
4. Buhari, 6011; Müslim, 2586
5. İbni Mace, 3989 (senedi zayıftır)
6. Buhari, 6447; İbni Mace, 4120
7. El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Dâru'l Ceyl, 2/509
8. Usdu'l Ĝâbe fi Ma'rifeti's Sahabe, İbnü'l-Esîr, Darul Kutubi'l İlmiyye, 2/302, (hadis no: 1724); Mu'cemu's Sahabe, İbni Kani, Mektebetu'l Gurabai'l Eseriyye, 1/237
9. Ahmed, 12648; İbni Hibban, 5790

Dünyayı Nebevi menhec doğrultusunda değiştirme ülküsüne sahip olanlar, evvela kimsesizlere gereken ehemmiyeti vermeli. Çünkü İlahi yardımı celbederek kendileriyle yeryüzüne vâris olacağımız kimseler, onlardan başkası değildir.

"Her şehirlinin bir köylüsü vardır, Muhammed ailesinin köylüsü de Zahir ibni Haram'dır." [10]

Allah Resûlü (sav), Zahir'e (ra) ne güzel bir taltifte bulunmuştur, değil mi? Onunla böyle bir bağ kurarak aile dostluğu oluşturmuştur. Hani insanın özlem duyduğu, uzakta yaşayan sevdikleri vardır ya, Zahir de Allah Resûlü için öyleydi. Zaten Nebi, zayıfları öyle benimserdi ki onları kendinden biri, kendini de onlardan biri sayardı. [11] Onun (sav) bu yönünden Zahir de payına düşeni almıştı.

Müslimlerin kalplerini ilmek ilmek birbirine bağlayan, aralarını sıkı sıkıya kaynaştıran, gerçek uhuvveti sağlayan, duyguların tacı olan, işte bu duygudur. Mamafih insanın içini ısıtan bu duyguları hissetmeyeli uzun zaman oldu. Bugün kendisinden hesaba çekilecek kimseler çoğu zaman unutuluyor. Maddi ve manevi ihtiyaçları umursanmıyor. Genellikle kapsama alanlarına dahi girmiyorlar. Allah Resûlü'nün (sav) emanetini zayi edenlere Allah Resûlü'nün uyarısını hatırlatmak istiyorum:

"Sizler içinizdeki zayıf olanlarınızdan başka bir sebepten dolayı mı yardım olunduğunuzu ve rızıklandığınızı sanıyorsunuz?" [12]

Zannediyorum bu durumun altında yatan temel sebep -itirafı zor olsa da- kişinin mal veya makam olarak kendisinden daha alt derecedeki insanları hakir görmesidir. Etrafınıza bir göz gezdirin. Birçok insanın yoksul, zayıf, çirkin birini gördüğünde suratını ekşitip bir adım geri attığını; satıcılar veya dilenciler gelmesin diye arabasının camını kapatıp hızla uzaklaştığını; gariban birine daha cüretkâr ifadelerle üst perdeden konuştuğunu göreceksiniz. Ne söylenebilir ki? Böyle birinin daha çirkin bir günah işlemesine gerek yok, bu davranışları ona kötülük olarak yeter!

"Kişiye Müslim kardeşini hakir görmesi kötülük olarak yeter." [13]

Oysa Allah Resûlü (sav) her konuda olduğu gibi bu konuda da o güzel örnekliğini miras bırakmıştır. Her şeyden önce o, insanlara son derece yumuşak davranırdı. Müminlere yumuşak, gariplere çok daha yumuşak. Herkesin değersiz gördüğünü, o değerli görür; herkesin unuttuğunu, o hatırlardı. Onları ziyaret eder, dertlerini dinler, ihtiyaçlarını giderir, tam manasıyla şefkat ve merhamet kanatlarını onlara gererdi. [14]

Zahir'e (ra) olan tutumundan bunu rahatlıkla anlayabiliriz.

Enes İbni Malik'ten şöyle rivayet edilmiştir:

"Çöl ehlinden Zahir isminde bir adam vardı. Allah Resûlü'ne (sav) köyden hediye getirirdi. Köyüne dönmek istediği zaman Allah Resûlü de (sav) onu teçhiz ederdi.

Nebi (sav) onun hakkında şöyle buyurdu: 'Zahir bizim köylümüz, biz de onun şehirlisiyiz.'

Nebi (sav) onu çok severdi. O, çirkin görünümlü biriydi. Bir gün malını satarken Nebi (sav) gelip arkasından kucakladı ve o arkasındakini göremiyordu.

Sonra arkasına bakmaya çalışarak, 'Bırak beni! Sen de kimsin?' dedi.

Kucaklayanın Allah Resûlü (sav) olduğunu anlayınca onun, göğsüyle kendisinin sırtına dokunduğu yeri hiç kıpırdatmadı (iyice Allah Resûlü'ne yaslandı).

Allah Resûlü (sav) kendisini böyle kucaklarken, 'Kim bu köleyi satın alır?' dedi.

Zahir, 'Ey Allah'ın Resûlü! [15] Vallahi kimsenin beni satın almadığını görürsün.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Fakat sen Allah katında satın alınmayacak biri değilsin.' dedi.

Veya şöyle dedi, 'Ancak sen Allah katında değerlisin.' " [16]

İnsan, Zahir'e (ra) imrenmekten kendisini alıkoyamıyor değil mi? Zahir gibi, Allah Resûlü'nün (sav) mübarek kollarıyla sarıldığı, hoş latifelerle şakalaştığı, kutlu dudaklarından dökülen sevgi ve müjde dolu cümlelere nail olduğu kimselerden olmak istiyor. Arzulanan bu tabloya dünyada erişmek mümkün olmasa da ahirette erişmek mümkün; biraz sevgi yeterli:

"...Sen sevdiğinle berabersin." [17]

Ondan (sav) sonra dünya ne çok değişti. Bugün insanlık onun (sav) örnekliğinden çok uzak. İnsanların gözlerini

10. Et-Tarihu'l Kebir, Buhari, Dâiretu'l Meârifi'l Osmâniyye, 3/442 (hadis no: 1474)
11. "Beni zayıfların arasında arayın…" (Ebu Davud, 2594; Tirmizi, 1702; Nesai, 4373; Hâkim, 2509)
12. Buhari, 2896
13. Müslim, 2564; Ebu Davud, 4882; İbni Mace, 4213
14. 26/Şuarâ, 215; 15/Hicr, 88
15. Başka bir rivayetteki ziyade (bk. Ma'mer ibni Râşid, 19688; Bezzar, 6922; İbni Hibban, 5790)
16. Ahmed, 12648; Beyhaki, 11944; Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir.
17. Buhari, 3668; Müslim, 2639

Oysa Allah Resûlü her konuda olduğu gibi bu konuda da o güzel örnekliğini miras bırakmıştır. Her şeyden önce o, insanlara son derece yumuşak davranırdı. Müminlere yumuşak, gariplere çok daha yumuşak. Herkesin değersiz gördüğünü, o değerli görür; herkesin unuttuğunu, o hatırlardı. Onları ziyaret eder, dertlerini dinler, ihtiyaçlarını giderir, tam manasıyla şefkat ve merhamet kanatlarını onlara gererdi.

dünyevi hırslar bürümüş durumda. Araları ihtiras, enaniyet ve zulümle dolu. Onun (sav) tesis ettiği adalet ve merhamet düzeninden eser yok.

Bilhassa modern dünya insana kendisini her geçen gün daha da yabancılaştırıyor. Suni uğraşlarla, hayatı anlamlı kılan değerleri unutturuyor. Nasırlaşan vicdanlarla birlikte zayıf ve güçlü arasında derin uçurumlar oluşturuyor. Şahıslar başkasının zayıflık ve güçsüzlüğünden güç devşirmeye çalışıyor. Hazlar kamçılandıkça varlıksız kimseler daha da ötekileştiriliyor. Vaziyet, içinden çıkılmaz bir hâl alıyor.

Evet, böyle bir iklimde dinî ve insani olgunluğa erişmek çok zor. Gözün, gördüğünden; kulağın, duyduğundan; kalbin, hissettiğinden etkilenmemesi mümkün değil. Bu durum bizlere de tesir ediyor. Fakat bu gidişe bir dur demeli. Dünyayı Nebevi menhec doğrultusunda değiştirme ülküsüne sahip olanlar, evvela kimsesizlere gereken ehemmiyeti vermeli. Çünkü İlahi yardımı celbederek kendileriyle yeryüzüne vâris olacağımız kimseler, onlardan başkası değildir.[18] Yapılacak ilk iş, değişime temelden başlayarak Allah Resûlü'nün (sav) öğrettiği değer anlayışına sahip olmaktır:

Sehl ibni Sad Es-Sâidi'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Adamın biri Resûlullah'ın (sav) yanından geçti.

Peygamber (sav), yanında oturmakta olan bir adama, 'Şu adam hakkındaki görüşün nedir?' diye sordu.

O adam , 'Bu, halkın eşrafından bir adamdır. Vallahi bu zat bir kadınla evlenmeye talip olsa, evlenilmeye; birisi hakkında aracılık etse, şefaati kabul edilmeye layık bir kimsedir.' dedi.

Resûlullah (sav) sükût etti. Sonra oradan diğer bir adam daha geçti.

Resûlullah (sav) yine yanında oturana, 'Bu adam hakkındaki görüşün nedir?' diye sordu.

O da, 'Ya Resûlallah! Bu, Müslimlerin fakirlerinden bir adamdır. Bu, bir kadınla evlenmeye talip olsa, kendisiyle evlenilmemeye; birisi hakkında aracılık etse, şefaati kabul edilmemeye; bir görüş ileri sürse, sözü dinlenmemeye layık bir kimsedir.' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'İşte bu (fakir) kişi, öteki zengin gibi dünya dolusu insandan daha hayırlıdır!' buyurdu."[19]

Ahirette işler tersine dönecektir. Burada değersiz görülenler, orada büyük değer göreceklerdir. Cennete önce giren ve orayı dolduranlar onlar olacaktır:

"Müslimlerin fakirleri, zenginlerinden kırk yıl önce cennete gireceklerdir."[20]

"Size cennet ehlini haber vereyim mi? Onlar zayıf, mütevazı insanlardır..."[21]

Zahir'le ilgili bilgiler burada son buluyor. Ancak onun üzerinden bırakılan mesaj devam ediyor. O hâlde bugünün Zahir'lerini unutmayalım, ertelemeyelim. Onlara, nefsî duygulardan arınmış iyilikler sunalım. İçten bir tebessüm, hoş bir muhabbet, sıcak bir muamele... çok zor değil. Bugün basite indirgediğimiz küçük şeyler yarın çok kıymetli olabilir:

"İyilik olarak hiçbir şeyi değersiz görme. Bu, kardeşini güler yüzle karşılaman dahi olsa."[22]

Selam olsun Zahir'e, Allah (cc) kendisinden razı olsun...

18. "Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz." (28/Kasas, 5)

19. Buhari, 6447; İbni Mace, 4120
20. Tirmizi, 2355; Ahmed, 14476
21. Buhari, 4918; Müslim, 2853
22. Müslim, 2626

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

DAVA VE ADAMLIK DAVASI

Dava, her şeyden önce bir inanç ve değerler manzumesidir. Ferdin, ailenin ve insanlık âleminin kurtuluşuna vesile olacak yegâne yoldur dava. İnsanlığın barış içinde huzurlu bir hayat sürmesi ve ebedî esenliğe ulaşma çabasının adıdır aynı zamanda. Zulüm ve haksızlıkları ortadan kaldırmak için hedefleri olan bir fikri harekettir dava.

"Dava Adamı" derken kastettiğimiz sadece erkek cinsi değildir elbette. Adam sözcüğü esasen nötr bir isimdir. Yani iki kutuptan birine ait olmayan, yansız anlamında "ikisinden biri" sözcüklerinin bileşiğidir. Dolayısıyla insana, mümine yakışır durum ve hareketleri olan; değerli, ahlaklı, faziletli ve güvenilir kimsedir, adam. Adamlık cinsiyet meselesi değil, şahsiyet meselesidir. Adamlık sıfatı ise belli bir işle uğraşan, o işin ehli olan kimseler hakkındadır: Dava adamı, siyaset adamı, bilim adamı, iş adamı... gibi.

Günümüzde insanların birçoğunun belki de farkında dahi olmadıkları hâlde etkisi altına girdikleri "adamlık" diye nitelendirilebilecek bir cereyan/akım vardır ki bunun başta psikolojik olmak üzere birçok sebebi vardır.

Kişilerin yaşam tarzını esasen ve genellikle inançlar ve ideolojiler belirler. Bugün, yaşam tarzının, kişileri geri dönülemez istikametlere yöneltmekte olduğu görsel etkileşim çağında yaşıyoruz. Dış etkenler ve uyaranların da katkısıyla ivme kazanan bu akımın yazılı ve bağlayıcı herhangi bir kuralı yoktur. İnsanların hareketlerini, tavırlarını ve düşüncelerini dahi kontrol altına alabilmektedir. Bu akım, etkisi altına alabildiklerine hedef olarak "adamlık ve adam olmayı" gösterir. Çağdaş (cahilî) toplum içerisinde "adam" olarak görülebilmek için toplumda kabul görmek, diplomasıyla, giyimiyle, prezantabl (Batılı ölçülere göre eli ayağı düzgün) görünümüyle, dizilerde ve reklamlarda boca edilen mahremiyet sınırsızlığına ve gayrifıtri modele aykırı olmayacak bir aile yapısı ve yaşam tarzıyla yadırganmamak ve belirli bir yere makama gelebilmek şarttır.

Hemen hemen herkes iş adamı, devlet adamı, bilim adamı veya hiç olmazsa siyaset adamı olmanın peşindedir. "Dava adamı" olmak ise ya içi boşaltılmış bir sıfat olup birilerinin üzerine yapıştırılarak o boşluk giderilmekte yahut dava adamı olmanın bedelinin ağırlığı karşısında; rahata, konfora meftun olanların gündemine dahi girmemektedir.

Diğer birçok kavram gibi dava adamlığının temelinde de "Adamlık" kavramı hakiki manasından oldukça uzaklaştırılmış bir anlam yüklemesiyle kullanılmaktadır. "Dava adamı" terkibinin Türkiye'deki kullanımı daha çok sağ ve muhafazakâr/dinî motifli siyasette azmiyle, çalışkanlığıyla kendisini bir ideale adamış ve fikirleri için mücadele veren,

özellikle de lider pozisyonundaki kişiler için ve genellikle olumlu anlamda kullanılmıştır. Türkiye'de bu ifade zamanla Milliyetçi, dinî motifleri ve söylemleri kullanan politik kesimler tarafından da oldukça prestijli bir etiket olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Doğrusu, dava adamı olmanın birinci şartı dava sahibi olmak değil, adam olmaktır. Adamlık izzetle, izzet ise Aziz olan Allah'a (cc) halisane kulluk ve Resûlullah'ın (sav) davasına dava adamı olmaya yaraşır bir ümmet olmakla mümkün olur.

Dava öğretilebilir bir şeydir, ama adamlık öyle değil. Kaldı ki hemen hemen herkesin kendince bir "davası" vardır. Kiminin "ekmek davası", kiminin "arazi davası", kiminin akıbeti cehennem olan "kof ideolojiler davası" ve kiminin de "kan davası" vardır. Günümüzde genel kabul gören mantıkla her dava sahibi, dava adamı olarak nitelendirilecek olsa; Âdem'e (as) ve kıyamete kadar gelecek tüm nesillerle uğraşıp saptırma hedefi, amacı ve davası olan İblis'i de en kıdemli "dava adamı" olarak vasıflandırmak gerekir.

Dava ve Muvahhid Dava Adamı

Dava, her şeyden önce bir inanç ve değerler manzumesidir. Ferdin, ailenin ve insanlık âleminin kurtuluşuna vesile olacak yegâne yoldur dava. İnsanlığın barış içinde huzurlu bir hayat sürmesi ve ebedî esenliğe ulaşma çabasının adıdır aynı zamanda. Zulüm ve haksızlıkları ortadan kaldırmak için hedefleri olan bir fikri harekettir dava.

Dava; tevhid ve sünnetin, yani doğrunun, iyinin, güzelin ve faydalı olanın hayata hâkim olmasının; inançta, amelde ve sözlerde anlam bulmasıdır. Ancak doğrunun, iyinin, güzelin ve faydalı olanın hâkim olduğu bir dünyada insanlar huzur, güven ve mutluluğa ulaşabilirler. Barış, huzur ve saadete ermek, yani tevhid ve sünnetin hâkim olması ise aziz davanın nihai hedeflerinden birisidir.

Muvahhid dava adamı; davasının sahibi olan Allah'a iman ederek kul olmanın sorumluluğu altında inler. Kulluğu içselleştirir; Allah'la (cc) irtibatını güçlü tutar. Kalp ve ruh dinginliğini ve duruluğunu, bedeninin ve dilinin öncesine alır. İman adına bir derinlik elde eder ve her geçen gün bu derinliği arttırmanın gayretini gösterir.

Tevhid ve sünnet ehli dava adamı; İslam'ın ve içinde bulunduğu nezih camianın temsiliyet konumunda olduğunu unutmamalıdır. Temsiliyetin onda biri söz ise onda dokuzunun da hâl ve davranış olduğunu gayet iyi bilir.

Dava adamı, kimliğinin etkisini kıracak her türlü yanlış tutumdan kendini alıkoymaya özen gösterir. Kimliğinin çerçevesini de sadece helal ve haram çizgileriyle sınırlandırmaz. Öyle ki yeri geldiğinde "muhtemeldir ki bu iş veya söz, davama gölge düşürür" korkusuyla şüpheli ve hatta bazen mübah şeylerden bile vazgeçme iradesi gösterir.

Muvahhid dava adamının, çoğu kimsenin anlayamadığı bir kurtulma derdi vardır. Geleceği şüphesiz olan vaidden/tehditten kurtulma derdi olan bir kimse, kurtuluş arayışıyla beraber aynı zamanda kurtarma çabasına da girişir. Dava adamı, hayatını sadece yaşamak için değil, yaşatmak için de yaşar. Yüreğindeki ve aklındaki haritanın sınırları yoktur. Gönül coğrafyasında bütün Müslimlere yer vardır. Büyük düşünür ve büyük davaların küçük adımlarla zafere yürüdüğüne tarihi şahit kılar.

Mümin dava adamı, yapacağı bir işe yokları saymakla başlamaz. Mevcut olanları düşünerek adım atar. Şeytanın bulaştırdığı bir diğer hastalığın da olumsuzluklara odaklanmak olduğunu ve hiçbir davanın varlık ve konfor içerisinde başarıya ulaşamayacağını bilir. Tarihin akışını değiştirici nitelikteki hamlelerin profesyonel ve çok bilen insanların eliyle olmadığını, muvaffakiyetin sağlam bir inanç, azim, kararlılık ve emekle kazanıldığını her daim aklında tutar.

Muvahhid dava adamı, hasbîdir; hesabî değil. İleriye doğru bir hamle yapacağı zaman, elde edeceklerini değil, elden çıkaracaklarını düşünür.

Sefere kendi çıkar, zaferi Allah'tan bekler. Hiç kimse tarafından methedilmek, takdir görmek, iltifata boğulmak ve teşekkür... gibi bir beklentileri olmaz. Yaptıklarıyla böbürlenmez, yapmadıklarıyla da övünmez. Bu türden şeyleri hissettiğinde derhâl Allah'a (cc) sığınır. İstiğfar ve tevbeyle kalbini yeniden ihya etmeye çalışır.

Tohum serper toprağa muvahhid dava adamı. Sayıya, skora ve ara sonuçlara takılmaz. Tohumu eker, hasadı ise Allah'a havale eder. Çünkü böyle bir hesaba girmeyi, Allah'a (cc) karşı haddi aşmak olarak görür.

Dava adamlığı şunu gerektirir: Allah'ın (cc) rızası gözetilerek kulluk namına atılan hiçbir adımın ve tüketilen hiçbir soluğun, nefhanın zayi olmayacağına iman eder. Üzerine düşeni en iyi şekilde yapar ve gerisinin peşine düşmez.

Eğer emeğinin karşılığını görürse nimete sevinir, Rabbine (cc) şükreder. Karşılığını görmediğinde ise bu, kendisi için bir bileği taşı gibi olur. Asla umutsuzluğa kapılmaz, azmi ve kararlılığını keskinleştirir ve ümidini kuvvetlendirir. Her daim kışa hazırlanıyormuş gibidir o, ama baharın tatlı ılık efiltisini hep yüreğinde taşır ve çevresine taşırır.

Gurur ve kibir, dava adamına değil, şeytana yakışan özelliklerdir. Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibidir. Gül yetiştirmenin zemini topraktır ancak. Çölde, bozkırda yetişmez güller. Eğer kendi izzetinefsini yeri ve zamanı geldiğinde tevhid ve sünnet davası hatırına çiğneyebiliyorsa hem adam hem de dava adamıdır.

Doğrusu, dava adamı olmanın birinci şartı dava sahibi olmak değil, adam olmaktır. Adamlık izzetle, izzet ise Aziz olan Allah'a halisane kulluk ve Resûlullah'ın davasına dava adamı olmaya yaraşır bir ümmet olmakla mümkün olur.

Gıybet denince aklına hemen şu hadis-i şerif gelir dava adamının: "Ey diliyle iman edip, kalbine iman girmemiş olan kimseler! Müslimlerin gıybetini yapmayın ve onların gizli hâllerini araştırmayın..."[1] Kendisinin gıybet etmesi bir yana, içinde bulunduğu ortamdakilere de gıybet ettirmez. Gıybet ediliyorsa onları dinleyen bir çift kulak olmaz. Bir yerde gıybet varsa, orada rahmetin olmayacağının idrakindedir.

Dava adamı, dostlarıyla hemhâl olur, düşmanlarıyla da uğraşır. Dost kazanmanın, kardeş olmanın ne kadar zor olduğunu bilir, bilmelidir. Taşların en üstünü olan altına bile dağların derinliklerinde arama yaparak binbir zahmetle ulaşılabiliyorken, samimi dost edinmenin ve takva üzere dost kalabilmenin ne denli zor olabileceğini unutmamalıdır. Daha değerli olduğunu da...

Hayatta karşılaşılabilecek en büyük tuzaklardan biri de rahat ve konforlu bir hayattır dava adamı için. Resûlullah (sav), rahatın/rehavetin ve uyuşukluğun sebep olduğu acizlikten ve tembellikten Allah'a (cc) sığınmıştır.[2] Yorgunluğunu yatarak değil, kalbini de dinlendiren daha az efor gerektirecek bir işe koyularak gidermeye çalışır.

Bir işte yorulduğunda yatarak değil, başka bir işe geçerek dinlenilebileceğini gösterir. Geçici dünyada cennet saadetinin asla elde edilemeyeceği hakikati daima aklındadır. Koşmak, yorulmak, terlemek, emek vermek yoksa; mükafat, istirahat, mutluluk ve nimetlerin de olmayacağının şuurundadır.

Dava adamı "Kim?" sesini duyduğunda, sağına soluna veya arkasına bakmadan "Ben!" diyebilendir. Hiçbir adam, hele ki bir dava adamı arkaya bakarak yürüyememiştir.

Dava demek; dert, yük, yoğunluk, bazen kahır, bazen mahrumiyet, bazen hedef olmak, bazen dikenli yollarda yalın ayak yürümek demektir. Dava adamı da dertlidir. Ağır bir yükün altında inim inim inlediği de olur, lakin kahırlansa da kalbi münşerihtir, mahrum kalsa da vuslatın yakın olduğundan emindir, dikenli yollarda çektiği ıstırabın hiç ummadığı cesamette yüksek derecelere ve Rabbin hoşnutluğuna vesile olacağından kuşkusu yoktur.

Dava adamı, aynı camia içerisinde birlikte olduğu kardeşlerine dava yolunda yürümenin usul ve adabını sadece sözleriyle değil, edebiyle, ahlakıyla ve örnek yaşayışıyla öğretir.

Çelik iradelidir muvahhid dava adamı. Güçlü bir iradenin hakkını vererek dünyevi hırs, haset, bencillik, şehvet, kin ve nefret gibi kalbî hastalıklarla savaş hâlindedir. Adamlık ve dava adamlığında bütün meselenin irade kaynaklı olduğunu defalarca test etmiştir. Zaferden zafere koşan nice kahramanların, ilim ve davet yolunda mesafeler katetmiş nice davetçinin ve ilim ehlinin şöhret, makam, şehvet, haset kurbanı olabileceklerini tarih sahifelerinden hatırlar. İşte bu sebeple aklı ve yüreği sürekli teyakkuz hâlindedir.

Dava adamı, elde edilen başarıları nefsi adına sahiplenmez. Kendisini Güneş gibi görmez. "Ben yaptım oldu... Ben olmasaydım hâliniz nice olurdu..." mağrurluğuna girmez. Murakabe ve muhasebesini asla ihmal etmez.

Muvahhid dava adamı, istikamet üzere kalmayı ve bu hâlini korumaya çalışırken, yaşaması muhtemel zorlukların da farkındadır. Ahiretteki sefa için dünyadaki cefaya taliptir. Önderi, lideri, modeli ve muallimi Muhammed (sav) olanın "Devr-i saadet" hayali maveradadır.

Muvahhid dava adamı, Roma'nın Fethi'nin de tıpkı Konstantinopolis'in Fethi'nin müyesser olması gibi gerçekleşeceği inancıyla "Roma'ya" gidecek yolları açıp taşlarını döşemekle meşguldür.

Dava adamının elinde "hendeğin tozu" ve sırtında "hasırın izi" vardır, olmalıdır da...

1. Ebu Davud, 4880, Ebû Berze El-Eslemî'den
2. Müslim, 2088

KISSADAN HİSSE

Her Kişi Değil, Er Kişi!

Geçmiş dönemde ilimle iştigal eden insanların, günümüze ışık tutacak örneklik bir durumu vardı: Bir mevzu hakkında kendilerine soru yöneltildiğinde bu suali birbirlerine havale eder, daha ehil olduğu düşünülen ilim adamlarına yönlendirirlerdi.

Abdurrahman ibni Ebi Leyla (rh) anlatıyor:

"Ben bu mescidde yüz yirmi sahabiye yetiştim, hangisine bir mesele veya fetva sorulsa buna mutlaka kardeşinin cevap vermesini isterdi. Şimdi iş tersine döndü; kendisinde ilim iddiasında bulunanlar, meselelere cevap vermek için cüretle ileri atılıyorlar, öyle ki bu meseleler Ömer ibni Hattab'a (ra) sorulsaydı cevap vermek için Bedir Savaşı'na katılan sahabileri toplar ve onlarla istişare ederdi."[1]

Abdurrahman ibni Ebi Leyla'nın "Şimdi iş tersine döndü..." şeklinde belirttiği bölüm, günümüzü daha fazla ilgilendirmektedir. Bugün usuller unutulmuş; sadece kültür seviyesi etrafına göre biraz daha derin olduğu için bazı şahıslar kendilerine yöneltilen sorulara cevap vermeye başlamıştır.

İlim, insanoğlunun hayatında altın değerinde olmalıdır. Bundan dolayı her meselede her kişinin değil, er kişinin konuşması gerektiğini bilmeli ve dini öğrenmeye bir sarraf titizliğiyle yaklaşılmalıdır. Aksi takdirde hakkı olmadığı hâlde konuşma cüreti gösterenlere bu hakkı tanıyabilir ve bu usulsüzlükte pay sahibi olabilir.

1. Muhtasaru Minhâci'l-Kâsidîn, İbni Kudâme El-Makdisî, s. 25-26

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

ODADA KAÇ KİŞİYİZ?

Bir soruyla başlamak istiyorum. Bir odada iki kişisiniz. O odada sizce kaç kişi var? Ne tuhaf bir soru değil mi? Evet, yanlış okumadınız soruyu. İki kişisiniz diyorum ve gerçekte kaç kişisiniz diye soruyorum. Doğru cevap iki değil, şimdiden söyleyeyim. Açıkçası yazımı burada sonlandırmayı ve mail üzerinden cevaplarınızı almayı ya da cevaplarınızı duyabileceğim bir platformda sizlerle karşılaşmayı çok isterdim. Buna imkân olmadığı için cevabı verelim.

Bir odada iki kişi buluştuğunda aslında o odada tam altı kişi vardır. Kim mi onlar? Diyelim ki odadakilerden biri benim, bir diğeri de arkadaşım. İlk kişi kendimi gördüğüm hâlimle benim. İkinci kişi, arkadaşımın beni gördüğü hâlimle ben ve üçüncüsü de gerçek ben. Diğer üçlü ise benim arkadaşımı gördüğüm hâliyle o, onun kendisini gördüğü hâliyle o ve gerçek o.[1] İşte altı kişiyiz o odada.

Cümleyi sakince okuyalım ve üzerinde düşünelim biraz. Hepimiz insanız ve insan olmanın eksikliklerini barındırıyoruz. İnsan-ı kamil olma sürecimiz bu eksikliklerimizi gidermemizle doğru orantılı olsa da bu noktayı es geçiyor, düzelmek adına hiçbir eylemde bulunmuyoruz. Başkalarını düzeltme konusunda harikayız (!), ondan bahsetmiyorum. Kendi eksiklerimizle yüzleşme ve onu tamamlama gevşekliğinden söz ediyorum. Bunu yapmamakla kalmıyor, kendimizi hak etmediğimiz yerlerde konumlandırabiliyoruz.

Şu altı kişiye dönersek meramımız daha iyi anlaşılır diye umuyorum.

Odada benden tam üç tane var. Klonlanmadığıma göre diğer ikisi kim? Veya arkadaşım gerçekte hangisi?

İnsanoğlunun en büyük dramıdır bence kendini tanımaması. Kendini olduğundan farklı görmesi... Eksikliklerini asla kabul etmemesi... Kendi gerçeğiyle yüzleşmemesi... İşte odadaki ilk sanal kişilik buradan tevarüs ediyor.

Cimridir aslında, ama kendini cömert olarak tanımlar. Vakti zamanında bir yardımda bulunmuştur çünkü. Bir kez vermekle layık görür kendini bu mertebeye.

Öfkelidir. Ama o haklı yere kızıyordur (!) öyle vara yoğa kızmaz çünkü (!), e hâliyle böyle biri kendini öfkeli olarak tanımlamaz.

Pasaklıdır, ama temizlik konusunda mangalda kül bırakmaz.

Kendimizi gördüğümüz hâlimizle biz, bu işte. Kendilik algımız... Kendimizi tanımlayışımız... Kritik eşik şu: Ne yazık ki bunun farkında değiliz. Bu örneklerde kişinin kendisini yüceltmesi söz konusu. Tam tersi de oluyor bazen. Kimileri de kendini hep değersiz ve yetersiz hissediyor. Farklı bireylerle iletişim kurmak istediğinde bu his hortlayıp onu küçülttükçe küçültüyor. Sesini kısıyor, hareketlerini kontrol ediyor ve o ortamdan ayrılmak için ânı kolluyor.

Odadaki ikinci sanal kişilik ise başkalarının bizi gördüğü hâlimizle biz. Bu da çok yanıltıcı. Bunun da iki ayrı ucu var. Kimileri olmadığı vasıflarla anılıyor. Halk arasında meşhur bir söz var hani: Şeyh uçmaz, mürid uçurur. Bu söz, hakikat ile insanların bakış açısı arasındaki uçurumu çok güzel özetliyor. Kimse sizin iç dünyanızı bilmiyor. Ev hâlinizi bilmiyor. Annenizle, eşinizle iletişiminizden bihaber. Öyleyse sizi tanımlaması çoğu zaman hakikati yansıtmıyor. Hepi Topu Bir Tekir adlı kitabın analizinde bu konuya değinmiştik. Diğer uçta ise kimileri hak etmediği hâlde yeriliyor. Sizi kendi gördükleri, duydukları ve ön kabulleriyle tanımlıyor. Bu kişi, siz olabilir misiniz? Tabii ki hayır.

Sonuç ortada. Odada ikisi gerçek, diğer dördü kendilik algımızın ve başkalarının bizi tanımlamalarının ürünü olan altı kişiyiz... Gerçek biz, orada. Fakat ona ne biz sahip çıkıyoruz ne başkaları. Kendimizi tanıma, eksiklerimizin farkına varma, bakışlarımızı başkalarının hatalarından/hayatlarından alarak kendimizle meşgul olma, kimliğimizi yeniden inşa etme zamanı geldi de geçiyor oysa. Ne dersiniz? Kendimizle tanışalım mı artık?

1. Psk. William James

NÖROMOTOR GELİŞİM

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

2-3 yaş

- Rahatça koşar.
- Geri geri yürüyebilir.
- İki ayağı üzerinde sıçrar.
- İsmini bilir.
- Kelime dağarcığı artmıştır.
- Renkleri ayırt eder.
- Objeleri düşürmeden yerden toplar.
- Topa ayağıyla vurabilir, atlar.
- Ellerini yıkar kurular.
- Yedi sekiz küpü üst üste dizer, tren yapar.
- İdrar ve gaita (dışkı) kontrolü kazanır, tuvalet eğitimi başlar.

Üç yaşına yaklaşan bir çocuğun rahatça koşmaya başlaması; ebeveynlerini peşinde koşturması, kardeşleri ve akranlarıyla kovalama oyunları oynaması... bolca hareket ettiği bir dönem anlamına gelir. Koşmak, vücut için çok komplike bir davranıştır; sağ sol uyumu, denge, hız, yön bilgisi, çevre kontrolü... gibi birçok gelişimi içerisinde barındırır ve zaman içinde olgunlaşır.

Koşmak aynı zamanda çok enerji isteyen bir eylemdir. Rabbimiz (cc) insanı, ihtiyaçlarına cevap veren muhteşem bir yaratılışla yaratmıştır. Harekete en çok ihtiyaç duyduğu bu dönemde çocuk da âdeta bir enerji yumağıdır. Saatlerce koşabilir, yorulmadan oyun oynayabilir. Koşarken, vücudunda aktif hâle gelen birçok merkez, gelişir ve olgunlaşır. Üç yaşına yaklaşan bir çocuk ilerleyen yaşıyla beraber, biriken enerjisini atıp, rahatça koşup oynayabileceği alanlara ihtiyaç duyar, fakat şehir hayatı bu ihtiyaç doğrultusunda gelişim göstermemektedir. Bu noktada biz yetişkinlere güvenli, sağlıklı ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilen ortamlar oluşturma konusunda bazı ödevler düşmektedir. Enerjisini doğru yerlere kanalize edebilen çocuk, daha olumlu yönde gelişim gösterir.

Ebeveyn olmak hiç de kolay değil! Hele ki çocuk büyüdükçe maddi ve manevi ihtiyaçları da onunla birlikte artıyorken... Çocuğun sürekli bir şeyler öğrenmesi gerekiyor; üstelik sadece öğrenmesi de yeterli değil, doğru öğrenmeli ve öğrendiklerini hayatında da yaşayabilir olmalı. Rabbimin merhameti ve yardımı olmasa hangi ebeveyn, hangi çocuk bu zorlu sürecin altından kalkabilir?..

İnsanın içerisinde bulunduğu ortam, kullandığı eşyalar, günlük hayatta temas ettiği her şey, birbiriyle uyum içinde olmalı, ihtiyacını karşılayabilmeli ve aynı zamanda fıtrata hitap etmelidir. Mevcut ihtiyacın karşılanması için yetenekleri, becerileri ve sahip olduğu imkânlarıyla, her Müslim ferde bazı sorumluluklar düşmektedir.

Aynı yaşlarda geri geri yürüme de başlar. Geri yürüme de vücutta birçok davranışın aynı ânda yapıldığı bir eylemdir. Denge merkezini uyarır, diğer duyuları harekete geçirir. Özellikle kişinin mevcut konumundan haberdar olma becerisini geliştirir. "Kutu kutu pense oyunu" ters dönmüş çocuğun, oluşturulan halkada düzenli ve uyumlu bir şekilde yürümesine dayanan bir oyundur ve gelişimi destekler. Aynı şekilde "körebe" oyunu da bu yaşlarda oynanmaya başlanabilir. Görme duyusunun ortadan kalkması, insanın diğer duyular üzerine daha fazla yönlenmesine sebep olur. Gözleri kapalı olan bir bireyin, çevreyi algılamak için duyma, hissetme duyularını daha çok çalıştırması gerekir. Denge sağlamak da zorlaşacağından, beyin, denge kurma yönündeki becerilerini geliştirmek zorunda kalır. Yaşı henüz küçük olan çocuklar gözleri kapatıldığında korkabilir, oyuna uyum gösteremeyebilir. Alt taraftan biraz açıklık bırakılarak oynandığında alışma süreci daha kolay atlatılacaktır.

Üç yaş civarında başlayan sıçrama hareketleri de denge gelişimi için önemlidir. Başlarda aynı seviyede yapılan sıçrama hareketi, özellikle duruş ve bacak kaslarıyla denge gelişimi devam ettikçe daha yüksek yerlerden sıçramaya döner.

Özellikle hızlı hareket etme ve denge üzerinde gelişimi devam eden çocuğun gelişimine, parklar çok büyük destek olur. Park denildiğinde sadece salıncak ve kaydırak düşünülmemeli; toprak zemin, tırmanma, güç ve denge oyunlarını da içeren bir alan sağlanmalıdır. Yaklaşık üç yaşından başlayarak ergenlik dönemine kadar kullanılabilecek bu alanlar beden gelişimine, kas ve kemik yapılarının güçlenmesine, beceri edinimine, sosyal yeteneklerin olgunlaşmasına büyük destek olur. Daha küçük çocukların oyun alanında ebeveynin desteğiyle oynayabildiği dönem, yaş ilerledikçe, kendi başına aktif olabildiği ve akranlarıyla oyun kurabildiği döneme geçiş gösterecektir.

İki üç yaşına kadar anne ve çocuk, oyun alanında birlikte olabilir, oyunlar çocuğu destekleyerek oynanabilir; fakat üç dört yaşlarından sonra yavaş yavaş anne, oyun alanından çıkmalı, seyirci alanına geçmeli ve çocuk, park alanında kendi motor becerilerini geliştirmelidir.

İki yaşına kadar anneye her yönden bağlı olan çocuğun, emzirme dönemini geride bırakmasıyla birlikte anneden ayrılma dönemi gelmelidir. Özellikle sıfır iki yaş arası emzirme döneminde olan çocuk ile anne arasında "bağlanma" mevcuttur. Çocuk, kendisini annenin bir parçası olarak görür ve anneyi her zaman yanında ister. Bağlanma süreci her ne kadar anne bebek arasında gibi gözükse de baba da bu sürecin içindedir ve olmalıdır. İki yaşını tamamlayan çocukta "ayrılma" dönemi başlar. Artık çocuk, ebeveyninin bir parçası değildir ve birey olarak yaşamda rol almaya başlayacaktır. Ebeveynlerin bu konuda aşırı korumacı ve bağlı tavırları, çocuğun gelişimini olumsuz etkiler. Allah (cc) en doğrusunu bilir, hem ebeveyn olmanın getirdiği sevgi ve sorumluluk duygusu hem de çocuğun küçük ve savunmasız oluşu, ebeveynleri korumacı bir pozisyona sevk edebilir, fakat çocuğun gelişimi için gerekli olan bu sürecin en faydalı şekilde geçirilebilmesi için ebeveynler, doğru kaynaklardan yararlanarak kendilerini geliştirmelidir.

İki yaşında "sen" ve "ben" kavramı gelişir ve kendi ismini bilir. Tanışırken çocuğun ismiyle kendisini tanıtmasına müsaade edilebilir, sabırla teşvik edilebilir. Zorlanan çocuklar için ebeveynler, evdeki mevcut oyuncaklarla tanışma diyalogları şeklinde bir oyun kurabilir, oyun içinde çocuğun öğrenmesi sağlanabilir. Çocuk adına konuşulmamalı veya "Bak, abla ismini soruyor." şeklinde zaten çocuğun anladığı, fakat cevap vermekte zorlandığı bir konuda baskı yapılmamalıdır.

Özellikle ilk üç yaş beyin gelişiminde duyulan sözcüklerin miktarı ve içeriği çok önemlidir. Üç yaşına yaklaşan çocuğun gelişimi doğrultusunda kelime dağarcığında ciddi bir artış görülmesi beklenir, dört yaş civarı gelecek olan çevre bilinci ve merak sorularının kalitesi üzerine de belirleyici olur. Çocukla birlikte kitap okuma, çocuğun gelişimini etkiler.

Renkleri ayırt etmeye başlayan çocukla, renk oyunları oynanmaya başlanabilir. Renk kartları kullanılabilir veya çevredeki her şeyin rengi oyuna dönüştürülebilir. Daha önceki aylarda objeleri tanıyan ve isimlendirebilen çocuk için renklerin öğrenilmesiyle birlikte "sıfat" kavramı gelişmeye başlar. Önceden "araba" kavramını öğrenen bir çocuk bu yaşlarla birlikte o arabanın bazı özellikleri olduğunu öğrenir. O araba artık "**mavi** bir arabadır". Nesneler hakkında tanımlayıcı sıfatların öğrenilmeye devam etmesiyle "mavi **küçük** bir araba" olur. Bu şekilde objelerin sıfatları çeşitlendirilebilir. Böylece çocuk, yaşadığı dünyada sadece objeleri tanımasının yeterli olmadığını, o objelerin özelliklerini de bilmesi gerektiğini anlamış olur. Objelerin, özellikleri doğrultusunda, belli amaçlar için kullanıldığı bilincinin gelişmesine katkı sağlar.

Objeleri düşürmeden yerden toplayabilme becerisi kazanan bir çocuk için "dağılan oyuncakların toplanması" alışkanlığı oyun içerisinde öğretilebilir. "Sen", "ben" kavramlarını öğrenen, dengesi gelişen bir çocuk için bu evre "kendi oyuncaklarını kendisinin toplaması gerektiği" bilincinin kazandırılabileceği evredir. Evde bir oyuncak sepeti yapılabilir. Oyun zamanı çocuk tarafından istediği şekilde dağıtılıp oynanabilen oyuncaklar, oynanmadığında oyuncak sepetinde durabilir.

Tuvalet eğitimi, mahremiyet bilincinin gelişmesinde çok önemlidir. Bulunduğumuz toplumla ilgili şu detay vurgulanmalıdır: Kız çocuklarının mahremiyetine her türlü çabayı sarf ederken, erkek çocuklarının mahremiyetinin övünç kaynağı olması; mahremiyet ölçüsü değil, örfi erkek egemen toplumun bir âdetidir.

Kuleler daha da yükselir. Yedi sekiz küpü üst üste koyabilir, aynı zamanda oyuncakları, üst üste koyduğu gibi peş peşe dizerek tren oyunları oynayabilir. Peş peşe dizmeyle, ön ve arka kavramları oluşmaya başlar, böylece "sıra" mefhumu devreye girer.

Çocuk ilk doğduğunda tek boyutludur. Sonra bildiği boyuta yükseklik kavramını ekler, sonrasında ön arka kavramları öğrenilir, en son üç yaşın başlarında tuvalet eğitimiyle birlikte iç ve dış kavramlarını öğrenir.

Daha önceden farkında olmadan, bir çaba harcamadan dışkısını bezine yapan çocuğun makat bölgesindeki kaslarının ve bu kaslara ait sinirlerin gelişmesiyle birlikte, dışkı kendiliğinden dışarı çıkmaz ve bu ihtiyacın giderilebilmesi için bilinçli bir dışkılama eylemi, gerekli hâle gelir.

Daha önceden kendi bilinci dışında tuvalet ihtiyacını beze gideren bebek için, ilgili sinirlerin gelişim göstermesiyle beraber "çişi/dışkısı geldiği hissi" oluşur. Daha önceden böyle bir his algılamadığından; tuvalet ihtiyacını giderdiğinin farkında bile olmayan çocuk için hissettiği "ihtiyaç giderme" duygusu, hiç alışık olmadığı tamamen yabancı bir algıdır. Dışkının makat bölgesine temasıyla algılanan bu yabancı his hem "iç" kavramının oluşmasına hem de çocuğu endişelendirdiği/korkuttuğu için "tuvaletinin geldiğini" hissettiğinde saklanma, oyunu bırakıp konsantre olma, sessizleşme gibi bazı davranışların görülmesine sebep olur. İç ve dış kavramını öğreten, belli şekillerden geçirilerek içeri atılabilen oyuncaklar faydalı olur. Dışkıyı yaptıktan sonra "farklı hislere sebep olan şeyi" inceleme davranışı görülebilir, bazı çocuklar dışkıdan da korkabilir. Tuvalet eğitimi birçok şeyin aynı ânda öğrenildiği bir dönem olmasından dolayı hem anne hem de çocuk için zor bir süreçtir. İki tarafın da bilinçli geçirmesi önemlidir.

Dışkının; yenen besinlerin sindirilip, faydalı kısımların bağırsaklar tarafından emildikten sonra geriye kalan, faydasız posa olduğu çocuğa öğretilebilir, her yemeğin aynı evreden geçtiği ve bağırsaklarının temizlenmeye ihtiyaç duyduğu anlatılabilir. Doğru bilgi içeren yönlendirmelerle dışkıya dair bakış açısı kazandırılabilir. Kavramları öğretmek kadar, kavramlara bakış açısı kazandırmak da önemlidir.

Benzetme yaparak çocuğun bildiği şeyler ile bilmedikleri öğretilebilir. Örneğin, iç ve dış kavramını öğrenen çocuk için "evin içi ve dışarısı" güzel bir iç dış bilinci oluşturabilir. Dışkının evlerinin bez değil, klozet olduğu benzetmesine gidilebilir. Bezdeki dışkıları evlerine göndererek sifonu birlikte çekmek, çocuğa; tuvalete, banyoya, klozete daha farklı gözle bakma becerisi sağlayabilir, olası korkuları dağıtmaya yardımcı olabilir. Mevcut endişeyi gidermesi için başlarda, tuvalete alışık olduğu bir oyuncakla girmesine müsaade edilebilir.

Bu evrede en çok yapılan hatalardan birisi, yetişkin klozetlerine küçücük çocukların oturtulmaya çalışılmasıdır. Çocuk zaten yeni bir hisle tanışmış, kendi çıkardığı dışkıdan dahi korkar olmuşken, bütün bu işlemleri; içine düşebileceği kocaman, soğuk, tam göremediği bir yerde yapıyor olması, durumu hiç de kolaylaştırmaz. Bilakis! Çocuğun tuvalet eğitimine direnmesi kaçınılmaz olacaktır. Güvendiği, alıştığı bezini bırakmak istemeyecektir. Klozetlere konulabilen çocuk aparatları bu konuda fayda sağlayacaktır.

Tuvalet eğitimi aynı zamanda mahremiyet eğitiminin en önemli aşamasıdır. Öncelikle çocuk, bu içten gelen hisse alışmalı, bunun ne olduğunu anlamalı ve doğru algılamalıdır. Varsa mevcut korku geçene kadar çocuk yalnız bırakılmamalıdır. Ayrıca tuvalet eğitimi, temizliğin ve taharetin de öğretilmesi gereken bir dönem olduğu için başlarda temizliğe yardım edilmeli ve öğretilmelidir. İlk zamanlarda doğal olarak çocuğun bütün dikkati hissettiklerinde, kendinden çıkanlarda ve klozet üzerindedir. Ancak bu, sabırla öğrenilen bir süreçtir.

Mahremiyeti öğretmek isteyen bir ebeveynin ilk başta bilinçlenmesi gereken nokta; bilmeyen ve korkan bir çocuğu tuvalette yalnız bırakmak yerine, tuvalet maceralarını herkesin içinde anlatmamasıdır. Mahremiyet eğitimi önce bilinçle başlar. Bir yetişkinin, "Tuvaletim geldi." ilanıyla ihtiyacını giderdiğini göremeyiz, ama aynı yetişkinlerin özellikle misafir oldukları evlerde ,"Tuvaleti geldi, biz gidip geliyoruz.", "Tuvaletimizi yapalım, sonra oyun oynayacağız." veya "Tuvalet eğitimindeyiz de yeni yeni çişimizi/dışkımızı tutuyoruz, tuvalet nerede?" şeklinde halka açık ilanlar yaptığını görebilmekteyiz. Bu iş, halka açıkça arz edilebilen, duyurulabilen bir mesele

mi, yoksa daha gizli olarak giderilmesi gereken bir durum mu? Tuvalet ihtiyacı gelen bir yetişkinin, banyoya/tuvalete gitmeden önce çevreye ilan etmediğine şahit olan çocuk, kendi tuvalet ihtiyacının sohbet konusu olduğunu gördüğünde mahremiyet eğitimi zorlaşır. Çocukta mahremiyetin ölçüsü şaşar. Aynı şekilde bir yetişkinin tuvalet/banyo maceralarının sohbetlere konu olmadığını, ama kendisinin komik (!) tuvalet anılarının herkesin içinde konuşulması da çocuğu fark edilmeyen bir ikileme düşürebilir. Kendi ihtiyacını sır gibi saklayan, tuvaletin yerini dahi kısık bir sesle ev sahibine açıktan değil gizlice soran ebeveynlerin, konu çocuklar olduğunda çok cüretkâr olması birbiriyle çelişen şeylerdir. Yetişkinlerin tuvalet hâlleri mahrem olduğu gibi çocuklarınki de mahremdir, mahrem olmalıdır. Aynı ebeveynlerden bazen şu cümleler duyulabiliyor: "Evde hiç kaçırmaz, hemen söyler, ama misafirliğe geldiğimizde oyundan kafasını kaldırmıyor, altına yapıyor, söylemiyor." Çocuk, tabii ki ev ortamında tuvalet ihtiyacını söyler. Ev, çocuğun kendisini güvende hissettiği, yabancıların olmadığı, tuvaletin de yabancı olmadığı bir ortamdır. Misafirlik hem yabancılarla doludur hem de ortamın kendisi yabancıdır. Örneğin, evde "Tuvaletin geldiğinde gelip kulağıma söyle." diye öğretilen, mahremiyetine önem verilen ve herkesin içinde gündem edilmeyen, ihtiyacın yetişkinler gibi gizlice giderildiği durumlarda çocuk daha rahat eder, utanç duruma düşmez. Normalde hiçbir çocuk, tuvaletinin geldiğini anlatan rahatsız edici o hisle oynayamaz. Ya söyler ya kendisi gidermeye çalışır ya da bezli zamanlarındaki gibi altına yapar. Çocuk altına yaptığında daha fazla gündem edilirse veya yapmaması gerektiği üzerine konuşmalar/nutuklar olursa, süreç kolaylaşmaz, aksine tuvalet eğitimi daha da içinden çıkılmaz bir hâle gelebilir.

Bir diğer hatalı davranış ise dışarıda, piknik gibi yerlerde, yolculuklarda... tuvalet ihtiyacı gelen çocuğun, ortamdan biraz uzaklaşılıp bir ağacın dibine ihtiyaç gidermesini sağlamaktır. İmkânların olmadığı durumlarda çocuk tuvaletini tutamaz, çözüm bulmak gereklidir, lakin söylemeye çalıştığım hata; o ağaç diplerinin veya çözüm bulunan yerlerin, insanların görmeyeceği mesafede olmamasıdır. Sadece biraz uzaklaşıldığında bu yeterli olmaz, çünkü insanlar, çocuğu ihtiyacını giderirken görebiliyordur. Uzaklaşılan mesafeler kız ve erkek çocuk olmasına göre bazen değişkenlik gösterebilmektedir. Halbuki mahremiyet hem kız çocuklar hem de erkek çocuklar için geçerlidir. Kız çocuklarının köşe bucak saklanırken; erkek çocukların az bir mesafe sonrasında ihtiyacının giderilmesi doğru bir yaklaşım olmaz. Kız çocuklarının mahremiyetine her türlü çabayı sarf ederken, erkek çocuklarının mahremiyetinin övünç kaynağı olması; mahremiyet ölçüsü değil, örfi erkek egemen toplumun bir âdetidir.

Diğer önemli kısım ise piknik, dinlenme tesisi gibi yerlerde aslında tuvalet olduğu hâlde ebeveynlerin oralara gitmeye üşenmeleri, temizlik, hijyen gibi birtakım şeyleri bahane etmeleridir. Bir yetişkin aynı ağacın altında, aynı yerde tuvalet ihtiyacını gidermeyi tercih etmez, ama konu çocuk olunca, o alanlar "tuvalet yapılabilen yerler" olarak nitelendirilebilir. Bu, doğru bir yaklaşım değildir.

Tuvalet eğitimi aynı zamanda çocuk için yeni organların öğrenilmesi anlamına da gelir. Önceki yazılarımızda; organlarını tanımaya başlayan çocuk, genital organlara da ilgi duymaya başlar, bu organların işlevlerini merak eder, inceleme yapmaya, araştırmaya çalışır, demiştik. Aileler uygun mahremiyet ölçüsünde çocuğa bilgi verebilir ve merakını giderebilir. Çocuğun gelişiminin bir parçası olarak sahip olduğu genital organlara olan merakı doğru yollarla giderilmezse, çocuk, arkadaş ortamında ya da daha büyük çocukların arasında bu cevapları arayabilir ve doğru olmayan davranışlar sergileyebilir. Genital organların fark edilmesiyle beraber çocuk ebeveyne şunları soramaz: "Dişi ve erkek nedir?", "Temel farklılıkları nelerdir?", "Özellikleri nelerdir?" Fakat anne ve babanın ilişkisine dikkat etmeye başlar. Bir süre sonra "anne ve baba evlenince çocuk olur" bilincini oluşur ve çocuk kardeş ister yahut bazı çocuklar, "Ben evleneceğim." gibi cümleler kurabilir. Kardeş istemesi hem oyun arkadaşı içindir hem de kadın erkek ilişkisini merak ettiği içindir. Çocuğun cevabını almak istediği "Anne baba evleniyor ve nasıl çocuk oluyor?", "Ben evlenirsem ne olacak?", "Kardeşim olursa nasıl olacak?" sorularıdır. Bu bilgiler belli mahremiyet ölçüsünde ve yaşına uygun şekilde çocuğa anlatılmalıdır. Bu konuda her kaynaktan faydalanılmamalı; doğru, İslami hassasiyetlere sahip kişilerin söylediklerine/yazdıklarına kulak verilmelidir. Bu husus, sonraki çocuğu düşünen ebeveynler için de iyi bir zamanlamadır.

Tuvalet eğitimi başladığında çizgi filmlere daha çok dikkat edilmesi gerekir. İnternet ortamındaki mevcut çizgi filmlerin çok büyük bir kısmı mahremiyet ölçüsü olmayan, dinî değerlere dikkat etmeyen, bir sürü ahlaksızlığı meşrulaştıran olay örgüsüne ve görüntülere sahiptir. Biraz dikkat edildiğinde çizgi filmde bebek karakterlerin dahi bir sevgilisi olduğu görülür, dişi figürler üzerinde çok yoğun bir kadınsılığı ön plana çıkartma çabası mevcuttur, sarılma gibi uygunsuz davranışlar bu çizgi filmlerle normalleşmiş, hatta masumlaşmış durumdadır. Rabbimiz, İslami değerlere sahip çizgi filmleri hayata geçirme noktasında kardeşlerimizin çalışmalarını kolaylaştırsın, kendi katından yardımıyla, bereketiyle muamelede bulunsun; bizleri de yardımlarımız ve desteklerimizle kardeşlerimizin çalışmalarına ecirde ortak etsin. Allahumme âmin.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Rabbim ömür verirse bir sonraki sayıda görüşmek üzere...

İKTİBAS

“ ‘O hâlde (Allah’tan alıkoyan put, dünya sevgisi, aile, toplum baskısı gibi her türlü prangadan kurtulup) Allah’a kaçın. Hiç şüphesiz ki ben, size O’nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım. Allah’la beraber başka bir ilah edinmeyin. Hiç şüphesiz ben, size O’nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım.’[1]

Ayette geçen ‘Allah’a kaçın’ ibaresi, ‘firar’ kelimesiyle ifade edilmiştir. Bilindiği gibi Arapçada ‘koşmak/yürümek/yönelmek’ anlamına yönelik onlarca kelime vardır. Yüce Allah bunların hiçbirini kullanmamış, onun yerine ‘firar’ kelimesini tercih etmiştir. Bunun bir hikmeti olmalıdır:

Kelimenin kökü olan ‘f-r-r’ keşf/inkişaf anlamındadır.[2] Hayvanın dişinin görünmesine (inkişaf edip açığa çıkmasına) firar/infirar denmiştir. Zaman içinde kelime, hoşlanılmayan bir yerden kaçma;[3] korkulan/ürkülen şeyden kaçma;[4] rahatsız olunan bir sözden uzaklaşma;[5] kaçıp sığınılacak yer[6] anlamında kullanılmıştır.[7] Buradan şunu anlıyoruz: ‘Allah’a firar etmek’ derin anlamlar ihtiva eden bir ifadedir. Şöyle ki; insanın özünde birtakım örtüler, onu bağlayan prangalar vardır. İnsan ancak bu örtüleri kaldırır ve prangaları çözerse özünü gürleştirip özgürleşebilir. Bu da ancak Allah’a firar etmekle, bir mahpusun zindandan kaçması gibi kişinin kendi zindanından firar etmesiyle mümkündür. İşte o zindan, insanı arzulara esir eden hevadır. Hakiki özgürlük, Allah’a kul olmaktır. Zatı en yüce, en güzel isimlerin ve sıfatların sahibi, dini adalet ve doğruluk yönünden tamamlanmış Allah’a kul olmak! O Allah ki; hevadan, cehaletten, zulümden, aldatmadan… tüm eksikliklerden münezzehtir. O’na (cc) kul olan özgürdür, zira neyi nasıl yapması gerektiğini bilir.

Razı etmesi gereken tek bir merci vardır. O’nun (cc) istek ve buyrukları değişmez… O’na kul olmayan, arzular adedince farklı rabbe kulluk eder. Her birinin isteği diğerinden farklı, yüzlerce efendiye kölelik eden bir bedbaht gibidir. Birini razı etse ötekini öfkelendirir. Ebeveynin isteği ayrıdır, arkadaş çevresinin ayrı… Hevanın isteği ayrıdır, kariyer planlamasının gerektirdiği ayrı… Modanın istediği ayrıdır, geleneğin ayrı… Ruhu, özü, benliği parça parçadır… Farklı arzular arasında savrulur durur…

‘…Efendileri kendisi hakkında çekişip duran bir köleyle yalnızca bir efendiye teslim olmuş bir köle… Bu iki örnek bir olur mu hiç? Hamd, Allah’adır. Bilakis, onların çoğu bilmiyorlar.’[8] ”[9]

1. 51/Zâriyat, 50-51
2. Mekâyîsu’l Luğa, 4/438, f-r-r maddesi
3. bk. 26/Şuarâ, 21
4. bk. 74/Müddessir, 51
5. bk. 71/Nûh, 6
6. bk. 75/Kıyâmet, 10
7. Kullanımlar için (bk. El-Mufredât, s. 627-628, f-r-r maddesi)
8. 39/Zümer, 29
9. Yakında çıkacak olan “Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar” isimli kitabımızdan tadımlık bir bölüm.

Betül ŞENYILDIZ

KOCA

Merhaba, yine geldim huzurlarınıza.
Mahkeme kapısındayım
Yoğun baskı altındayım.
Elimde ağır dosyalarla,
Hâkimin karşısındayım.
Sanık sandalyesinde kocam
Her şeyi bir bir anlatıcam

Yıllar evveldi Hâkim Bey,
Evlendik bu adamla
Başta güzeldi her şey
Saadet doldu bu yuva.

Başıma tac eyledim
Onu öyle çok sevdim
Gönlünü hoş tutacak
Yolları benimsedim.

Giyindim hep kuşandım
Kapılarda karşıladım
En güzel yemekleri
Onun için ben yaptım

Sevdiği her ne varsa
Ben de sevdim onunla
Sözünden hiç çıkmadım
Ricasını emir saydım

Bir gün bir müjde verdim
İkimiz de sevindik
Hayatımızın değişeceğini
Nereden bilebilirdik

Geceleri durmayan
Bir yavrumuz var artık
Uykusuzluk vurunca
Her şeyi çifter sandık

İlk günler yardım etti
Sonra bırakıp gitti
İşim var sabah erkenden
Kalkıp gidicem, dedi

Tüm gece uyumadan
Sallardım ben yavrumu
Güneş doğunca sızar
Alırdım kalan uykumu

Kalırdı ev işleri
Hak getire yemekleri
Bazen bir çorba ile
Geçirdik öğünleri

Başta biraz sızlandı
Hâlime de acıdı
Ses etmedi bir müddet
İdareli davrandı

Bir akşam şiş gözlerle
Kapıda beni gördü
Hamileyim deyince
Yüzündeki sevinç söndü

Affınıza sığınırım
Kaldı ihtiyaçlar yarım
İşte o zaman başladı
Ağır imtihanlarım

Önce eleştiriler
Kadınlığımdan geldi
İlk günlerdeki her şey
Bir ânda unutuluverdi

Yok neymiş efendim
Böyle ev mi olurmuş
Temizlik namına burada
Tek bir şey bile yokmuş

Kadın dediğin aslında
Bakımlı olmalıymış
Kocasını her zaman
Güzel karşılamalıymış

Ne gece ne de gündüz
Uyku yok artık bana
İki çocukla baş etmek
Sanki çok kolaymış da

Yedir, içir, sil, süpür
Yıka, as, topla, katla
Ev işi bitmiyor ki
Gelsin bakıma sıra

El at, diyecek olsam
Bahanesi hep hazır
Falancanın karısı
Her zaman hazır nazır

Komşunun tavukları hep
Kaz görünürmüş ya
Bizimki de o hesap
Kıyaslar başkasıyla

Durun Hâkim Bey bitmedi
Daha yeni başladım
İki çocuktan sonra
Gözümü ben tam açtım

Be adam, dedim ona
Hep benden mi beklersin
Benim için bir kere
Hazırlığını görmedim

Dışarı çıkarken hep
Taranır fönlenirsin
Ütülü pantolonu
Üzerine çekersin

Şu hâline bak hele
Deyip beni kınarken
Alıcı bir göz ile aynaya
Baktın mı sen

Bir kere görmedim
Evde saçını tararken
Bilir misin paspalsın
Pijamanla gezerken

Aldığın parfümleri
Benim için sıkmadın
Derse, gezmeye, işe
Giderken kullanırsın

İşten eve gelince
Süslü kadın beklersin
Yatağa sen her gece
Duş almadan girersin

Başkalarına vakit
Bulursun ayıracak
Eve gelince hemen
Başın mı ağrayacak

Hafta içi iştesin
Geceleri derstesin
Hafta sonu piknikte
El âlemle gezersin

Dışarının yükü çok
Ağırdır ben bilirim
Evde keyif mi sürer
Sanarsın eğlenirim

Eve girerken seni
Gülümserken görmedim
Hatun nasılsın, deyip
Gönlümü şen etmedin

Yemekte ne var demeden
Keşke selam verseydin
Tatlı bir kelam ile
Yoruldun mu deseydin

Bu sözün bile yeter
Beni canlı tutmaya
Kalbimi fetheyleyip
Gülücükler saçmaya

Ne gezer bu zarafet
Bu kaba erkeklerde
Yalnız kendileri var
Bu dünyada herhâlde

Cahilî toplumların,
Ahlakıdır bu oysa
Kadını tanımlarlar
Yalnız iki sıfatla

Cinsellik ve ev işi
Kadının tek görevi
Bunu yapan kadınlar
Erkeklerin gözdesi

Kadınlar bir çiçektir,
Diyen güzel söylemiş
Çiçekler su ister de
Öyle güzelleşirlermiş

Sevgi, saygı, merhamet
Nezaket ve hoşgörü
Bekler kadın erkekten
Güzelleşsin her yönü

Hep bana rabbena
Olur mu siz söyleyin
Benim kocama ceza
Verin, hiç çekinmeyin

Hani emanettik biz
Hem de Yüce Allah'ın
Böyle mi sahip çıktınız
Bari kuldan utanın

Kadın eğe kemiği,
Demiyor mu Resûlullah (sav)
Görme her hatasını
Bak ne diyor Allah (cc)
"O takva sahipleri öfkelerini yenerler,
insanları affederler."

Öyle çok ayet var ki
Ailemiz hakkında
Okur da titremez mi
Kalbin bunu duyunca
"Ehlinizi ateşten koruyun."

Hangi gün gelip sordun
Namazlar kılındı mı
Haydi abdest alın da
Cemaat yapalım mı

Her akşam çocuklarla
Hiç değil otuz dakika
Oyun oynayıp, gülüp
Derslerine baksana

Hâkim Bey, lütfen sorun
Çocuklar hangi sınıfta
Okuyup yazıyor mu
Kur'ân'ı bir çırpıda

İnanın cevabı yok
Bu soruya kocamın
Haberi yok ne yapar
Gün boyu çocukların

Güya çoban sıfatı
Sürüden habersizler
Evin erkeği benim
Deyip ortada gezer

Durun durun Hâkim Bey
Siz kayıtlar tutmayın
Bizim kaydımızı
Allah (cc) yazdı, korkmayın

Şimdi Nebi (sav) olsaydı
gökten Cibril (as) inerdi
Tıpkı talak ayeti gibi
Bir hüküm indirirdi

Allah (cc) kayıtsız kalmaz
Kullarının çağrısına
Sıradan bir hak değil
Zulüm var bu hesapta

Güç sizde diye hep
Kadınlar mı ezilecek
Yok mu bir adil imam
Hakkımızı verecek

Yordum sizi Hâkim Bey
Bitmedi şikâyetim
Yine de susayım ben
Şeriatla hükmedin.

Karar: Sanık, Siyer'den Nebi'nin hayatını okuyacak. Onun pak zevceleriyle muhabbetine dair tüm örnekleri toplayacak, ehline bu minvalde davranacak. Ehlinin üzerinde bir otorite değil, şefkat dolu bir çoban olduğunu unutmayacak. Onların maddi ve manevi ihtiyaçlarını gözetecek. Bunun için sanık denetimle serbest kalacak.

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur’ana Pîroz

وَلَوْ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌۜ لَوْ
كَانُوا يَعْلَمُونَ (١٠٣)

103. Şayet onlar, iman edip (sihirden) sakınacak olsalardı, Allah katında elde edecekleri mükâfat daha hayırlı olurdu. Keşke bilselerdi!

103. Eger wan îmân bianîna û xwe (ji sêhrê) biparastina, wê li cem Allah ew ji bo wan bixêrtir bibûna. Xwezî bizanîbûna!

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا
وَاسْمَعُواۜ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ (١٠٤)

104. Ey iman edenler! (Hem “Bizi gözet.” anlamına hem de İbranice’de hakaret anlamına gelen) “Râina” demeyin. Onun yerine (“Bize bak, bizi dinle.” anlamına gelen) “Unzurna” deyin. Ve söz dinleyin. Kâfirler için can yakıcı bir azap vardır.

104. Gelî ew ên îmân anîne! Nebêjin: “Raîna (ku li ser zimanê Îbranîtî hem tê maneya çavnêrî me be û hem jî tê wateya tajangê/heqaretê)” Di şûna vê de bibêjin: “Unzûrna (li me binêre, me seh bike).” Guhdar bin. Ji bo kafiran ezabekî biêş û jan heye.

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ
اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْۜ وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ
بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (١٠٥)

105. Ehl-i Kitap’tan kâfirler ve müşrikler Rabbinizden üzerinize hiçbir hayrın gelmesini istemezler. Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük bir fazilet sahibidir.

(Hristiyan, Yahudi ve putperest müşriklerin masalarında İslam ümmetinin sorunları için çözüm arayanlar, bu ayeti iyi anlamalılardır. Onlar, İslam ümmeti için hiçbir hayır, iyilik ve güzellik istemezler. Ayrıca kâfirleri dost edinmenin hükmü hakkında bk. 5/Mâide, 51)

105. Ew kafirên ji ehlê kitêb û ew ên mûşrîk qet naxwazin ku ji Rabbê we xêrek nazilî ser we bibe. Lê Allah rahmeta xwe, ji kî re bixwaze dide wî. Allah, xwedî îhsaneke mezin e.

(Ew ên li ser maseyên Fille û Cihû û muşrîkên putperest de ji bo pirsgirêkên ummeta îslâmê li çareserîyê digerin hewceye ku vê ayetê qenc fêmbikin. Ew, ji bo ummeta îslâmê qet tu xêr û xweşî û qencîyê naxwazin. Wekî din ji bo hukmê dostgirtina kafiran bnr. 5/Maîde, 51.)

مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَٓا اَوْ مِثْلِهَاۜ
اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ (١٠٦)

106. Biz bir ayeti neshettiğimizde ya da unutturduğumuzda, ondan daha hayırlısını ya da bir benzerini (onun yerine) getiririz. Allah'ın her şeye kadîr olduğunu bilmez misin?

106. Dema ku em ayetekî nesih dikin an jî didin jibîrkirin; em an yekî jê bixêrtir an jî yekî mîna wê tînin (dixin şûna wê). Ma tu nizanî ku Allah li ser her tiştî qadir e?

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَمَا
لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَص۪يرٍ (١٠٧)

107. Bilmez misin ki göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır.

107. Ma tu nizanî ku serwerîya/hakimîyeta erd û esmanan aîdê Allah e. Ji Allah pê ve ji bo we ne dost û ne jî alîkar heye.

اَمْ تُر۪يدُونَ اَنْ تَسْـَٔلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسٰى
مِنْ قَبْلُۜ وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْا۪يمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ
السَّب۪يلِ (١٠٨)

108. Daha önce Musa'ya (şüphe ve inkâr içerikli) sorular sorulduğu gibi, siz de Peygamber'inize (aynı minvalde) sorular mı sormak istiyorsunuz? Kim imanı küfürle değiştirirse/iman yerine küfrü tercih ederse, şüphesiz ki doğru yoldan sapmış olur.

108. Weke ku berê de ji Mûsa (pirsên binaveroka şûbhe û înkarê) hatibû pirsîn, hûn jî dixwazin ji pêxemberê xwe (pirsên wiha) bipirsin? Her kî îmanê bi kufrê biguherîne/kufrê tercîhê îmânê bike, êdî wî rêya rast winda kirîye.

وَدَّ كَث۪يرٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ
ا۪يمَانِكُمْ كُفَّارًاۚ حَسَدًا مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّۚ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتّٰى يَأْتِيَ اللّٰهُ
بِاَمْرِه۪ۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ (١٠٩)

109. Hak kendilerine açığa çıktıktan sonra Ehl-i Kitap'tan birçoğu, benliklerinde yer etmiş kıskançlık nedeniyle sizi imanınızdan sonra küfre döndürmek istediler. Allah bu konuda hükmünü verinceye dek onları affedin, onları hoş görüp (yaptıklarını) görmezden gelin. Şüphesiz Allah her şeye kadîrdir.

109. Gelek kesên ji ehlê kitêb, piştî ku heq ji wan re eşkere bûye jî, ji ber çavnebarîya xwe dixwazin piştî bawerîya we, hûn dîsa vegerînin kufrê. Hetanî Allah hûkmê xwe bide hûn li (ji karên) wan biborin/wan efû bikin û wan di halê xwe de bihêlin. Bêguman Allah li ser her tiştî qadir e.

وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَۜ وَمَا تُقَدِّمُوا
لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ (١١٠)

110. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. (Bilin ki) kendiniz için yapıp takdim ettiğiniz hayırları Allah katında bulacaksınız. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızı görendir.

110. Nimêja xwe rasterast/îqame bikin û zekâta xwe bidin. Bizanibin her xêra ku hûn di pêşîya xwe de teqdîm bikin, hûnê li îndallah bibînin. Bêguman Allah tiştê ku hûn dikin dibîne.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا اَوْ
نَصَارٰىۜ تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْۜ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِق۪ينَ (١١١)

111. **Dediler ki:** "Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek." **Bu, onların kuruntusudur. De ki:** "Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!"

111. **Gotin:** "Ji Cihûyan û Filleyan pê ve kes nakeve cennetê." **Ev, gumreşîyeke wan e. Bibêje:** "Eger hûn di gotina xwe de rastin, ka delîlên xwe (ya ku tê de qet tu şubhe tune) bînin (de em bibînin)."

AYIN KİTABI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

ÜZÜLME

Kitabın Yazarı: Prof. Dr. Aiz el-Karni

Yayınevi: Guraba Yayınları

Basım Tarihi: 2016

Sayfa Sayısı: 520

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

Kitap Hakkında

Allah (cc) insanı en güzel surette yaratmış ve diğer tüm varlıklara üstün kılmıştır.[1] İnsanın özge canlıları geride bırakan en temel özelliği duygusal olmasıdır. Mutluluk, üzüntü, korku, şaşkınlık, öfke... gibi hisler onun öz niteliğini oluşturmaktadır. Kişinin olumlu veya olumsuz hâllere bürünmesi doğrudan doğruya bu özelliğiyle ilintilidir. Mücadele, bu duyguları kontrol etmekle başlar. Başarı ve mutluluk, bu egemenliğe bağlıdır.

Kalplerimizin misafiri olan "üzülmek" bu duyguların başında gelmektedir. Bir yerde üzüntü duymak her birey için gereklidir. Çünkü bilinç ve sorumluluğun göstergesidir üzüntü. Samimiyetin ilk adımı, olumsuzluklara karşı müteessir olmaktır. Ancak böyle bir insan olumsuzlukları onarmak için çaba sarf edecektir. Duyarsız kimseler, üzüntü duymazlar.

Ne demişler: "Her şeyin çoğu zarar, azı karar." Öyleyse aşırı üzüntü de zararlıdır. İnsana sorumluluk, bilinç, duyarlılık kazandırmayan; aksine mesuliyetlerinden soyutlayan üzüntü yerilmiştir. Çünkü sahibini maddi ve manevi yönden tüketen unsurlardan bir tanesidir. Âdeta kişinin müspet hâllerini soğuran karadelik gibidir. Yaşamın göz kamaştıran aydınlığını, derin karanlıklara gömer. Bu yüzden üzüntünün daimî olmasına asla izin verilmemelidir.

Bilhassa son asırda haz dürtüleri sürekli uyarılan insanlar -özellikle gençler- her yasak meyvenin tadına baktıklarından, kısa bir süre sonra hiçbir şeyden tat almaz hâle geliyorlar. Bu durum onları ya umursamaz bir mutluluğa

Sonra, bugün mutlu olan yarın mutsuz olabilir. Bir hüzün fırtınasına yakalanıp iltica edeceği bir liman arayabilir. İşte kişi tam da böyle zamanlarda bu kitabın duldasına sığınabilir. Çünkü "Kitap, samimi, vefalı ve yakın bir dosttur. İnsanlar seni yalnız bırakır, ama kitaplar bırakmaz." İhtiyaç duyulanın, masabaşı kadar yakında olması ne kadar da kıymetlidir.

1. "Andolsun ki, insanı süzülmüş çamurdan yarattık. Sonra onu bir su damlası/meni olarak sağlam bir yere/rahme yerleştirdik. Sonra meniyi pıhtılaşmış kan (alak) olarak yarattık. Sonra o kanı çiğnenmiş bir et parçası (mudğa) olarak yarattık. Sonra o et parçasını kemik olarak yarattık, sonra da kemiğe et giydirdik. Sonra onu (sureti, aklı, duyguları olan) bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratıcıların en güzeli olan Allah, ne yücedir." (23/Mü'minûn, 12-14)

Ne demişler: "Her şeyin çoğu zarar, azı karar." Öyleyse aşırı üzüntü de zararlıdır. İnsana sorumluluk, bilinç, duyarlılık kazandırmayan; aksine mesuliyetlerinden soyutlayan üzüntü yerilmiştir. Çünkü sahibini maddi ve manevi yönden tüketen unsurlardan bir tanesidir. Âdeta kişinin müspet hâllerini soğuran karadelik gibidir. Yaşamın göz kamaştıran aydınlığını, derin karanlıklara gömer. Bu yüzden üzüntünün daimî olmasına asla izin verilmemelidir.

ya da bunalımlı bir üzüntüye sevk ediyor. Genellikle aşırı mutsuz, endişeli, ümitsiz, kötümser, güvensiz tutumlar sergiliyor, farkında olmadan bitkisel hayata sürükleniyorlar. İşte bu mengeneden kurtulmak isteyenlere kitabımız diyor ki "لا تحزن/Üzülme"[2]

Prof. Dr. Aiz el-Karni'nin her şeyden önce kitabını muhatap diliyle kaleme alması, okuyucuya bir dost gibi samimiyetle seslenmesi ciddi manada tesir ediyor. Bununla birlikte Kur'ân'ı Kerim'den ve Sünneti Seniyye'den sunulmuş reçete niteliğindeki öğütlerle asrın sorunlarına çözüm üretiyor. Sahabe ve tabiinden getirdiği nakiller, umut dolu bir ufuk olurken; başarılı tecrübelerle, etkileyici kıssalarla, canlı örneklerle insanı mutluluğa inandırıyor. Sayfaların arasında rastladığımız büyük şairlerin şiirleri, okurda hoş bir heyecan bırakıyor.[3]

Kitap, kişinin bunalım çıkmazından kurtulmasını sağlarken aynı zamanda ahlaken tezkiye ediyor. Gün içerisinde karşılaştığımız kötülüklerden dolayı kalpte görülen kararmayı, tavsiye ettiği pratik çözümlerle silip temizliyor. Asra hitap eden, kesine yakın çözümler sunuyor. Böylelikle sorunu temelden kurutmuş oluyor. Tâ ki suni, beyhude uğraşlarla zaman kaybedilmesin.

Son kertede insan telkine açık bir varlıktır. Devamlı duyduğu sözlere bir süre sonra inanmaya başlar. Zaten motive olmanın ilk adımı inanmak değil midir? Yazar bu manada, iki sayfada bir koyduğu "Üzülme, Günler Gelir Geçer" gibi serlevhalarla, okuyucuyu her yeni gün kıvanç duyulacak sebeplerin olduğuna ikna ediyor. Böylece depresyon çağının kötü getirileri ilaca ve terapiye ihtiyaç duymadan ortadan kalkmış oluyor.

Kitabı okumak için illa mutsuz mu olmak gerekir? Hayır. En azından hepimiz birer davetçiyiz ve davetimize kulak veren kimselerle muhatap oluyoruz. Bu kimseler arasında basit nedenlerle mutsuz olanların sayısı hiç de az değil. Onların dertlerini dinleyip nasihat ederken yaşanmış örneklere ve sahih çözümlere ihtiyaç duyuyoruz. Bu gereksinim bile kitabı okumak için yeterli bir sebep.

Sonra, bugün mutlu olan yarın mutsuz olabilir. Bir hüzün fırtınasına yakalanıp iltica edeceği bir liman arayabilir. İşte kişi tam da böyle zamanlarda bu kitabın duldasına sığınabilir. Çünkü "Kitap, samimi, vefalı ve yakın bir dosttur. İnsanlar seni yalnız bırakır, ama kitaplar bırakmaz."[4] İhtiyaç duyulanın, masabaşı kadar yakında olması ne kadar da kıymetlidir. O hâlde kitaplarda kalın efendim.

Bir sonraki ay yeni bir kitapta buluşmak üzere...

2. Kitabın Arapça ismi
3. Kitabın orijinali Arapçadır. Şiirler Türkçeye çevrildiği için doğal olarak anlam ve kafiyesinin büyük kısmı kaybolmuş durumda. Bu yüzden Arapça bilen kardeşlere kitabı aslından okumalarını tavsiye ederim. Mektebetu'ş Şâmile programından kitabın dijital versiyonuna ulaşılabilir.

4. Okumak, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi, S 59, s.14

TEVHİD MEDYA OFİSİ SUNAR
Büyü Çocuk
KISA FİLM
-SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ, YAPACAK ÇOK İŞİMİZ VAR. AMA BÜYÜYÜNCE...
- PEKİ, SİZİN SÖYLEYECEK BİR SÖZÜNÜZ YOK MU?
www.youtube.com/c/TevhidDersleriizle/

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"

(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635

9 772148 463504

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

+90 545 762 15 15